

Mateo' teamta ji'ojteka'u

Yo'owe Jesukrijtota, jume' aapo'ik amet yeu sim-riam

¹ Inim ji'ojtei, Jesukrijtota betana jume' bat a' yo'owawam team. Aapo, ini'i Labiituka'uta betana intok Apra'amtuka'uta betana yeu sim-riatukan.

² Ju'u Apra'amtuka'u, Isaak teamta yoemiakan. Ini'i intok juka' Jakoobo' teamta yoemiakan, ju'u ket Juraa' teamta yoemiaka'u intok jume' inia-mak werim. ³ Ju'u Juraatuka'u, Paarej teamta yoemiakan intok juka' Saara' teamta. Ju'u inime'e ae, Tamar tean. Ju'u Paarejtuka'u, Ejrom teamta yoemiakan, ket ju'u Aram teamta yoemiaka'u. ⁴ Ju'u Aram tuka'u, Aminarap teamta yoemiakan. Ini'i intok, juka' Na'ason teamta yoemiakan, ket ju'u Salmon teamta yoemiaka'u.

⁵ Ju'u Salmontuka'u, Booj teamta yoemiakan. Ju'u inia ae intok, Ra'ab tean. Ju'u Booj teame intok, Oobel teamta yoemiakan. Ju'u inia ae intok, Rut tean. Ju'u Oobel teame, Issai' teamta yoemiakan.

⁶ Ju'u Issai' teame intok, juka' che'a yo'o ya'ari, Labii' teamta yoemiakan. Ini'i che'a yo'o ya'ari, Labii' teame intok, ju'u Uriaj teamta jubiasuka'u, juka' Salomon teamta yoemiakan.

⁷ Ju'u Salomon teame intok, Roboam teamta yoemiakan. Ini'i ket, Abiaj teamta yoemiakan, ket ju'u Asa'ap teamta yoemiaka'u. ⁸ Ju'u Asa'ap teame intok, Josapat teamta yoemiakan. Ini'i ket, Joram teamta yoemiakan, ket ju'u Osiaj teamta

yoemiaka'u. ⁹ Ju'u Osias intok, Joatam teamta yoemiakan. Ini'i ket, Akaaj teamta yoemiakan, ket ju'u Esekiaj teamta yoemiaka'u. ¹⁰ Ju'u Esekiaj teame intok, Manaseej teamta yoemiakan. Ini'i ket, Amoos teamta yoemiakan, ket ju'u, Josiaj teamta yoemiaka'u. ¹¹ Ju'u Josiaj teame intok, Jekoniaj teamta yoemiakan, intok jume' aamak werim. Ini'i, taewaim, juka' ijra'eliita yoemrata, bwiaraa Babiloonia' tea'u, utte'apo am tojiwako.

¹² Iniat chukula ju'u Jekoniaj teame, Salalti'el teamta yoemiakan. Ini'i ket, Sorobabel teamta yoemiakan. ¹³ Ju'u Sorobabel teame intok Abiul teamta yoemiak. Ini'i ket, Eliakim teamta yoemiakan, ket ju'u Asoor teamta yoemiaka'u. ¹⁴ Ju'u Asoor teame intok, Sarook teamta yoemiakan. Ini'i intok, Akiim teamta yoemiak, ket ju'u Eliul teamta yoemiaka'u. ¹⁵ Ju'u Eliul teame intok, Eleasar teamta yoemiak. Ini'i ket, Mattan teamta yoemiak, ket ju'u Jakoobo' teamta yoemiaka'u. ¹⁶ Ju'u Jakoobo' teame intok, Jose' teamta yoemiak, juka' Maria' teamta kuuna. Ini'i, Maria' teame aapo ju'u Jesuj teame ju'u Krijtopo ta'eewame, a' aekan.

¹⁷ Junuen san Apra'amtuka'uta jiapsao naatekai, Labiituka'uta taewaimmeu tajtia, woj mamni ama naiki, ju'u yoemra nat tomti kateka, jume' yo'otu sakakame. Intok ket, Labiituka'uta jiapsao naatekai, juka' ijra'eliita yoemrata, bwiaraa Babiloonia' tea'u, utte'apo am tojiwaka'po tajtia, ket woj mamni ama naiki ju'u yoemra nat tomti kateka, jume' yo'otu sakakame. Intok ket, junak naatekai, Jesukrijtota yeu tomteka'po tajtia, intok juchi, woj mamni

ama naikiak.

Jesukrijtota yeu a' yoemtuka'po

¹⁸ Jesukrijtota yeu a' yoemtuka'uta inen yeu si-ika. Ju'u a' aewa Maria, Jose' teamta a' kunabaeka junuen aamak ean. Intok bat naataka, kee nau am jiapsao, aapo ju'u Maria, Liojta tu'u jiapsita betana, a jita a' joa'apo aman, juka' yeu a' yoemianee'uta jaibu a' mabetlatukan. ¹⁹ Ju'u Josee, Mariata kunawa, ini'i, Liojta bichapo tu'u yoemtukan. Taa inia betana, aapo, Mariata, ka si'ime bichapo yeu a' bwiseka, a' ju'uneiyaa i'an. Ala aapo, kaabeta a' ju'uneiyaa'po, a' su'u tojibaen.

²⁰ Intok aapo'ik iniat kee tu'isi ju'uneao, achai Liojta betana ankeles, tenkupo benasia au yeu machiak, intok:

—Josee, Labiituka'uta betana yeu simria —ti au jiiak—, kaachin eenee juka' Maria' teamta em a' jupnee'u betana. Bwe'ituk ju'u a' yoemianee'u, Liojta tu'u jiapsi betana weye. ²¹ Aapo o'outa asoane. Junaka'a intok, empo, Jesuj ti jiamе a' teatuane. Junuen teanee bwe'ituk juka' a' yoemrawata, ka tu'ik bem ya'ari betana, am jinne'une.

²² Si'ime ini'i yeu siika junuen yeu a' chupne' betchi'bo, juka' achai Liojta, senuk aet ju'uneetuaka, inen jiaka a' teuwaaka'uta:

²³ Ju'u beeme, a' yoemianee'uta mabetne.

Intok o'outa yoemiane.

Juna'a san Emanuel ti teane.

Lios itomake ti jiubaeme.

²⁴ Junak intoko, ju'u Josee, busakai, Liojta betana ankelejta a' tejwaaka'uta yaak. Intok juka' Mariata jup betchi'bo a' mabetak. ²⁵ Taa ka tua

emo jubekame benasi jiapsan, aapo'ik Mariata o'outa a' use'u tajtia. Junaka'a intoko, Jesuj ti jiaame a' teatuak.

2

Waate, jume' suawaka, maakom teame, a' bit-baeka aman au yajakame

¹ Ju'u Jesus, ili jo'araa Beleem ti teaka'po yeu tomtek, bwiaaraa Jurea' tea'po. Juka' che'a yo'o ya'ari, Eroorej teamta, si'ime junama'a bwiaaraapo a' yo'otuko. Junak intok waate o'owim jitat ju'uneame, Maakom teaka, inime'e, ta'ata yeu we'e betana kateka, bwe'u jo'ara Jerusalem tea'u yajak. ² Intok juname'e nattemaek:

—Jaksa aane ju'u, juriommeu che'a yo'owe yeu tomtekame. Bwe'ituk ta'ata yeu weama'a betana, aapo'ik betana chokita te bichak. Itepo inim ya-jilam a' yo'oribaekai.

³ Ju'u yo'o ya'ari Eroorej teame, inika'a ju'uneiyaakai, tu'isi ka aet yanti elaka taawak. Intok ket si'ime jume' junama'a Jerusalem tea'po jiapsame. ⁴ Junak intoko ju'u yo'o ya'ari, Eroorej teame, si'ime jume' te'opopo tekiakammeu yo'owemmeu, intok jume'e, Moiseejta nesauta, yoemrata am majtammeu nau chaeka, ameu nattemaek jakun yeu a' tomtine'po juka' Krijto'o teamta. ⁵ Bempo intok inen au jiiak:

—Jurea bwiaaraa, jo'araa Beleem tea'po. Bwe'ituk seenu, ju'u Liojta betana ju'uneetuawakame inen a' ji'ojtek:

⁶ Empo intoko, bwiaaraa Juraa' tea'po jo'ara Beleem teame, eiyaa watchisi empo maachi

junama'a bwiaaraapo, jume' yo'owem bichapo.

Bwe'ituk senu, yo'otaka tawaneeme, ee betana yeu machine, nee betana Ijra'eliita yoem-rata a' suuaneeme.

⁷ Junak intoko ju'u Eroorej teame, etbwa juname'e suwakammeu chaaek, intok ameu nattemaek tua jak weyeo juka' chokita yeu a' machi-aka'po. ⁸ Junak intoko, jo'araa Beleem tea'u am bittuak intok:

—Aman eme'e sajaka, junae ili usita betana tu'isi nattemaine. Intok eme'e a' teako, a'abo nee tejwaane. Junuen ne ket aman sikaa, a' yo'orine' betchi'bo —ti jiakai.

⁹ Inika'a yo'o ya'arita ameu teuwaaka'uta jikkajaka, jume' suwakame sajak. Junak intoko ju'u choki, ta'ata yeu weama'a betana aneka, bem bichaka'u, ame pat weyen. Junuen su, chukula, ju'u ili usita ane'epo bepa kiktek. ¹⁰ Jume' Maakom teaka, jitat ju'uneame intok, junak, juka' chokita a' bichakai, tua alleak. ¹¹ Inime'e intok, jum kariu kimukai, ili usi o'outa, a' malawa Maria' teamtamak ama bichak. Junak intoko, tonommea japteka, intok a' yo'orek juka' ili usi o'outa. Sep intok juka' beje'ewaekamta bem weiyaa'uta, etapoka intok sawai tomita, intok kopaalim benaka tattaawamta insienso' teamta, intok jita, win jubak, miira' teamta a' miikak. ¹² Chukula, tenkupo benasi ju'uneetuawakai, ka intok Eroorej teamtau luula bem nottine'po betana, bempo ta'abwi bo'ot bem bwiaarau bicha nottek.

Jum bwiaaraa Ejipto' tea'u bichaa bem yeu sajaka'po

¹³ Chukula, jume' o'owim suawakame am saka'asuko, achai Liojta betana ankeles, tenkupo benasi Josee' teamtau au yeu machiak. Intok inen jiiak:

—Yejte'e, usita intok a' malawata weiyaaka, intok bwiaraa Ejipto' tea'u bicha yeu weene. Junaman intok empo tawane, in enchi tejwaa'po tajtia. Bwe'ituk ju'u Eroorej teame, juka' ili usita jariunee a' me'e betchi'bo.

¹⁴ Junak intok ju'u Josee, yejteka, waka'a ili usita intok a' malawata weiyaaka intok tukaapo, bwiaraa Ejipto' tea'u bicha amemak yeu siika. ¹⁵ Junama'a bempo taawak, Eroorej teamta a' muke'u tajtia. Ini'i inien yeu siika junuen yeu a' yuma'ane' betchi'bo juka'a, achai Liojta, senuk aet ju'uneetuaka inen jiaka a' teuwaaka'uta: “Ejipto' tea'a betana nee, in yoemiabeu chaaek”, ti jiakai.

Juka' Eroorej teamta, jum, jume' ili usim a' su'a teboka'po

¹⁶ Ju'u Eroorej teame junak, jume' susuawakame betana, jak wa'am a' eiyaawaka'uta ju'uneiyaakai, tua o'omtek. Intok si'ime jume' ili uusim, illitchim, wooi wasuktiammeu tajtia, jum jo'araa Beleem tea'po intok wate au jeela ili jo'arammetchi jiapsame, am su'a tebok. Jume' susuawakame betana, chokita jak weyeo tua bem a' bichaka'u, junae betana tejwaawaka'u, taewaita ju'uneiyaakai, am su'a tebok. ¹⁷ Junuen chupuk ju'u Jeremiaj tuka'uta, Liojta betana aet ju'uneetuawaka, inen a' teuwaaka'uta:

18 Ili jo'ara Ramaa' tea'po, jio kot jiuwaka intok bwanwame ama jikkajituk.

Ju'u jamut, Rakel teame, a' yoemiam betchi'bo bwaanana.

Intok kaabeta a' jiapsi yecha'a i'an.

Bwe'ituk juname'e jaibu kokkolamtukan, ti a' jia'ka'po.

19 Taa chukula, juka' Eroorej teamta muksuko, Liojta betana ankeles, Ejipto' bwiaaraa' tea'po, tenkupo benasi, Josee' teamtau au yeu machiaka, intok:

20 —Yejteka, ili usita a' weiyaaka intok a' malawata, bwiaaraa Ijra'eel tea'u nottine. Bwe'ituk jaibu kokkosuk jume'e, juka' usita a' me'ebaeme —ti au jiiak.

21 Junak intoko, ju'u Josee yejtek intok aapo, juka' usita intok a' aewata, bwiaaraa Ijra'el tea'u bicha am nuk siika. 22 Taa ju'u Josee, Arkelao' teamta, jum Jurea bwiaaraapo a' achaiwa Eroorej-tuka'uta betchi'bo a' yo'o ya'arituka'po ju'uneakai, aman a' weenee'uta majjaek. Intok tenkupo benasi ju'uneetuawakai, bwiaara Kalilea' tea'u bicha siika. 23 Junaman yepsakai jo'ara Nasaret tea'u jo'atek. Ini'i yeu siika junuen, Liojta betana jume' ju'uneetuawakame bem teuwaaka'uta, a' chupne' betchi'bo, Jesukrijtota, nasaareenopo a' ta'eena'ati bem jiaka'uta.

3

Joan, ju'u yee babatoowame, bweka pa'aku jin-abaka

¹ Junakriapo taewaimmet ju'u Joan yee baba-toowame, pa'akun bweka pa'ariau siika, bwiaraa Jurea' tea'po yee majtakai. ² Intok:

—Ka tu'ik bo'o joowamta betana emo temaine. Bwe'ituk achai Liojta betana, inim a' nesaunee'u abe yuuma —ti jiakan.

³ Ini'i Joan jiba juna'atukan, wa'a, juka' Isa'iajtuka'uta, Liojta betana ju'uneetuawaka, inia betana inen a' ji'ojteka'u:

Mekka bweka pa'ariapo senuk jiawai, chaae nokpo noka'u jikkajiwa, inen jiakai:

“Juka' achai Liojta, a'abo bittuanemta mabet betchi'bo,

Aawas enchim jiapsim tu'utene.

Juka' inim ka tu'ik su'u tojine”, ti jiakai.

⁴ Ju'u tajo'ori ju'u Joan teamta atteaka'u, kameeyo boae ya'aritukan. Ju'u wikosa intok, bea tukan intok waka wo'ochim benam intok ket juyapo mumu ba'awam bwa'een. ⁵ Bwe'u jo'araa Jerusalen tea'po jo'aakame intok si'ime jume'e, jum bwiaa jurea' tea'po intok jume'e, batwee Joran tea'u ka mekka jiapsame, au nau yaajan a' jikkaji betchi'bo. ⁶ Juname'e intok, bem ka tu'uwa ya'arim Liojtau bicha am teuwaasuko, aapo ju'u Joan, batwee Jooraan tea'po am bato'owaa simen.

⁷ Taa ju'u Joan, inime'e nasuk jume' paiseompo ta'eewame intok jume' saruseompo ta'eewame, juebenam, bato'owaa betchi'bo aman kateme bichakai:

—Ka tu'i yoemra, bakochim benasi a yee bai ta'aame, jabesa enchim tejwaak, junuen, Liojta betana, unnaa jiokot machika a'abo weyemta betana enchim ama yo'eebaane' betchi'bo. ⁸ Ala

eme'e ka tu'ik betana enchim emo temae'uta, tu'isi enchim jiapsa'ue a' ju'uneiyaa tebonee a' lutu'uriatuka'po. ⁹ Intok eme'e, ka emo nasuk emo che'ewareka: “Itepo Apra'amtuka'uta betana te yeu katriam”, ti jiubaeka'eene. Bwe'ituk ju'u achai Lios, kia inime'e tetammea juni'i, juka' Apra'amtuka'uta betana, yoemrata yeu katriam tuneeme a jooa. ¹⁰ Jume' tepwam jaibu im jipu'uwa, jume' juyam chukta betchi'bo. Intok si'ime juya, ka tu'ik tatakame, chuktawaka intok taya'atune. ¹¹ Inepo ala, nee ju'u ka tu'ikut enchim emo temae'uta a' teuwaakai, ba'apo ne enchim bato'owaa. Taa ju'u, net cha'aka, chukula yebijneeme, aapo, Liojta betana tu'u jiapsi emot jiapsituaka, wepulsi tu'ik jiba emot tawaaka, junuen a' chupa'ane. Juna'a, aapo che'a nee bepa yo'otaka nesawe. Junuen inepo, kia a' bochawam in a' weiyaarianee'u juni'i, ka neu lutu'uria. ¹² Tiikom ae wij wijtawa'uta jaibu mampo jipuemta benasi machika. Intoko jume' tiikom tu'utene. Otata intok, omola a' tawaane. Jume' aapo'ik tiikom, bachiata auka'u am tojine. Taa juka' otata, a' taya'ane, tajita jiba yuu beete'po —ti ameu jiiak.

Jesukrijtota, a' bato'owaawaka'po

¹³ Junak intoko ju'u Jesukrijto, bwiaaraa Kalilea' tea'a betana, batwee Joran tea'u yepsak, jumun Joanta ane'ewi. Junuen juka' Joanta a' bato'owaane' betchi'bo. ¹⁴ Che'a bat ka junen ean ju'u Joan. Intok Jesujtau inen jiiak:

—Ineponee ala juna'a, ju'u em bato'owaa'ea'u. Empo intoko nee su enchi bato'owa i'a —ti au jiiak.

¹⁵ Taa ju'u Jesus:

—Taa inien aune. Bwe'ituk utte'a, si'imeta juka' achai Liojta tu'uree'uta, itom a' chupa'ane'po —ti au jiiak.

Junak san ju'u Joan aamak eak. ¹⁶ Aapo ju'u Jesus, bato'owaasuakai, ba'apo yeu siika. Junama'a sep ju'u teeka au etapokamta benasi aayuk. Aapo ju'u Jesus intok, Liojta betana tu'u jiapsita, wokkoita benasi ko'om weyemta, bichak, aet ko'om yejtesusekamta. ¹⁷ Junak intoko, teeka betana senu jiawai inen jiaka jikkajiwak:

—Ini'i juna'a in yoemia, in nake'u. Ae betchi'bo ne tua allea —ti jiakai.

4

Bebeje'erita, juka' Jesujta a' ji'optuabaeka'po

¹ Chukula sepia ju'u Jesus, Liojta tu'u jiapsie ju'uneetuawakai, mekka, kaabeta ane'u bicha siika. Junuen, juka' bebeje'erita, ka tu'ikut a' ji'obilaane' betchi'bo.

² Woi taka taewaim intok woi taka tukaari-ammeu tajtia, ka ji'ibwaka ama aanek. Chukula intoko tebaurek. ³ Junak intoko, ju'u bebeje'eri, Jesujtau yepsak. Intok junuen, ka tu'ik a' ya'a i'aka:

—Lutu'uriapo, empo Liojta betana yoemiar-ituko, inime'e tetam, paan aune' betchi'bo ne-saune —ti au jiiak.

⁴ Taa ju'u Jesus:

—Jum Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei: “Ka bwa'aawamtae jiba senu jiapsine, ala ketchia, si'ime Liojta betana noki weyemtae” —ti jiaka a' yoopnak.

⁵ Junak intoko ju'u bebeje'eri, aapo'ik, bwe'u jo'ara Jerusalem teaka, Liojta betana attearipo ti ta'eewa'u bicha a' nuk sikaa, intok junama'a, bwe'u te'opopo jikau bepa a' ja'amutuak. ⁶ Intok ini'i:

—Lutu'uriapo empo Liojta betana yoemiar-ituko, emo ko'om jimaa. Bwe'ituk Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei:

Ju'u achai Lios, jume' ankelesimmet nesaune,
 juname'e enchi suuane' betchi'bo,
 bempo bem maammea enchi nu'une,
 junuen jita tetat juni'i,
 ka ko'okosi em aune' betchi'bo
 —ti au jiiak.

⁷ Ju'u Jesus ket inika'a a' yoopnak:

—Ketchia Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei:
 “Ka empo juka' em Lios achaita ji'obilaabaane”
 —ti jiakai.

⁸ Juchi wee'po ju'u bebeje'eri, aapo'ik mekka jikat, bwe'u kawiu jikau yeu a' nuk siika. Intok aniat si'imekut, ka nanau machi yoemrata, intok juka' bem uyyoriawata intok eiyaaawatchik ama ayukamta a' bittuak. ⁹ Intok:

—Ineponee si'imeta inika'a ne enchi a' makne, empo tonommea weeka, enchi nee yo'orineeo —ti au jiiak.

¹⁰ Junak intoko ju'u Jesus:

—Mekka'e bebeje'eri. Bwe'ituk jum Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei: “Em achai Liojta yo'orinee intok aapo'ik jiba nok jikkajine” —ti au jiiak.

¹¹ Junako ju'u bebeje'eri, juka' Jesujta a' to'o siika. Ankelesim intok au yajaka, au be'eemtat a' anian.

Ju'u Jesus jum Kalilea' tea'po a' tekileu naate

¹² Ju'u Jesus, juka' Joan yee babatoowamta, a' eta'ituka'po ju'uneakai, junak bwiaraa Kalilea' tea'u bicha siika. ¹³ Taa ka jum ili jo'araa Nasaret tea'po taawak. Ala, jo'araa Kapernaum tea'u jo'aabaeka aman bicha siika, bwe'u jo'ara, bwe'u bau ba'a mayoat, bwiaraa Sabuloon intok Naptali'iti teaka'po. ¹⁴ Ini'i yeu siika junuen, Isa'iajtuka'uta, Liojta betana ju'uneetuawaka, juka' a' teuwaaka'uta a' chupne' betchi'bo:

¹⁵ Bwiaraa Sabuloon intok Naptali' teame, bo'ota baweu bicha aet bo'oka'u, batwee Joran tea'po beasi, ta'ata ama yeu we'e betana.

Bwiaraa Kalilea' teame, jume' ka juriom jiapsa'po.

¹⁶ Ju'u yoemra, Liojta betana weyemtat ka ju'uneaka, ka machiku aneme benaeka'um, bwe'u tachiriata benasi, Liojta betana lutu'uriata ju'uneiyaatuawak.

Jume' intoko bem ka ju'uneaka' betchi'bo, jiba yuu ka machiku bem kokkone'po jiapsa'um, ju'u Liojta nok lutu'uria, taji tachiriata benasi, machiku taawak, ti a' jiaka'po.

¹⁷ Junako ju'u Jesus yee majta taitek, inen jiakai: —Ka tu'ik betana emo temaine. Bwe'ituk achai Liojta betana inim a' nesaunee'u, abe yuuma.

Ju'u Jesus naikika jume' kuchureom aamak am nunuk

¹⁸ Ju'u Jesus, bawe Kalilea' tea'po bwikolakut weyekai, wooim nau wewerim bichak. Senu

Simoo' tean, ket Peeommea ta'eewame. Ju'u intoko senu Antej tean. Juname'e kuchureom-tukan. Intok inime'e bem jite'im ba'au a' jimmaan. ¹⁹Junak intok ju'u Jesus:

—Eme'e nemak katne. Inepo intok, ne ta'abwi tekilta enchim makne, ju'u inim yoemrata jiap-sammeu, bem jinne'uimtune' betchi'bo ne enchim ameu noktuane —ti ameu jiiak.

²⁰Bempo intoko sep su, bem jite'im su'u tojaka aamak sajak.

²¹Che'a ili bichau bicha weyekai, juchi woika nau wewerim bichak ju'u Jesus. Jakoobo' teamta intok Joan teamta, Sebereo' teamta u'usim. Juname'e, bwe'u kuta kanoapo aanen bem achai-watamake, bem jite'im tu'utekai. Junammeu ket chaaek ju'u Jesus. ²²Junama lautipo intok, bempo, bwe'u kuta kanoata intok bem achai ama su'u tojaka, aamak sajak.

Jesus yoemrata juebenak majta

²³Ju'u Jesus si'ime Kalilea bwiaaraat weyen, a' yepsa'apo juriom nau yaaja'po yee majtakai. Juka' bemela nok lutu'uriata betana, achai Liojta inim a' nesaunee'u betana yeteu nookan. Intok si'imem jume' ka nanau machik ko'okoakame emo am inne'etetuakai. ²⁴Bwiaraa Siiria' tea'po si'imeku ju'uneiyaawak ju'u Jesus. Intok si'ime jume' ka nanau maisi jiokot emo bichame au tojiwak. Ko'okoeme intok jak wanteme. Intok jume' bebeje'erita betana jiokot emo bichame, intok jume' kobapo ko'okoeka wat watterme. Intok jume' ka emo taka yekame. Jesus intok, inime'e emo ine'etetuak. ²⁵Bwiaara Kalilea' tea'po

betana tua juebenaka aamak sajak. Intok ili jo'aram Lekapolij tea'a betana intok bwe'u jo'ara Jerusalem tea'a betana, intok jurea bwiaara betana, intok batwee Joran tea'awaetana jo'aakame aamak sajak.

5

Ili se'e kaupo aapo'ik teuwaaka yee a' majtaka'u

¹ Ju'u Jesus, si'ime junaka'a yoemrata bichakai, ili kawiu jikau sikaa, junama'a yejtek. Junak intoko jume' a' majta'um au nau yajak. ² Ju'u Jesus intok inime'e majta taitek:

Jabemsa jaisa jume' tua alleeneeme

³ —Tua alleenee jume' Liojta betana bem jiapsimneu tu'ik ameu a' be'ee'uta ju'uneame. Bwe'ituk bempo, teekau, Liojta yo'otaka a' kateka'u jiapsine.

⁴ 'Tua alleenee jume' junuen ket ka alleame. Bwe'ituk inime'e, bem jiapsi jo'anaa'uta, Liojta betana amet autuanaa.

⁵ 'Tua alleenee jume' ka emo jabeleme, bwe'ituk bempo Liojta betana bwiata ameu na'ikiarita mabetne.

⁶ 'Tua alleenee jume'e, tua junen jiaka, Liojta am joo i'a'uta a' joopeame. Bwe'ituk aapo junaet am anianee yuma'isi aet yeu kat betchi'bo.

⁷ 'Tua alleenee jume' yee nak jiokoleme. Bwe'ituk ju'u Lios juname'e am jiokoine.

⁸ 'Tua alleenee jume'e, tua junen jiaka, tu'ikut jiapsekame. Bwe'ituk bempo Liojta bitne.

9 'Tua alleenee jume' nau eewamta tu'ureme. Bwe'ituk bempo Liojta betana yoemiarimpo ta'eenaa.

10 'Tua alleenee jume'e, achai Liojta junen tu'isi am jiapsi i'a'po aman jiapsaka, inim watem betana jiokot emo bichame. Bwe'ituk bempo teekau Liojta yo'otaka a' kateka'u bem jiapsi-nee'uta bitne.

11 'Tua eme'e alleenee enchim nee suale' betchi'bo watem betana jaana jiawaawa'ateko intok jiokot bitwakai. Intok si'ime ka lutu'uriata enchim beje'eka am nokao. 12 Tua kaitat jain eaka alleene. Bwe'ituk eme'e, Liojtamak ama butti emou tu'ik bitne. Bwe'ituk ket jiba inien su watem betana jiokot bitwak, jume' Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu noktuawakame, emo bepat che'a bat jiapsaka'um.

Jume' inim jiapsammeu onata intok tachiriata benasi maachi

13 'Eme'e, ju'u inim yoemrata nasuk jiapsakai, Liojta betana juka' ameu tu'ik juname'e ket a' mabettua, onata tu'ika bwa'apo a' weye'e benasia. Taa ju'u oona a' kiawaita ta'aruko kaachin juchi a sawaanaa. Jaibu kaita'po tu'ine. Ala wo'otanaa intok aet naj katnaa.

14 'Eme'e inim ju'u yoemrata betchi'bo ket, tachiriata benasi mamachi. Kawit jikat bwe'u jo'aratuko, kaachin a au essone. 15 Intok kia kaabe tachiriata ya'ane, jita'a betuk wajiwa a' mana' betchi'bo. Ala juna'a jikat mana'anaa junuen si'imem jo'araapo aneme amet a' machine' betchi'bo. 16 Junuen ketchia eme'e, Liojta betana enchim tachiriata benaka jipue'uta, si'imem

bichapo tu'ik enchim joa'ue a' ju'uneiyaatuane. Junuen bempo, tu'ik enchim joa'uta bichakai, enchim achai Liojta, teekau katekamta a' yo'orine.

Ju'u Jesus, Moiseejtuka'uta betana nesaurim yee majta

¹⁷ 'Ka eme'e juka' nesaurita Moiseejtuka'uta ji'ojteita intok kia juka'a, Liojta betana ju'uneetuawaka bem yee majtaka'uta, yeu a' tawaabaeka inim ne yebijlaa ti eane. Kannee yeu a' tawabaeka yebijlaa. Ala inepo junaka'a tua juka' a' teuwaa'uta, in ya'anee'ue a' chupa'abaekai. ¹⁸ Bwe'ituk lutula wee'po ne inen emou jiia, inim teekata intok bwiata ketun ayuka a' bitwao, ju'u Liojta betana nesauri, jita juni'i tua kaita ama yeu tawaanaa, si'imeta juka' yeu yuma'anemta a' chupsu'utajtia. ¹⁹ Junuen san ju'u Liojta betana nesaurita jita'po juni'i, juka' che'a kaita teuwaa machik juni'i, ka a' nok jikkajame, intok watem jiba junaka'a majtakai, teekau Liojta yo'otaka a' kateka'abichapo, juna'a che'a kaita teuwaane. Taa ju'u, si'imem nok jikkajame intok watem jiba junaka'a majtakai, juna'a, Liojta yo'otaka a' kateka'abichapo che'a eiyaanaa. ²⁰ Bwe'ituk inen ne emou jiia, enchim ka jume' Moiseejtuka'uta betana nesaurim yee majtame bepa intok jume' paiseompo ta'eewame bepa che'a tu'isi Liojta ea'po aman ka enchim jiapsao, kaachin eme'e, Liojta kateka'u lutu'uriane.

Ju'u Jesus, omti eewamta betana yee majta

²¹ 'Eme'e a' ju'uneiyaa, che'a bat naatakai enchim yo'owasuka'ummeu inien: "Ka jissu'abaane, bwe'ituk jabe juni'i yee su'ari,

ya'uraa bittuanaa”, i ameu a' jiuwaka'po. ²² Taa inepo nee inen emou jiia, jabeta juni'i, ale benasi yoemtamak a' o'omteko, ini'i, Liojta betana ya'uraa bittuanaa. Ju'u intok, juka' ale benasi yoemta tua jaana, ka tu'isi au a' nokao, inim ya'uraa bittuanaa. Ju'u intok, ale benasi yoemta, ka suawa'ara, ti au jiaakame, jiba yuu taji beeteu a' yebijnee'u au chupiatune.

²³ 'Junuen san beja, empo Liojtau bicha em na'ikiarita te'opou a' toji'isekai intok junama'a empo, senuk ele benasi yoemta jita'apo juni'i ka emak a' tu'iriaka'u waate'eteko, ²⁴ juka' Liojtau bicha em na'ikiari, jiba junama'a te'opopo a' su'u tojinee intok junae ele benasi yoemtamak bat emo tu'utene. Junak empo a te'opou nottinee intok juka' Liojtau bicha em na'ikiarita ama a' mabet tebone.

²⁵ 'Senuk enchi a' beje'eeo intok enchi a' ya'uraa bittuaseko, ketun aamak weyeka aamak emo tu'utene. Junuen ka ya'uttau bicha enchi a' su'u tojine' betchi'bo. Bwe'ituk junako ju'u ya'ut, ye'e'etammeu enchi su'u tojine, intok juname'e enchi eta'ine. ²⁶ Tua ne lutu'uriapo inen eu jiia, juka' em wikiria'uta ka tua si'imeta enchi a' beje'etuasuko, junama'a ka a em yeu weene'po.

Ju'u Jesus, jamutta ka a' jubeka aamak au tu'uriwamta ka a' tu'ireaka'u yee majta

²⁷ 'Eme'e a' ju'uneiyaa, che'a bat naataka inen: “Ka ta'abwi jamuttamak emo tu'urine”, ti a' jiuwaka'po. ²⁸ Taa inepo ne inen emou jiia, jabetaka juni'i jamuttamak au tu'uribaeka a'

bichakame, juna'a junaemak a' jiapsipo jaibu ka tu'isi aulatune.

²⁹ 'Inien san beja, empo, batatana em pusim-mea, Liojta bichapo jita ka tu'ik ya'ane'eteko, yeu am wikeka, mekka am su'u tojine. Bwe'ituk che'a tu'ine, takaapo wepulaik ama be'eeka, intok ka junuen si'ime ju'u em takaa, tajita ka tutuke'u jim-maatune. ³⁰ Intok batatana em mamam junuen enchi am tawaaneoo, am chuktane, intok mekka am su'u tojine. Bwe'ituk che'a juni tu'ine, takaapo, wepulaik ama be'eeka, intok ka junuen si'ime ju'u em takaa, tajita ka tutuke'u jimmaatune.

Ju'u Jesus, jubiwaita jaisa a' jimaanaa'u, ka a' tu'ureaka'u yee majta

³¹ 'Ketchia, bat naataka inen teuwaawak: "Jabetaka juni'i a' jubiawata su'u tojibaeme, ini'i, junae betana ya'uraapo ji'osia ya'arita a' maknee'u a' utte'a", ti teuwaawak. ³² Taa inepo ne inen ne emou jiia, wa'a a' jubiawata su'u tojame, taa junaka'a ka ta'abwiku mak ka tu'isi a' aulatuko, juna'a, a' jubiawata ta'abwiku mak au a' tu'urituane. Intok ju'u, juka' jamutta su'u tojirita jubekame, ini'i ketchia, Liojta bichapo ka tu'isi aune.

Ju'u Jesus jaisa jita juni'i teuwaawaka tua jita lutu'uriatewamta betana yee majta

³³ 'Intok ketchia eme'e a' ju'uneiyaa, jume' bat katriammeu inen a' teuwaawaka'po: "Ka a' koptaka yeu a' yuma'ariane, juka'a, achai Liojta bichapo aneka a' chupne'eti jiaka em teuwaaka'uta", ti teuwaawak. ³⁴ Taa inepo inen ne emou a' teuwa, lutu'uriatune'eti jiaka enchim

noka'uta, ka jita betchi'bo enchim a' noknee'u. Kia teekata juni'i eme'e ka teuwaane, bwe'ituk ini'i juna'a, Liojta yo'otaka ama a' kateka'u. ³⁵ Intok kia juka' bwiata juni'i, bwe'ituk ini'i juna'a, aapo'ik Liojta aet wokeka kateka'u. Intok kia juka' bwe'u jo'araa Jerusalen teamta juni'i, bwe'ituk ini'i bwe'u jo'ara juna'a, juka' che'a si'imem bepa yo'o ya'ari yeu a' pu'ala'u. ³⁶ Kia em koba juni'i ka teuwaaka jita lutu'uriatebaane. Bwe'ituk empo, chonim wepu'ulaik juni'i, tosaisia oo chukuisia ka a' ya'ane. ³⁷ Wepulsi eme'e, enchim teuwaanee'u, jeewi, oo e'e, ti jiune. Bwe'ituk ju'u inia mak naa buusti nokwame, bebeje'erita betana weye.

Ju'u Jesus, yeteu jujutwamta betana yee majta

³⁸ 'Eme'e a' ju'uneiyaa, che'a bat naatakai inen jiuwaka'po: "Wa'a seenu, juuka'a senuk, pusim a' ta'arutuakame, ini'i ket, pusim ta'arune. Intok ju'u, juka' senuk tamim a' ta'arutuakame, juna'a ket tamim ta'arune." ³⁹ Taa inepo inen ne emou jiia, juka' ka tu'ik joamta, empo ka a' beje'ene. Ala empo, juka' batatana jopemmet enchi chononakamta, ket sekka'atana empo au kuaktene. ⁴⁰ Senuk enchi a' ya'uraa bittuaka intok inika'a, junaama'a ya'uraapo, supem enchi a' u'aabao, jume' em bepa supem intok ket a' makne. ⁴¹ Seenuk, pu'aktita senu kilometrota enchi a' weiyaasao, empo naa buustia juchi juna'e beekisi a' weiyaane. ⁴² Juka' jita eu netanemta, a' mikne. Intok juka'a, jita eu reewemta, junuen a' reuwaane.

Ju'u, jume' yee beje'eme, am nak ta'eewame

⁴³ 'Ketchia eme'e a' ju'uneiyaa, che'a bat naatakai inen jiuwaaka'po: "Juka' ee naapo

jo'aakamta a' nakne. Juka' intoko enchi beje'emta a' omtane.” ⁴⁴ Taa inepo inen ne emou jiia, jume' enchim beje'eme, am nakne. Jume' intoko ka tu'isi emou nokame, tu'ik ame tana a'aune. Jume' enchim omtame, tu'uwata am jooriane. Jume' ka tu'isi jaana emou nokaka intok jikot enchim joame, Liojtau bicha am nokriane. ⁴⁵ Junuen eme'e, enchim yo'owa Lios, teekapo katekamta betana yoemiarimtune. Bwe'ituk aapo, jume' tu'i yoemem intok kia jume' ka tu'i yoemem betchi'bo juni'i, juka' ta'ata yeu weamtua. Intok tu'isi jiapsame intok kia ka tu'isi jiapsame betchi'bo juni'i, yuyuktua. ⁴⁶ Bwe'ituk eme'e, jume' enchim eiyaame jiba nake'eteko, kaita chukula emou tu'ik ama bitne. Kia jume' yo'oraata betana tomita bem nau tojine' betchi'bo tekilta joame juni'isu ket inika'a jooa. ⁴⁷ Intok eme'e, jume' emo mak werim jiba tetebotua'ateko, kaita tu'ik eme'e jooa. Bwe'ituk inika'a jume' ka Liojta sual ta'aame juni'isu a' jooa. ⁴⁸ Eme'e, yuma'isi yee eiyaane, ju'u, juka' enchim yo'owa Lios, teekau katekamta si'imem yuma'isia am eiya'a benasia.

6

Ju'u Jesus, ju'u tu'ik bo'o jooriawaka jiapsi-wamta betana yee majta

¹ Eme'e, Liojta sualeka a' yo'oreka juka' enchim joa'uta, ka eme'e, watem bichapo enchim bittune' betchi'bo jiba a' joone. Bwe'ituk junuen eme'e a' bo'o jooria'ateko, junak ju'u enchim yo'owa Lios, teekau katekame, emou tu'ik tua kaita enchim bittuane. ² Junuen san empo jume' jikot

eame ania'ateko, ka si'imem a' ju'uneiyaatuane, jume' waate, ka lutu'uriapo emo tu'u joame, jum te'opompo intok jum naj katwa'apo a' joa'a benasia. Inime'e junuen aane junuen watem tu'ik ame tana teuwaane' betchi'bo. Taa inepo ne tua inen emou a' teuwaa, lutula wee'po junama bem eiyaanaa'u jiba, Liojta betana chukula bem bitnee'u kaitatune. ³ Taa empo jume' jikot eame jita'apo am aniakai, taa inika'a empo, kia juka' emak jo'aakamta juni'i, ka a' ju'uneiyaatuakai. ⁴ Ala juka' em yaaka'uta kaabe a' ju'uneiyaane. Ju'u intoko em yo'owa Lios, juka' kaabeta ju'uneiyaaka em joa'uta a' bichame, aapo, juka' chukula eu tu'ik enchi bittuane.

Ju'u Jesus, jaisa Liojtau bicha yee nokria'u betana yee majta

⁵ 'Eme'e intoko Liojtau bicha yee nokriakai, kaaa eme'e wame'e ka lutu'uriapo bempo emo tu'u joame benasi a' bo'o jooriane. Inime'e jum te'opopo intok jum naj katwa'apo ja'abweka, bem Liojtau bicha noknee'u a' tu'ure junuen watem am ju'uneiyaane' betchi'bo. Inepo ne inen emou jia, lutula wee'po junama bem eiyaanaa'u jiba, Liojta betana chukula bem bitnee'u kaitatune. ⁶ Taa empo, Liojtau bicha yee nokria'ateko, em karipo wajiwa, pueetata eta'ika intok empola, em achai Lios junuen emak jiba anemtau bicha yee nokriane. Junako ju'u Lios, juka' kaabeta ju'uneiyaaka em joa'uta a' bichame, chukula aapo juka' tu'ik enchi bittuane.

⁷ 'Junuen, Liojtau bicha emo nokria'ateko, ka naa buusti kia beja nok baanee wame'e ka Liojta sual ta'aame ane'e benasia. Intok inime'e junuen,

juebenak bem teuwa' betchi'bo, Liojta am jikkaji machiaka ane'e benasia. ⁸ Junuen eme'e ka ju-name benasi anne. Bwe'ituk ju'u achai Lios jaibu ju'unea ju'u emou be'eemtat kee au bicha enchim nokao. ⁹ Junuen san eme'e, Liojtau bicha inen emo nokriane:

Itom achai Lios, teekau katekame. Em yo'orinaa'uta eu lutu'uriatune.

¹⁰ Che'a yo'otaka em nesaunee'uta, inim itomaktune.

Ju'u em joo i'a'uta inim ya'atune.

Jiba junaen teekau a' joowa'a benasia.

¹¹ Juka' bwa'awamta jiba itou be'eemta, i'an itou autuane.

¹² Ka tu'ik itom ya'arit itom jiokoine.

Junuen itom jume' ka tu'ik itou yaakame itom am jijiokoe'e benasia.

¹³ Unnaa itom ae ji'obilaanaa'uta, ka itou autuane.

Ala, bebeje'erita betana itom jinne'une.

Bwe'ituk ju'u che'a yo'otaka si'ime utte'ata jipueka em nesawee'u, intok ju'u yo'orisi maisi em eiyaanaa'u, jiba yuu betchi'bo eu aune.

Tua junuentune.

¹⁴ 'Bwe'ituk eme'e junuen jume' waatem, ka tu'ik emou yaakame junaet am jijiokoe'eteko, ju'u enchim achai Lios, teekau katekame ket enchim jiokoine. ¹⁵ Taa junuen enchim watem ka jijiokoeo, ju'u enchim achai Lios, ka tu'ik enchim ya'arit ka enchim jiokoine.

Jesus, ka ji'ibwaka Liojta yo'oriwamta betana yee majta

¹⁶ 'Eme'e ka ji'ibwalamtaka junuen Liojta yo'ore'eteko, ka eme'e jume' ka lutu'uriapo,

bempo emo tu'u joame junuen emo siokame benasi emo joame benasi anne. Bwe'ituk bempo inien aane, junuen ka ji'ibwaka Liojta bem yo'ore'po bem ju'uneiyaana' betchi'bo. Inepo ne inen emou jiia, lutula wee'po junama bem eiyaanaa'u jiba, Liojta betana chukula bem bitnee'u kaitatune. ¹⁷ Taa empo, ka ji'ibwalataka Liojta yo'oreka au bicha nokbae'eteko, emo pujbaa baksianee intok tu'isi emo chichikne. ¹⁸ Junuen ka ji'ibwaka Liojta em yo'oree'uta, kaabeta enchi ju'uneiyaane' betchi'bo. Ju'u em achai Lios jiba, junama'a aapola jiba emak aneme ju'uneene. Intok aapo, chukula juka' eu tu'ik enchi bittuane.

Teekau, kaitau a tamachiatuka, ju'u tu'i

¹⁹ 'Ka inim bwiapo eme'e, juka' eiyaawatchika, beje'emta, bu'uuk nau tojibaane. Inim, yoeriam a jita moyyaa'po intok jita momoyee'po intok jume' jita e'etbwame jak kimuka jita e'etbwa'po. ²⁰ Ala eme'e, teekau juka' chukula eiyaawatchika, emou tu'ik jipu'ubaeka'eene, jum yoeriam ka a jita moyyaa'po. Intok kaita momoyee'po. Intok kia jume' jita etbwawamta tu'ureme ka ane'epo. ²¹ Bwe'ituk eme'e, jum enchim eiyaa'uta intok beje'emta ayuka a' jipue'po, junama'a ket eme'e junaet jiba jiapseka, aet emo temaine.

Ju'u takaata betchi'bo, jita tachiriata bena

²² 'Em puusim ee betchi'bo, tachiriata benasi maachi. Junuen san, empo jume' em puusim tu'ireako, ketchia si'ime ee betchi'bo mamachine. ²³ Taa jume' em puusim ka tu'ireako, ketchia, si'ime ee betchi'bo ka mamachi benane. Empo

intoko, ju'u a' lutu'uria ti eaka em suale'u, ini'i ka mamachika ka lutu'uriatuko, jiba ini'i inien machika, juchi ae bepa jiba betchi'bo eu ka tu'ine.

Liojta intok tomita a' eiyaawame

²⁴ 'Jabe juni'i, kaibu wooim tekoka nanancha a nesauta am jooriane. Bwe'ituk senuk omtaka juka' senuk intok nakne. Oo juka' senuk che'a jikkajaka juka' senuk intok ka a' eiyaane. Ket, kaabe, Liojta a' joo i'a'uta joaka intok junaewit yu'in tomibaane.

Lios jume' a' yoemiam am bicha

²⁵ 'Junuen ne emou jiia, enchim bwa'eeka oo junuen enchim je'eeka jiapsinee'u betchi'bo, eme'e ka jain eene. Intok kia ju'u enchim tajo'onee'u betchi'bo juni'i. Ju'u jiapsiwame, bwa'amta bepa che'a eiyaawatchi. Intok ju'u takaa, ju'u tajo'ota bepa che'a eiyaawatchi.

²⁶ Jume' wikitchim naas nenne'eme, eme'e mammatene. Inime'e ka e'echa intok kia ka bachiata tobo tobokta, junuentaka juni'i ju'u enchim achai Lios, teekau katekame, am jiji'ibwatua. Eme'e, jume' wikitchim bepa che'a juni'i eiyaawa. ²⁷ Intok emo nasuku kaabe aane unnaa jain au eetuaka juni'i, nasuk aman batata a yo'otune.

²⁸ 'Intok enchim nat bepa ujoyoik tajo'onee'u betana ka aet jain eene. Maa su ket jume' wa-jpo seewam yoyyo'otume mammatene. Juname'e kaita joaka ka jiji'ikame. ²⁹ Taa junuentaka juni'i, inen ne emou jiia, ju'u che'a yo'o ya'ari Salomon tuka'u, yu'in ujoyoik atteaka juni'i, ka inime'e watem benasi ujoyoireakan. ³⁰ Ju'u achai Lios intok,

juka' juyata i'an wajpo ayukamta junuen ujoyoisi a' joakai, juka' chukula tajiwo'otanamta, enchim che'a juni san aapo aniane, kaita a suale'am. ³¹ Junuen san eme'e ka jain emo eetuanee inien jiakai: "Jitasa tee bwa'ane, oo jitasa te ji'inee oo jitasa tee tajo'otene", ti jiakai, ³² bwe'ituk jume' ka Liojta soal ta'aame, si'ime inia weemtat jiba jiapsek. Taa eme'e juka' Liojta, teekau jiap-samta soal ta'aa, si'imeta inika'a emou a' be'ee'po jaibu ju'uneamta. ³³ Junuen san eme'e, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u, juka' aamak enchim lutu'uriane'ut, iniat bat emo temaine. Intok aapo'ik junuen tu'isi enchim jiapsi i'a'utchi iniat jiapsekai. Intok ketchia si'imeta inika'a eme'e a' mabetne. ³⁴ Junuen san, chukula taewaimmet emou auneemtat ka emo jain eetuane. Bwe'ituk juname'e taewaimmetchi aet emo temainaame aune. Ala chikti ta'apo ju'u obisi emou ayukamtat junaet jiba emo temaine.

7

Ka eme'e watemmet ka tu'ik bitnee

¹ 'Ka eme'e watem jita'apo ka tu'isi am tatawaane. Junuen juka' Liojta ka enchim a' ya'uraa bittuane' betchi'bo. ² Bwe'ituk aapo, jiba junaen enchim watem juka' ka tu'ik enchim amet a' bicha'a benasia, junaen enchim ya'uraa bittuane. Intok juka' watemmeu enchim joa'u benakue, ket junaen emou a' nottane. ³ Iniamak empo, senukut a' pujpo ili sankoata bichamta benasi maachi, em pujpo intok juka' sankoata che'a bwe'uuk em jipue'po ka emo mammatekai. ⁴ Junuentuka'ateko empo: "Juka' ili sankoata em

pujpo jipue'uta, nee enchi yeu a' wikriabae", ti kaachin a au jiune, em pujpo juka' che'a bwe'uuk sankoata jipuekai. ⁵ Ka tu'i yoemtakai emo tu'u joame, empo bat tu'isi em jiapsinee'ut emo ju'uneiyaane, junak intok senuku tu'isi a' jiapsinee'u betana a au nokne.

⁶ 'Juka' eiyaawatchik, lutu'uriata Liojta betana weyemta, jume' inim tua ka tu'i yoemem-meu ka inimmeu a' teuwaabaane. Chukula inime'e junuen, ka jume' chu'um juju'enam benasi, enchim am ya'ane' betchi'bo. Intok jiba inika'a, kaitau a tamachiatuka lutu'uriata, jume' tiusi, ka tu'ik tu'ureme ka a' majtabaane. Chukula, ka jume' bawepo tetam, pejlam teame, koowimmeu wo'otawaka'a benasi machika, inime'e intok amet chep cheptisune' betchi'bo.

Enchim waata'u a'aune, ka a' rojiktakai intok pueetau ja'abweka a' ponnee

⁷ 'Enchim waata'uta, Liojtau bicha a' a'aune, ju'u Lios intok, enchim a' bittuane. Intok kia juka' Liojta betana enchim jaiwa'uta juni'i, eme'e a' bitne. Maa su eme'e pueetata pona'ateko eme'e kima'anaa. ⁸ Bwe'ituk wa'a, a' waata'uta a'auneeme a' mabetne. Wa'a intoko a' waata'uta jaiwame, a' teune. Intok kibachanaa ju'u pueetau weyeka a' poname.

⁹ 'Kaabe aane emo nasuku a' yoemiawata, bwa'awamta a' a'awao, tetata a' mikbaaneeme. ¹⁰ Oo inika'a, kuchuta a' a'awao, bakotta a' mikbaaneeme. ¹¹ Bwe'ituk eme'e junuen ka tu'i yoememtakai juni'i, jume' enchim yoemiam, tu'ik enchim am miknee'uta, a' ta'aa. Jiba tua ju'u enchim Lios, teekau katekame, aapo, jume'

aapo'iku bicha tu'ik a'awame, junaka'a tu'ik am mikne.

¹² 'Junuen san eme'e watem betana tu'ik jiba bitbae'eteko, junaen jiba eme'e tu'ik ameu joone. Bwe'ituk jiba ini'i ama weye Moiseejtuka'uta ne-sauri ji'ojteipo, intok wame'e bat naataka yeteu noktuawakame ji'ojteka'u.

Jiba yuu jiapsiwa'u bichaa, ju'u aet aman kikkimuwa'u, na'ulai

¹³ 'Eme'e, na'ulaika aet aman kikkumuwa'po, jiba yuu jiapsiwa'u bicha kimune. Ju'u aet aman kimuwame intok ju'u bo'o, jiba yuu kokkowa'u bicha bo'okame, bweeka, juebenaka intok junaet aman sasaka. ¹⁴ Taa ju'u aet aman kikkimuwame intok kia ju'u bo'o juni'i, jiba yuu jiapsiwa'u bicha bo'okame, tua nana'ulai, intok ka bweeka, iniet intok ka juebenaka aet aman sasaka.

Ju'u juya a' takaanee'ue a ju'uneiyaatunee

¹⁵ 'Jume' ka lutu'uriata nokaka, Liojta betana emo noktuaawa'ati jiame betana eme'e emo su- uane. Bwe'ituk inime'e, Krijtopo emo mak werim benasi emo joaka emou yaaja, taa bempo, roobom, bwalam benasi emo ya'arikai. ¹⁶ Taa eme'e ju'u bem bo'o jooria'ue a amet ju'uneene. Bwe'ituk juya wichakamta, pa'asim ka a' tatakaka intok kia ju'u ka tu'i juya, chunam ka tataka'a benasia machikai. ¹⁷ Junuen san si'ime wa'a tu'i juya, tu'ik tataka. Intok si'ime wa'a ka tu'i juya, ka tu'ik tataka. ¹⁸ Ju'u juya, tu'ikai, kaachin ka tu'ik tatakane. Ju'u intok, kia ka tu'i juya juni'i, kaachin a tu'ik takane. ¹⁹ Si'ime ju'u juya, ka tu'ik tatakame, chuktanaa intok taji beete'po

taya'atune. ²⁰ Junuen san eme'e, ju'u bem bo'o jooria'ue a amet ju'uneene.

Ka si'ime, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u yajinee

²¹ 'Ka si'ime wame'e: "In yo'owa", ti neu jiame, Liojta yo'o nesaweka a' kateka'u a jiapsine. Ala wame'e, achai Liojta, teekau katekamta joo i'a'uta joame jiba a aman jiapsine. ²² Junaka'a taewaita yumako juebenaka inen neu jiunee: "Itom achai, ee betana ito lutu'uriak ti jiaka, juka' em nokta te yee majtak. Intok ket junaen em team teuwaaka, jume' bebeje'erita ka tu'i jiapsim jipueme, itepo yeu am bepriak. Intok ket jiba junaen itepo juka' ka a jootu maisi machik tee yu'in a' yaak", ti jiuneemme. ²³ Taa inepo junak inen ameu jiunee: "Jakwoo juni'i ne ka enchim nemak ee ta'aak. Mekka em kaate, eme'e, ka tu'ik ya'alame."

Senu weemta betana, jume' wooi lutu'uriam

²⁴ 'Junuen san wa'a, juka' in teuwaa'uta a' jikkajaka a' bo'o jooriame, juna'a, seenuk, tu'isi suawaka, junaka'a senu tetata bepa karita a' yaaka'a benasi machine. ²⁵ Chukula yuk taiteka jume' batwem tapunak intok jeekam aet sajak intok au a' tataptuan taa juna'a kari ka wechek bwe'ituk juna'asu, tetat kutti nawakan. ²⁶ Taa wa'a, inika'a in teuwaa'u a' jikkajaka intok ka a' bo'o jooriame, juna'a, seenuk tu'isi ka suawaka, junaka'a se'eta bepa karita a' yaaka'a benasi machine. ²⁷ Yuk taiteka, jume' batwem tapunak intok jeekam aet sajak, juna'a kari intok wechek intok tua jiokot taawak.

²⁸ Juka' Jesujta ameu a' noksuko, jume' ama aneme, aapo'ik bempo'im majtasuka'u betana a' suum eiyaan. ²⁹ Bwe'ituk aapo, senuk yo'o utte'akamta benasia am majtan, intok ka jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame benasia.

8

Ju'u Jesus, senuk lepra' teamtae ko'okoemta au a' ine'etetua

¹ Junak Jesujta, ju'u ili kau betana ko'om a' siiko, juebenaka aamak sajak. ² Junama intok, seenu, lepra' teamtae ko'okoeka, au ruktek. Ini'i, Jesujtau tonommea kikteka:

—In yo'owa, empo junen ea'ateko ika'a ko'okoata a nee u'aa —ti au jiiak.

³ Junak intok ju'u Jesus aet mamteka:

—Junen ne ea, junuentune, tu'ine'e —ti au jiiak.

Inien a' jiusuko ju'u sa'awakame, a' ko'okoa betana au ine'etek. ⁴ Ju'u Jesus intok:

—Yuu, kaabetau a' teuwaane. Ala, jiba aman sika intok ju'u te'opopo che'a yo'otau yebijne. Intok Moiseejtuka'uta nesaweka'po aman, junaka'a Liojtau em na'ikiaka'uta aman weiyaane. Junuen si'imem ju'uneene' betchi'bo, em ko'okoata betana jaibu em tu'isuka'po —ti au jiiak.

Jesus senuk romanota, sontaommeu ya'ut, a' u'usi au a' ine'etetua

⁵ Jo'ara Kapernaum tea'u Jesujta yebissuseo, senu Roma' tea'a betana, sontaommeu ya'ut, Jesujtau ruktek intok inen au ujbwanak:

⁶ —In yo'owa, in ili uusi, jo'aapo bo'oka ka au yeeka intok ama butti jiokot a' inne'a —ti au jiiakai.

⁷ Jesus intok:

—Inepone aman sikaa, au a' ine'etetuane —ti au jiiak.

⁸ Ju'u sontao ya'ut a' yoopnak:

—Achai, ka neu cha'aka in jo'au em yebijne'po. Ala kia au a' ine'etene' betchi'bo, junuen a' teuwaanee jiba. Junak intok au ine'etenee ju'u in uusi. ⁹ Bwe'ituk inepo ne juni'i watem che'a nee bepa nesaweme jipue. Taa intok ket nee naa buusti sontaom in sawe'um ne jipue. Juname betana senuk jakun ne a' wee saao, aman weene. Senuk intok ket, a'abo weye ti ne au jiao, juna'a neu weene. Juka' intok in jo'apo nesauta nee jooriamta jita juni'i nee a' ya'asao, ini'i a' jojoa.

¹⁰ Junak ju'u Jesus inika'a ae tana jikkajakai, a' suum eiyaak. Intok jume' aamak katemmeu inen jiiak:

—Lutu'uriapo ne inen emou jii, si'ime inim Ijra'el yoemrata nasuku, inepo kee jabeta ta'aa, inia o'outa benasia, tua tu'isi Liojtat a yoem'eamta. ¹¹ Inen ne, inepo emou jii, juebenam jume' ta'abwi yoemra, mekka, ta'ata yeu we'e betana intok ket, ta'ata aman weche'u betana aman yajine'po. Intok inime'e, ju'u Apra'am teamtamak intok ju'u Isaak intok ju'u Jakoop teamtamak joteka am ji'ibwane'po jum teekau, Liojta a' yo'otaka a' kateka'awi.

¹² Taa wame'e intoko junaman Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u an'ea'um, inime'e, pa'akun ka mamachikun yeu tawaanaa. Intok junama'a, inime'e bwannee intok ko'okoleka emo tam kumne —ti ameu jiiak.

¹³ Junak intok ju'u Jesus, ju'u sontao ya'uttau:

—Em jo'au nottinee intok junuen, tua em a' sualeka'a benasia ya'atune —ti au jiiak.

Ju'u intoko ju'ubwa yo'otume junama'a sep su au ine'etek.

Jesus, Peota jamut ase'ebwa, au a' ine'etetua

¹⁴ Jesus ket ju'u Peo' teamta jo'au yepsak. Junama'a intoko Peota jamut ase'ebwa, taji wecheka intok bo'okamta ama bichak. ¹⁵ Aapo, mampo a' bwisek. Ju'u taji wechia intok sep su a' su'u tojak. Junak intok aapo yejtek. Sep intok jita am jooria taitekai.

Jesus, ko'okoeme tua juebenam emo ine'etetua

¹⁶ Ka machiao yumakai ket juebenaka bebeje'erita betana ka tu'i jiapsim amet aneka, Jesujtau tojiwak. Aapo intok, kia sejtul ameu nonokaka si'imem yeu beebak. Intok ket, si'imem jume' ko'okoeme, emo am ine'etetuak. ¹⁷ Ini'i inien yeu siika, junuen waka'a bat naataka Liojta betana chukula yeu weenemta ju'uneetuawaka nonokame, Isa'iajtuka'uta teuwaaka'uta a' chupne' betchi'bo inen a' jiaka'uta: “Aapo, juka' itom ka au yuma'uta mabetak. Intok ito betana juka' ko'okoata itom u'aak”, ti a' jiaka'uta.

Jume' Jesujtamak katbaeka'um

¹⁸ Junak ju'u Jesus, tua juebenam au nau yajame bichakai, bau ba'a waitana au toji nesaek. ¹⁹ Senu intoko, Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojtei yee majtame, Jesujtau ruktek, ini'i intok:

—Yee majtame, jakun juni'i em sime'u bicha, nee emak weene —ti au jiiak.

²⁰ Ju'u Jesus intok:

—Jume' kawisim bwia woojo'oku jo'aak. Jume' intoko wikitchim totosakamme. Taa inepo, ju'u emo benasi inim yoeme, jakun in yebijnee'uta juni'i ka jipue —ti au jiiiak.

²¹ Senu aapo'ik majtim betana:

—Achai, nee jiokoe, in yo'owata ne bat ma'abae —ti au jiiak.

²² Jesus intok:

—Nemak weene intok ela'apo wame'e Liojta bichapo ka jiapsame bebena, jume' kokkoarim ma'ane —ti au jiiak.

Ju'u Jesus, bawepo, jekata intok ba'a biaktiam, yanti cha'atutua

²³ Junak intok ju'u Jesus, jum kuta kanoapo ja'amuk. Jume' intok aapo'ik majtim aamak kaaten. ²⁴ Junae bau ba'at intok, jeka tua utte'aka siika. Junuen kia jume' ba'a ro'aktiam, juka' kuta kanoata, bem ama kate'uta, pat pattakai. Taa ju'u Jesus kotchen. ²⁵ Junak san jume' a' majtim, au sajaka a' busak. Intok:

—Achai, itom jinne'u, abe te ko'om kiimu —ti au jiiak.

²⁶ Aapo intok:

—Jaisaaka eme'e unnaa majjae. Eme'e tua ka yuma'isi Liojtat a yoem'ea —ti ameu jiiak.

Junak intok, yejteka, jekatau intok bawetau nonokak. Junak intok si'ime yanti taawak.

²⁷ Jume' intok waate o'owim a' suum eiyaaka intok:

—Ini'i intok, jaku'ubosa jometaka tua, kia ju'u jeeka intok kia ju'u baawe juni'i, aapo'ik ea'po aman aayuk —ti jiiak.

Jume' bwiaraa Kalaara' tea'po bebeje'eri ka tu'i jiapsita jipueka ane'um

²⁸ Junak ju'u Jesus, junae bwe'u bau ba'a waitana yepsak, bwiaraa Kalaara' tea'po. Wooi o'owim, kokkoarim mama'awa'a betana au yeu sajak intok au ruktek. Juname'e woikai, bebeje'eri ka tu'i jiapsim amet aanen. Intok juname'e tua ama butti emo i'ii'aan. Junuen san junae bo'ot ka a rejtitun. ²⁹ Juname'e intok chaai japtok:

—Jaisaakai empo itou suua Jesus, Liojta u'usi. Jaisa kee taewata yumao su empo itom jiokot ya'aseka a'abo weye ja'ani —ti au jiiak.

³⁰ Junama'a ka mekka, koowim tua juebenaka ji'ibwan. ³¹ Jume' intoko ka tu'i jiapsim Jesujtau nookak:

—Itom yeu bepbae'eteko, wame koowimmet itom kimutuane —ti au jiiakai.

³² Junak ju'u Jesus:

—Tu'i, amet em kiimu —ti ameu jiiak.

Jume' ka tu'i jiapsim intok junammet yeu sajaka intok wame koowimmet kiimuk. Chukula ket, si'ime juname'e koowim, kau siibau luula ko'om watted ba'au ko'omi, intok junama'a kokkokai.

³³ Jume' koowim sua'um, womtilamtaka ama yeu sajak. Intok inime'e, jum ili jo'arau yajaka, si'imeta junaka'a a' teuwaajaptok. Intok ket jume' o'owim ka tu'i jiapsim amet ane'um, juka' ameu yeu a' sika'uta. ³⁴ Junak intok si'ime wa'a junama ili jo'araapo joomem, Jesujta ane'u yeu sajak. A' bichaka intok, au nookak junama'a bem bwiapo, omot bicha a' weene' betchi'bo.

9

Ju'u Jesus, senuk ka au taka yekamta, au a' ine'etetua

¹ Junak intok ju'u Jesus, senu kuta kanoau ja'amuka, junae bau ba'ata beasi waitana juchi nottek. Intok ili bwe'u jo'arau, aapo'ik yo'otuka'po yepsak. ² Junama'a seenu, ka au taka yekaka au to-jiwak. Ili jipetekpo bo'o simekai. Ju'u Jesus intok, juname'e junuen tua a' sualeme ju'uneiyaakai, ju'u ko'okoemtau:

—Kat jain ea in yoemia. Em ka tu'uwa ya'arimmete'e jiokoiri —ti au jiiak.

³ Junak intoko waate, jume' Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteim yee majtame inen emo eetuan: “Ini'i o'ou junuen jiaka, Liojta beje'e'ka jaana ka tu'ik nooka”, ti emo eetuan. ⁴ Taa ju'u Jesus, inime'e, ju'u bem emo eetua'uta amet ju'uneakai:

—Jaisaaka eme'e junuen tua ka tu'isi ea —ti ameu jiiak—. ⁵ Bwe'ituk jitasu che'a ka obiachi a' chupnee'uta: “Em ka tu'uwa ya'arimmet empo jiokoiri”, oo “Empo, yejteka intok weene”, ti in au teuwaanee'uta. ⁶ Junuen san enchim ne a' ju'uneiyaa i'a, juka' inim emo benasi yoemta, inim bwiapo junuen jume' ka tu'uwa ya'arim, yetet a' jiokoinee'u au a' lutu'uriatuka'po —ti jiiak.

Junak intok aapo, ju'u ka au yekamtau:

—Yejte'e, em jipetekta nu'uka intok em jo'au weene —ti au jiiak.

⁷ Ju'u ka au taka yekame junak, yejteka intok a' jo'aa' bicha siika. ⁸ Junak ju'u yoemra, inika'a bichaka, majjaek. Intok inime'e Liojtau bicha bem allea'uta teuwaak, aapo'ik junuen inim yoemrata

nasuk inile benak a jita a' joa'uta am bittuaka' betchi'bo.

Ju'u Jesus, juka' Mateo' teamta au bichaa a' nunu

⁹ Jesus junama'a yeu siika intok senuk Mateo' teamta bichak, ya'uraatau bicha tomita weyemta nau a' totoja'po katekamta. Iniau intok:

—Nemak weye —ti au jiiak.

Junak intok ju'u Mateo' teame, kikteka, aamak siika.

¹⁰ Chukula ket Jesus, jo'araapo ji'ibwan. Intok juebenaka ya'uraatau bicha tomita weyemta jume' nau a' totojame intok wate ka tuu'ii yoemem ket ama yajak. Inime'e intok ket Jesujtamak intok jume' a' majtimmak mesau jookan. ¹¹ Taa jume' paiseeom teame inika'a bichakai, jume' Jesujta majtimmeu:

—Jaisaakai ju'u enchim majtame, inime'e tomita nau totojammak intok jume' ka tu'i yoememmak ji'ibwa —ti ameu nattemaek.

¹² Inika'a ju'u Jesus jikkajak intok inimmeu inen jiiak:

—Jume' alleaka intok ka ko'okoeme ka waka'a yee jijittomta jariune. Jume' ko'okoeme ala, a' jariune. ¹³ Saka'abo'em intok eme'e, Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojteita, juka' a' teuwaa'uta ta'aanee: “Enchim yee nak jiokolinee'uta ne waata, intok kaa, nee yo'oribaawaka, bwara jissu'awamta.” Bwe'ituk, kannee jume' Liojta bichapo tu'isi emo jiapsa'ati eame jinne'useka yebijlaa. Ala jume' ka tu'i yoemem junuen juka' ka tu'ik bem joa'uta su'u tojaka, bem a' koptane' betchi'bo.

Ka ji'ibwaka, Liojta yo'oriwa'u betana, Jesujtau a' nattemaiwaka'u

¹⁴ Junak intok jume'e, ju'u yee babatoowame Joan teamta majtim Jesujtau rukteka intok:

—Jaisaaka itepo intok jume' paiseeom teame ka ji'ibwaka Liojta yo'oriwamta juebenasi te a' jooa. Jume' intok em majtim ka junaen a' bo'o jooria —ti a' temaek.

¹⁵ Ju'u Jesus inen am yoopnak:

—Jume' jujupwa'po nunurim, kaachin siokaka ama anne, juka' au jubemta ama ketun a' aneo. Taa yuma'anee ju'u taewai, junaka'a jubemta a' kaabetuneeo, junak ala ka ji'ibwabaanaa —ti ameu jiiak.

¹⁶ 'Kaabe supe moeram, tajo'ori bemelamnea am cha'abwabaane. Bwe'ituk jume' bemelam amnea am cha'abwaame, baksiawaka intok nau sikaa, jume' yuuyam siutane intok junuen che'a juni'i bwekasi siutine. ¹⁷ Intok kia ju'u bemela pa'asi ba'awa juni'i, kaachin bea boosa moeraku kima'anaa. Bwe'ituk ini'i inien ya'awako, tapunaka jume' bea boosam wojoktine. Junak intok ju'u pa'asi ba'awa wo'otine. Intok kia jume' bea boosam juni'i nasontune. Junuen san ju'u bemela pa'asi ba'awa beemela bea boosampo kima'atune. Junuen nanancha nau binwatune.

Jairo' teamta maara, intok ju'u jamut Jesujta tajo'orit mamtekame

¹⁸ Juka' Jesujta ket inika'a weemta ameu teuwaao su, senu juriommeu ya'ut ama au yepsaka au tonommea kiktek intok:

—In maara ju'ubwa jiba muuke, taa enchi aman sikaa, enchi aet mamteko juna'a juchi jiapsine —ti au jiiak.

¹⁹ Ju'u Jesus, kikteka jume' a' majtimmake aamak siika. ²⁰ Junak intok senu jamut, woj mamni ama wooi wasuktiapo ojbo aet yeu weyeka ko'okoekai, amatana Jesujtau rukteka intok a' supe mayoat maamea aet tajtek. ²¹ Bwe'ituk juna'a jamut: “Kia nee a' supewammet tajtek juni'i, nee ino ine'etene”, ti ean. ²² Taa ju'u Jesus kuakteka intok juka' jamutta bichaka:

—Kat jain ea in yoemia, emo'e ine'etela. Junuen em nee sualeka' betchi'bo —ti au jiiak.

Junama lautipo aapo sep au ine'etek.

²³ Junak juka' Jesujta junae ya'utta jo'au yepsaka, intok jume' jiponreeom a' ma'a betchi'bo jipoonbaeme intok jume' ama aneme tua bwaname bichakai, ²⁴ inen ameu jiia:

—Yeu em kaate bwe'ituk ka mukia ju'u usi jamut, taa ala koche.

Jume' ama aneme kia a' atbwan. ²⁵ Taa ju'u Jesus, inime'e yeu saka'atuak. Junak intok aapo aman kibakeka intok juka' usi jamutta mampo a' bwisek. Ini'i intok sep yejtek. ²⁶ Intok si'ime junae bwiaaraat ju'u ama yeu sikame ju'uneiyaawak.

Juka' Jesujta jume' wooi liliptim a' bittuaka'po

²⁷ Juka' Jesujta junama'a yeu siiko, liliptim woika aet cha'aka kaaten intok:

—Itom jiokole, empo Labiituka'utat katriam betana yeu simria —ti chaaekai.

²⁸ Juka' Jesujta intok, kariu a' kibakeko, jume' woika ka bibichame au ruktek. Aapo intok ameu nattemaek:

—Jaisa eme'e inika'a in a ya'ane'uta a' suale ja'ani —ti jiaikai.

Bempo intok:

—Jeewi achai —ti au jiiak.

²⁹ Junak intok ju'u Jesus, pujpo amet mamtek intok:

—Enchim junuen a' suale'po aman tune —ti jiiak.

³⁰ Inime'e intok, bem puusim sep tu'ireak. Junak ju'u Jesus tua ameu ujbwanak:

—Inika'a, eme'e kaabeta a' ju'uneiyaatuane —ti ameu jiaikai.

³¹ Taa inime'e, kia junama yeu sajaka jiba, si'ime junae bwiaaraat, juka' Jesujta yaaka'uta teuwaa japtek.

Juka' Jesujta, senuk ka nokamta a' tu'uteka'po

³² Junak bempo'im junama yeu kateo su, waate, junaman yoemem, seenuk, ka nokamta intok bebeje'erita ka tu'ik jiapsekamta, Jesujtau a' tojak.

³³ Junama'a juka' Jesujta junuen, inika'a ka tu'i jiapsita, yeu a' bepriasuko, ju'u ka noka'u sep nok taitek. Ju'u ama aneme yoemra, tua suum eak intok:

—Jakwoo juni'i inim Ijra'el yoemrata nasuk, in-ile benaka kee bittun —ti jiiak.

³⁴ Taa jume' paiseeom teame:

—Ini'i o'ou jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim yeu beba, taa jiba ju'u inime'e bebeje'erimmeu yo'ota a jita a' joa'ue —ti jiiian.

Jesujta, juka' yoemrata bichaka a' nak jiokoleka'po

³⁵ Ju'u Jesus si'ime jume' bwere jo'aram intok ka bwere jo'arammet wewe'aman. Jum juriom nau emo totoja'po te'opompo a' yepsa'apo, yee majtakai. Liojta yo'o nesaweka a' kateka'a betana juka' bemela nok lutu'uriata yee majtan. Intok ket si'ime jume' ka nanau machik ko'okoakame intok jak wanteme, emo am ine'etetuan. ³⁶ Aapo, juka' junama'a yoemrata bichakai, am nak jiokolek. Bwe'ituk inime'e, ka alleewame amet ayukan. Intok kaabetat eaka, kia beja sioksi jiapsan, jume' bwalam, kaabeta am suua machiaka'a benasia. ³⁷ Junak intok aapo, iniat nokaka, essoi nokpo, a' majtimmeu inen jiiak:

—Tua lutu'uriapo, ju'u eechi, chuktanaame, juebena. Taa jume' tekupanoame ka juebena —ti ameu jiiak—. ³⁸ Junuen san eme'e, juka' echita atteakamtau bicha nokne, junuen, tekupanoareom, juka' echita chuktaneeme, aman a' bituane' betchi'bo —ti ameu jiiak.

10

Ju'u Jesus, jume' woj mamni ama wooim yeu pua

¹ Junak intoko ju'u Jesus, jume' woj mamni ama woika yeu a' pu'arimmeu chaaek. Inime'e intok, jume' bebeje'eri, ka tu'i jiapsim yeu beep betchi'bo, intok si'ime ka nanau machi ko'okoata intok jak wanteme a am tu'utene' betchi'bo, junaka utte'ata amet autuak.

² Inime'e juname'e, jume' woj mamni ama woika, Krijtota yeu pu'arim team: ju'u bat weeme, Simo' teame, ket Peeommea ta'eewame. Intok inia

saai, Antej teame. Intok ju'u Jakoobo intok ket ju'u aapo'ik saailawa Joan teame, jume' Sebereo' teamta u'usim. ³ Intok ju'u Jeriipe' teame intok ju'u Baatolome' teame. Ju'u Toomas intok ju'u Mateeo, ju'u ya'uraatau bicha tomita weyemta, nau totojame. Ket senu Jakoobo, Alpeo' teamta u'usi. Intok ju'u Lebeo' teame. Ini'i ket Tareo ti teaka'u. ⁴ Ket senu Simo' teame, ini'i jume' kananiitampo emo teuwaamak cha'aka'u. Intok Juuras, Ijkarioote' teame, ju'u chukula Jesujta yeu bwisekame.

Jesus, jume' a' majtim, yee am majtane' betchi'bo naas am bittua

⁵ Ju'u Jesus inime'e woj mamni ama woim naas bittuak inen amet nesawekai:

—Jume' ka jurio yoemrata jo'aaka'u bicha eme'e ka katne. Intok kia bwiaara Samaaria' tea'po jo'arammeu juni'i ka yajine. ⁶ Ala eme'e Ijra'el yoemratau, jume'e, bwaram chiktulam benasi in eiyaa'ummeu bicha katne. ⁷ Achai Liojta inim bwiapo a' nesaunee'u abe a' yuma'apo yee majta sakane. ⁸ Wame'e ko'okoeme am nokriaka emo am ine'etetuane. Jume' kokkoarim eme'e juchi am jiabijtetuane. Jume' sa'awaka, lepra' teamtae ko'okoeme, eme'e am tu'utene. Jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsekame jipueme, yeu am bepriane. Eme'e inika'a, au yumaka, Liojta betana a enchim joa'uta, kia beja a' mabetri. Junuen san eme'e ka tomipo jita ae joone.

⁹ Sawai tomita intok kia tosai tomita intok kia kopre tomita juni'i, ka weiyaane. ¹⁰ Intok kia juka' enchim ama nu'u sakanee'u juni'i. Supem ka woim weiyaane. Intok kia chukula enchim

bochane'e'um juni'i. Intok kia booniata juni'i ka weiyaane. Bwe'ituk ju'u tekipanoaleeo, ini'i bwa'amta a' maknaa'u iniau lutu'uriane.

¹¹ 'Senu bwe'u jo'arau, oo junae naapo, ili jo'arau eme'e yajako, junama'a eme'e seenuk, enchim yoem'eyaa'uta a' jariunee intok junama, inia jo'apo eme'e tawane, enchim ama anbae'po tajtia. ¹² Junama'a kariu eme'e yajako, Liojta betana yanti eewamta ame tana waataka am tebotuane. ¹³ Junama'a, jume' jo'aakame tu'isi enchim mabetaka, ameu a' lutu'uriatuko, inika'a Liojta betana yanti eewamtae am tebotuane. Taa inime'e ka junuen ameu a' lutu'uriatuneeo, eme'e ka inien, junae am tebotuane. ¹⁴ Intok junama'a eme'e ka mabetwako, intok kia ka enchim am jikkajibaaoo, junak eme'e junama'a karipo oo junama'a bwe'u jo'arapo yeu katne. Intok bempo'im ka amma'ali aulatuka'uta teuwaaka, enchim wokpo juka' to'ochiata eme'e a' tatakne. ¹⁵ Lutu'uriapo nee inen emou jiia, juka' taewaita, Liojta yee aet a' ya'uraa bittuane'e'u yumako, ju'u junama'a jo'aakame yoemra, junuen jiokot bem emo bitnee'u, che'a juni'i machine, jume' bat naataka jum bwere jo'aram Sorooma' tea'po intok Komoora' tea'po jo'aakame bepa.

Ka tu'isi yee bitwaka, yeteu suawame

¹⁶ 'Eme'e a' mammatene, inepo ne enchim bwalam benasi machika, jumun robom ane'u bicha ne enchim bittua. Junuen san beja, eme'e, bakotta a au a' suua'a benasia annee. Taa ket, juka' wokkoita, kaitau a' sua'a benasi tu'isi emo uju'une. ¹⁷ Emo suuanee bwe'ituk inim ju'u

yoemra, ya'uraatau enchim yeu tojine. Intok jum juriom nau emo totoja'po te'opompo eme'e ko'okosi joonaa. ¹⁸ Intok ket senu yoemratau yo'o ya'arim bichapo intok kia jume' che'a si'imem bepa yo'o ya'arim bichapo juni'i, eme'e yeu tojiture, enchim im nee yo'ore' betchi'bo. Junuen eme'e nee betana weyemta ameu a' teuwaane. Intok wame'e ka juriommeu juni'i. ¹⁹ Taa juname'e ya'uraam bichapo eme'e yeu tojituko, ka eme'e jain emo eetwane, juka' enchim teuwaanee'uta oo ju'u enchim jiunee'u betana, bwe'ituk junak junama enchim noknee'uta, ala, Liojta betana eme'e junaet aniatune. ²⁰ Bwe'ituk eme'e ka juname'emtunee jume' nokneeme, ala, ju'u aapo'ik Lios achaita tu'u jiapsi emot aneme juna'atunee ju'u enchim aniaka enchim noktuanee.

²¹ 'Junako waate inim jiapsame, kia tua jume' amemak werim, am su'atune' betchi'bo yeu am bwijne. Jume' intoko achaiwaim jume' bem yoemiam beje'eka katne. Jume' intoko yoemiawaim bem yo'owam beje'eka japtenee intok am su'atebone. ²² Inim si'imekut, si'ime enchim omtane, nemak eaka nee betana enchim kate' betchi'bo. Taa wa'a, inim ket a' jiapsa'po tajtia, Liojta ka koptakame, juna'a jiba betchi'bo jinne'uitune. ²³ Jak, senu bwe'u jo'araapo, ka emomak eewao, eme'e omot, ta'abwi bwe'u jo'arau bicha yeu saka'ane. Bwe'ituk ne lutu'uriapo ne inen emou jiia, kee si'ime Ijra'el yoemrata jiapsa'abe'eka tana enchim kateo su, juka' inim emo benasi yoemta a'abo a' nottine'po.

²⁴ 'Kaabe ju'u majtawame, ju'u a' majtaka'uta bepa che'a bepaasi eiyatune. Intok kia ju'u

tekokame juni'i, kaachin a' tekowaa bepa che'a eiyaatune. ²⁵ Ju'u majtawame, ju'u a' majtaka'uta benasi jita tu'ik ta'aaka, junaemak yanti elne. Ju'u tekokame intok ket, a' tekowata benasi tekileu junuen yumakai, yanti elne. Taa junuen juka' che'a yo'ota juni'i su, bebeje'eri jiapsimmeu yo'owe ti a' teuwaawao, jiba tua jume' a' yoemiawam che'a juni'i junaen teuwaanaa.

Jabetasa alla, majaunaa'u

²⁶ 'Junuen san ka eme'e jume' emo benasi inim yoemem majjaune. Bwe'ituk kaita aayuk ju'u ka a ju'uneiyaawaka jiba betchi'bo ka ju'uneiyaanaame. Intok kaita aayuk wa'a ka ju'uneiyaawaka joowaka, jakwoo ini'i ka ju'uneiyaatuneeikai. ²⁷ Juka'a, tukaapo in emou teuwaaka'uta, eme'e junaka'a taewapo a' teuwaane. Intok ket, juka' omola emou jiba lauti in emou teuwaarita, eme'e, kari jikat ja'abweka, watemmeu kusisi a' teuwaane. ²⁸ Inim jume' yee sussu'ame eme'e ka majjaune, jume'e, jiapsita kaachin joame. Ala eme'e, juka' teekapo jiapsaka inika'a takaata intok kia juka' jiapsita juni'i, jum taji, jiba yuu beete'po jiba betchi'bo am tawaanemta, junaka'a eme'e majaune.

²⁹ 'Eme'e ju'unea, wepul ili tomipo, wooi ili wikitchim am nenenkiwa'po. Taa juname'e betana wepu'ulaika juni'i ka kia beja mukne, juka' enchim yo'owa Liojta ka junen eao. ³⁰ Bwe'ituk kia jume' kobat enchim choonim juni su, si'ime, aapo ju'u Lios am na'ikiari. ³¹ Ka eme'e majaune. Bwe'ituk eme'e juni'isu ket che'a juni'i, juname'e wikitchim, juebenam bepa che'a eiyawa.

Wame'e, si'imem bichapo Jesukrijtota bem suale'u a' ju'uneiyaa tebome

³² 'Si'imem wame'e, inim yoemrata bichapo, ne tana bem kate'epo a' teuwaaka junuen a' lutu'uriateme, inepo nee ket, in achai, teekau katekamta bichapo, nee betana bem kate'epo junuen a' lutu'uriatene. ³³ Taa wame'e, inim yoemrata bichapo, ka nee emo ta'a'ati jiame, ineponee ket, in achai, teekau katekamta bichapo inime'e junuen ka nee betana bem kate'uta a' lutu'uriatene.

Jesujta betchi'bo, ka nau eewamta aune'eti a' jiaka'po

³⁴ 'Ka eme'e, inim jiapsammeu yanti eewamta jiba a'abo nee weiya'ati eene. Bwe'ituk kannee inika'a a'abo weiyaaka yebijlaa, ala juka' emo beje'ewamta. ³⁵ Inen weyekai, ju'u yoemiawai, inim a' achaiwata beje'ene. Ju'u intok jamut asowai, a' malawata beje'ene. Ju'u intok jaboraiwai a' jamut ase'ebwawata beje'ene. ³⁶ Junuen san we'epulaka, si'ime jume' nau wewerika nau jo'aakame, naas emo beje'ene.

³⁷ 'Wa'a, juka' a' achaiwata oo a' aewata, nee bepa che'a juni'i a' eiyaame, ka au lutu'uriatunee in a' yoemiane'po. Intok ket, wa'a a' ou usita oo a' marawata, nee bepa che'a juni'i a' eiyaame, juna'a ka au lutu'uriane in a' yoemiane'po. ³⁸ Wa'a intoko inim a' jiapsa'uta ka nee betchi'bo a' su'u tojaka intok ka nemak eebaeme, ini'i ka au lutu'uriatune, in a' yoemiane'po. ³⁹ Wa'a, inim jiba binwa alleaka jiapsibaeme, juna'a, jiba yuu a' jiapsinee'uta a' ta'arune. Taa wa'a, nemak

eaka a' jiapsibae' betchi'bo, ka junuen ala ini'i a' jiapsinee'uta ka a' bichakame, ini'i, jiba yuu a' jiapsinee'uta bitne.

Ju'u chukula tu'ik bitnaame

⁴⁰ 'Ju'u tu'isi enchim mabetame, nee mabetlatune. Ju'u intoko junuen nee tu'isi mabetame, waka'a nee a'abo bittuakamta junuen mabetlatune. ⁴¹ Wa'a intoko, juka' Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu noktuawamta tu'isi mabetakame, junaka'a Liojta betana a' weye'po ju'uneakai, ini'i, jiba junaka'a Liojta betana yeteu noktuawamta tu'ik mabetnee'uta, ale benasi a' mabetne. Wa'a intoko juka' yoemta tu'ik jiapsekamta tu'isi mabetakame, junuen a' machiaka'po ju'uneakai, ini'i jiba junaka'a tu'ik jiapsekamta tu'ik mabetnee'uta, junale benak mabetne. ⁴² Intok jabetaka juni'i, inime'e nee sualeme betana seenuk, sejtul juni'i, sebe ba'am a' jiiituame, junaka'a junuen nemak a' ea' betchi'bo, lutu'uriapo ini'i ket juka' au tu'ik bitne.

11

Joan ju'u yee babatoowamta betana jume' yeu pu'arim

¹ Ju'u Jesus junak, jume' woj mamni ama wooika a' majtim tejwaasukai intok na'ikim am bittuakai, junama'a yeu siika. Ama bwiaaraapo jume' ili bwere jo'arammet yee majtaka intok Liojta nok lutu'uriata yeteu teuwaakai.

² Ju'u intoko Joan, yee babatoowame, jum yee e'etawa'po katekai, juka' Jesukrijtota joa'uta inika'a ju'uneiyaak. Junak intok aapo, jume' a'

majtim betana waatem yeu pu'aka, Jesujta aman am bitne' betchi'bo, au am bittuak. ³ Inime'e junuen:

—Jaisa empo juna'a ju'u Krijto yebijnee'u ja'ani, oo te ketun senuk bo'o bitnee ja'ani —ti au nattemae' betchi'bo.

⁴ Ju'u Jesus inime'e:

—Aman eme'e sajaka, si'imeta juka' enchim inim bicha'uta intok enchim jikkaja'uta, ju'u Joan-tau teuwaane —ti am yoopnak—. ⁵ Jume' ka bibichame, am bittuawa'po. Jume' intok lolo'im rejte'po. Jume' intok, sa'awaka, lepra' teamtae ko'okoeme, juna'e betana am tuttu'urea'po. Jume' ka jikkajame tu'ireaka am jijikkaja'uta. Jume' intoko kokkokame, juchi jijiabijtetuawa'po. Jume' intoko inim jiokot aneka jiapsammeu, Liojta betana juka' tu'i nok lutu'uriata am majtawaa'uta a' etejaniane. ⁶ Intok tua alleenee wa'a inim net jiapseka, jiba net a' yoem'ea'uta ka a' ta'arukame —ti ameu jiiak.

⁷ Juname'e saka'asuko ju'u Jesus, ju'u Joan teamta betana ju'u yoemratau etejo taitek:

—Eme'e aman bwe'u pa'ariau aneka, jitasa eme'e bitboka aman sajak. Jaisa eme'e senu bakata jekae naas bepwanata bitbaeka aman sajak ja'ani. ⁸ Ka junuentuko, jitasa eme'e bitboka aman sajak. Ka eme'e senuk tu'isi ujyoisi au a'anaalata bitbaeka aman sajak. Eme'esu ju'unea, jume' junuen ujyoisi emo a'anaarim, inime'e, jume' che'a si'imemmeu yo'o ya'arim jo'aaka'po jiba am ane'epo. ⁹ Junak su tua, jitasa eme'e bitboka aman sajak. Jaisa seenuk Liojta betana ju'unea yeteu nokamta ja'ani. Jana'aka. Intok inika'a

che'a bepa jume' bat naataka Liojta betana yeteu noktuawame bepa machilaakamta. ¹⁰ Ini'i Joan juna'a, ju'u, jum Liojta nok lutu'uriapo ae betana inien jiaka ji'ojtewakame:

Inepone, juka' nee betana yeteu nokneemta epat a' bittuabae.

Junuen inika'a, ju'u yoemratau nokaka, ee beas juname'e, bem emo jiapsi temaeka, enchi am mabetne' betchi'bo.

¹¹ Taa lutu'uriapo ne emou inen jiaa, yoemrata inim jiapsa'po naateka i'an tajtia, ju'u Joan yee bato'owamta bepa, kaabe che'a eiyaawatchika inim jiapsak. Junuentaka juni'i, jum teekau, Liojta yo'otaka kateka'u, ju'u che'a ka eiyaawatchi, inia bepa che'a eiyaanaa.

¹² 'Juka' Joan yee babatoowamta yepsak naateka, i'an tajtia, Liojta inim a' nesawee'uta, ini'i tua beje'ewaka ka eiyaawa. Wame'e intoko, tua aet emo utte'a jooriame, inime'e a' yo'obaeka'ati ea. ¹³ Si'ime wame'e bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka nokakame ji'ojteim intok ju'u Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteim, inime'e, Liojta che'a yo'otaka kateka'u betana weyemtat nookak, juka' Joanta inim a' yepsak tajtia. ¹⁴ Eme'e intoko a' sualbae'eteko, ini'i Joan juna'a, wa'a, Eliaj teaka Liojta betana ju'uneetuawaka nokaka yebijne' teame. ¹⁵ Jume' a' mamentebaeme a' jikkajine.

¹⁶ 'Inika'a yoemrata i'an jiapsamta, jitausa inepo nee a' tamachiane. Inen a tamachiatu, inime'e, ili uusim jum jita nenenkiwa'po joteka, yeeweka, intok jume' bem ta'aa'ummeu inen jiaame bebena: ¹⁷ "Kusiata itom emou kuseo juni'i,

taa eme'e ka ye'eka. Chukula ket, kia sioksi itom emou bwikaaoo juni'i eme'e ka bwaanak.”
¹⁸ Bwe'ituk juka' Joan, yee babatoowamta inim jiapsaka, inika'a ka yu'in a' ji'ibwaakai intok kia juka' ae naakowamta juni'i, ka a' jeje'eekai. Intok eme'e junaka'a, bebeje'eri ka tu'i jiapsi aet aane ti jiia. ¹⁹ Iniat chukula ket, ju'u inim emo benasi yoeme yepsak si'imeta a bwa'eekai intok kia si'imeta a je'eekai. Eme'e intok inika'a, yu'in a' ji'ibwaka intok ae naakowamta a' je'e'eti jiia. Ket jume' ka tu'i yoememmak intok jume' ya'uraatau bicha tomita weyemta nau totojam-tamak a' weama'ati jiia. Taa ju'u suawa, Liojta betana weyeme, ini'i, chukula tu'isi yeu a' weama'ue, junae a ju'uneiyaatu.

Jume' ili jo'arammet jiapsaka ka nok jikka-jakame

²⁰ Junak intok ju'u Jesus, wame'e bwere jo'arammet, jum aapo'ik a jita a' joa'uta che'a bu'uuka a' yaaka'po, inimmet nokaka am sua nok tejwaa taitek, jume' ama jiapsame ka emo am jiapsi temaeka' betchi'bo:

²¹ —Tua jikot emou machine, bwe'u jo'ara Korasin tea'po jiapsame. Tua jikot emou machinee bwe'u jo'ara Betsaira' tea'po jiapsame. Bwe'ituk jum bwere jo'aram Tiirō' tea'po intok Siroon tea'po, ini'i ka a jootu maisi machika, emo nasuk ya'ari, ini'i junaman ya'atuko, jume' junakriapo jiapsame a' bichakai, jakwoo su bem ka tu'ik betana emo temaisu ean. Intok chukuik atteateka intok emo napojtuaka bem sioka'uta teuwaakai.

²² Taa inen ne emou jiia, chukula, Liojta yee

ya'uraa bittuaneeo, junaka'a taewaita yumako, eme'e che'a juni'i jiokot a' bitne, wame'e, jo'aram Tiuro' tea'po intok Siroon tea'po jiapsaka'um bepa. ²³ Eme'e intoko bwe'u jo'ara Kapernaum tea'po jiapsame, jaisa eme'e teekau nukisi emo che'a eiyaa machia ja'ani. Ala eme'e, jume' kokkoarim yaaja'u ko'om tojinaa. Bwe'ituk jum bwe'u jo'ara Sorooma' tea'po ini'i ka a jootu maisi machika emo nasuk ya'ari junaman ya'atuko, juna'a bwe'u jo'ara, i'an tajtia bwe'u jo'aratu ean. ²⁴ Taa inepo inen emou jiia, chukula, Liojta yee ya'uraa bittuaneeo taewaita yumako, eme'e che'a juni'i jiokot a' bitne, wa'a yoemra, bwiaara Sorooma' tea'po jiapsamta bepa.

Neu eme'e kateka, jinne'uimtune, yum jo'ekame benasia

²⁵ Junakriapo ju'u Jesus:

—Enchi ne baisaeka enchi yo'ore, achai, teekau intok bwiau yo'owe. Bwe'ituk empo inika'a ee betana lutu'uriata, inime'e ili usim benasi, ka emo che'ewareme em a' ju'uneiyaatuari' betchi'bo, juka'a, koba susuakame intok jitat ju'uneame betana em essoka'uta. ²⁶ Jeewi in yo'owa, bwe'ituk empo junuen a' tu'urek.

²⁷ 'Ju'u in yo'owa Lios, si'imeta in mampo su'u tojiri. Intok kaabe, juka' a' u'usiwata tua lutu'uriapo a' ta'aa, ala ju'u a' achaiwa jiba. Intok kia juka' achaiwaita juni'i, kaabe tua lutu'uriapo a' ta'aa, ala ju'u u'usiwai jiba. Intok wame'e, inika'a yoemiawaita aapo'ik a' ta'aatuabae'um jiba. ²⁸ Si'ime jume' inim, betteka emou aukamta betana jiokot emo bichame intok juka' enchim

joobaeka, ka enchim au yuma'uta emou ayukame, net eaka, neu bicha waatine. Inepo ne intok, junae betana enchim aet yeu yuma'atuane. ²⁹ Juka' in enchim tekil makbae'uta, eme'e mabetne, intok juka' lutu'uriata eme'e junuen neu a' ta'aane. Bwe'ituk inepo ne ka seej chukti eaka ne a jita juiwa. Intok ket, ne ka ino che'eware. Intok junuen eme'e, juka' jiapsi yuma'isi yum jo'ewamta jajamne. ³⁰ Bwe'ituk ju'u in enchim bo'o jooria i'a'u ka obiachika weye. Intok junuen weyeka in enchim jiapsi i'a'u ini'i ka bettesi yuum watchisi weye.

12

Jume' Krijtota majtim, aet yum jo'e ta'apo tiikom am kojta'po

¹ Junak ta'apo ju'u Jesus, wajpo tiikom etchipo aman weyen, senu aet yum jo'e taewaituko. Jume' a' majtim tebauri e'eaka intok, inime'e jume' tiikom moakame chuktaka, jume' bachiam bwa'ajaptek. ² Jume' paiseompo ta'eewame junak, inika'a bichakai, Jesujtau:

—Jume' em majtim bichaa —ti au jiiak—. Aet yum jo'e taewapo tekilta, ka joo i'awamta jooa —ti au jiiak.

³ Taa aapo intok junammeu:

—Jaisa eme'e jum ji'ojteipo kee a' nokla ja'ani, sejtul wee'po juka' Labiituka'uta intok jume' aamak rejteme, tebaureka juka' bem yaaka'uta.

⁴ Ini'i jum Liojta yo'oriwa'po, te'opopo kibakeka, jume' paanim, Liojtau bicha na'ikiarim ama joka'um bwa'aka. Inime'e, aapo'ik intok kia jume' aamak rejte'um juni'i, ka bem bwa'a'ea'um, ala

jume' te'opopo tekiakame jiba ameu lutu'uriakan.
⁵ Oo jaisa eme'e jum Moiseejtuka'uta nesauri
 ji'ojteipo eme'e kee a' bicha ja'ani, wame'e, jum
 te'opopo che'a yo'o ya'arim junama inime'e
 taewaimmetchi ka bem yum jojo'ee'uta. Intok
 junuentaka juni'i, inika'a Liojta bichapo, ka tu'ik
 kaita ama a' ayuka'po. ⁶ Junuen san inien ne emou
 jiia, i'an inimi'i, junae te'opota bepa che'a juni'i
 eiyaawatchika senuk ane'u. ⁷ Eme'e, juka' Liojta
 nok lutu'uriapo inen ji'ojteitat kee aet ju'unea:
 “Enchim yee nak jiokolinee'uta ne waata, intok
 ka juka' bwara jissu'awaka nee yo'oribaawamta.”
 Iniat eme'e ju'une'ea'ateko eme'e juka' yoemrata,
 kaita ka tu'ik ya'arita kaachin ka tu'isi a' tatawaa
 ean. ⁸ Bwe'ituk ju'u inim emo benasi yoeme,
 ket jiba inia aet yum jo'e taewait juni'i, jitat a'
 nesaunee'ut lutu'uriak.

Senu o'ou, ju'u wepultakana mam wakia tuka'u

⁹ Junako ju'u Jesus junaman yeu sika intok ket,
 Liojta yo'ori betchi'bo, jume' juriom nau yaaja'po,
 te'opopo yepsak. ¹⁰ Junama'a intok senu jurio,
 mam wakiataka ama aanen. Waate intoko juka'
 Jesujta, jachin juni'i a' na'atejobaekai:

—Jaisa tu'i ja'ani, aet yum jo'e ta'apo,
 ko'okoemta seenuk a' aniaka au a' ine'etetuapo
 —ti au nattemaek.

¹¹ Ju'u Jesus inen am yoopnak:

—Jabesa emo betana, senu ili a' bwalawa jum
 wojo'oku, ba'aka'po ko'om a' wecheko, junuen aet
 yum jo'e taewaituko, ka au sika yeu a' wikneeme
 —ti ameu jikai—. ¹² Kiali'ikun senu inim
 yoemtaka, bwalata bepa che'a juni'i eiyaawatchi.

Junuen san kaachin maachi, amet yum jo'e tae-waimmet, senuk, jita tu'ik a' ya'anee'u —ti ameu jiiak.

¹³ Junak aapo, inia yoemtau:

—Em mamam rutukta —ti au jiiak.

Inika'a intoko, jume' a' mamawam rutuktakai, juname'e, jume' senum benasi tu'ika taawak.

¹⁴ Junako jume' paiseeom teame junama yeu sa-jaka intok inime'e junama sep juka' Jesuujta, a' me' betchi'bo nau etejo japtek.

Bat naataka, Jesujta betana teuwaawaka chupakame

¹⁵ Junak ju'u Jesus, inika'a ju'uneiyaaka, junama'a yeu siika. Ju'u intoko yoemra bu'uuka aamak yeu sajak. Ju'u Jesus intok si'ime jume' ko'okoeme emo am ine'etetuak. ¹⁶ Intok aapo ameu ujbwanak, aapo'ik jabetuka'po, ka bem a' etejone' betchi'bo. ¹⁷ Ini'i junuentuk, junuen a' chupne' betchi'bo juka' bat naataka, Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu noktuawakame, Isa'iaj tuka'uta teuwaaka'uta inen a' jiako:

¹⁸ Ini'i juna'a ju'u nee betana tekilta joame.

Ini'i ju'u in yeu pu'ari, in nake'u.

Intok inia betchi'bo tua in allea'u.

Nee betana juka' tu'ik jiapsita nee aet autuane.

Intok ini'i, nee betana juka' in yee ya'uraa bittua-nee'uta, si'ime ka nanau machi yoemratau a' teuwaane.

¹⁹ Ini'i ka nok nassuane.

Intok kia ka chaaine.

Intok jum bwere jo'arampo naj katwammet, kaabe, chaemta a' jikkajine.

- ²⁰ Jabeta, jak wa'am machik juni'i, inika'a ka yeu tawaane.
 Intok kia juka' ju'ubwa jiba Liojta سوالباemta, junae betana ka ko'om a' eetuane.
 Junuen aapo'ik inim che'a yo'otaka intok lutu'uriakamtae nesaweka, junae inim a' yo'osu'po tajtia.
- ²¹ Intok si'ime ju'u inim yoemra, bem jinne'uimtune' betchi'bo, aapo'ikut eaka a' bo'o bitne.

Jum, Jesujta, bebeje'eri utte'ata a' jipue'eti ji-uwaka, aet nokwaka'po

²² Junak intok seenu, ka bichaka intok ka a nokaka, intok bebeje'erita ka tu'ik jiapsekamta, ini'i, Jesujtau tojiwak. Ju'u Jesus, inika'a au a' ine'etetuak. Junuen san ini'i, juchi bichaka intok a nookan. ²³ Si'ime jume' ama aneme a' suum eiyaaka intok:

—Jaisa ini'i juna'a ja'ani, ju'u Labiituka'utat yeu katriam betana weyeka, ju'u bo'o bitwame —ti jiiak.

²⁴ Junak jume' paiseeom, inika'a jikkajakai:

—Ini'i o'ou, ju'u inimmeu yo'owe, Beelsebuu teamta a' utte'awae jiba, jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim yeu beba —ti jiiian.

²⁵ Inimmet ju'u Jesus ju'unean bem jachin emo eetua'po intok:

—Jita yoemrapo juni'i, junammeu ju'u che'a yo'oraa na'ikimteko intok inime'e nau nassuakai, inime'e emo lu'utane. Intok kia senu bwe'u jo'arapo oo jo'apo jume' nau wewerim, inime'e nattepolo, ka nau ea'ateko, inime'e ka a binwa nau jiapsine. ²⁶ Junuen ketchia, ju'u yo'o bebeje'eri,

juka' aapo'ik sawe'uta bebeje'erita ket yeu bebakai, ini'i jiba aapo au beje'eka annee. Junuen san ju'u inika'a utte'aka a' nesawee'uta, kaachin inim binwatune. ²⁷ Eme'e, jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim, ju'u bebeje'erimmeu yo'owe, Beelsebuu teamta utte'ae nee yeu am beba'ati jiia. Junuentuka'ateko, jume' emo mak eaka rejteme, inime'e ket yeu am bep betchi'bo, jabesa junau am yuma'atuari. Junuen san jiba bempo enchim ji'oplamtuka'uta a' teuwaa. ²⁸ Taa inepo ne, jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim, jiba ju'u Liojta tu'u jiapsie nee yeu am beba. Ini'i intoko, Liojta che'a yo'otaka inim bwiapo a' nesaunee'u a' yuma'aseka'po a' teuwaa.

²⁹ Junuen san, kaabe, senuk a au aniamta kariu kibakeka, jita a' u'aane, inika'a ka che'a bat a' suma'alataakai. Bwe'ituk inien jiba inika'a a' at-teawata a' u'aane.

³⁰ 'Wa'a ka nemak eame, juna'a nee beje'eka jiapsine. Wa'a intoko ka nee betchi'bo yoemrata nau totojame, ini'i junuen, ka neu bicha am eetuanee.

³¹ Junuen san ne inen emou jiia, jume' inim jiapsame, si'ime ju'u bem ka tu'uwa ya'arit intok si'ime ju'u ka tu'ik bem teuwaarit, a bem jiokoitu'po. Taa inime'e, Liojta tu'u jiapsita beje'eka, ka tu'ik teuwa'ateko, ini'i, kaachin a amet jiokoitune. ³² Intok kia jabetaka juni'i, juka' inim emo benasi yoemta beje'eka jita ka tu'ik teuwaakame, jiokoitune. Taa wa'a, juka' Liojta tu'u jiapsita beje'eka ka tu'ik teuwaakame, ini'i, inim jiapsakai intok kia chukula jiapsinaa'po juni'i, kaachin a aet jiokoitune.

Ju'u juya, ju'u a' takawa betchi'bo a aet ju'uneetunee

³³ 'Senu tu'u yoemtuka'ateko, juna'a, tu'ik a' joa'u aet aune, tu'i juyata, tu'ik a' tataka'a benasia. Senu intok, ka tu'u yoemtuka'ateko, juna'a, ka tu'ik a' joa'u aet aune. Juka' juyata a' tataka'ue junuen a' ta'eewa'a benasia. ³⁴ Bakotchim bebena ka tu'i yoemra. Jiba eme'esu, ka tu'i yoememtakai, juka' tu'ik eme'e kaachin a' teuwaane. Bwe'ituk ju'u senuk teuwaanee'u, inika'a a' jiapsipo a' eeriwa betana weye. ³⁵ Ju'u tu'i yoeme, aapo'ik jiapsipo, ju'u tu'ik aet ayuka'u betchi'bo, ini'i tu'ik jiba teuwaane. Ju'u intoko ka tu'i yoeme, ini'i a' jiapsipo, juka' ka tu'ik jiba aet ayuka'u betchi'bo, junuen ka tu'ik teuwaane. ³⁶ Inepo intoko ne inen emou jiia, chukula, Liojta yee aet ya'uraa bittuaneo taewaita yumako, si'imem, noktuawaka, jiokot aet emo bitne, si'ime inim ju'u bai tiupo benaka, kaita teuwaaka bem teuwaari betana. ³⁷ Bwe'ituk empo, ju'u em teuwaariaka'u betana, junaen, Liojta bichapo ya'uraa bittuanaa. Junak intok, kaita ka tu'ik ya'ari benasi bitnaa, oo ka tu'isi eu chupne.

Ju'u ka tu'i yoemra, ka a jootu machik machilaata bitbae

³⁸ Junak intok waate, jume' paiseom betana intok jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame betana, inime'e Jesujtau inen jiiak:

—Yee maj majtame, machilaata em a jita joa'apo amani, itepo a' bitbae —ti au jiiak.

³⁹ Jesus, inime'e inen yoopnak:

—Ju'u ka tu'i yoemra intok ka wepulsu Liojta jiba yo'oreme, Liojta a jita joa'uta, machilaata bitbae. Taa inime'e kaita intok naa buusti machilaata bitne, kia juka' Jonajtuka'uta betana ju'u ama ayuka'uta jiba. ⁴⁰ Bwe'ituk juka' Jonajtuka'uta junuen baji ta'apo intok baji tukaapo, bwe'u kuchuta wajiwa a' aneka'a benasia, jiba junuen ket ju'u inim emo benasi yoeme, baji ta'apo intok baji tukaapo, bwiata wajiwa anne. ⁴¹ Jume'e, bwe'u jo'ara Ninibe' tea'po jiapsaka'um, Liojta yee ya'uraa bittuaneo taewait ama anne. Junak juka' i'an taewaimmet yoemrata a' ya'uraa bit-tuawao, intok juname'e inime'e ka tu'isi tawaane. Bwe'ituk jume'e, bwe'u jo'ara Ninibe' tea'po jiapsaka'um junak, juka' Jonajtuka'uta, Liojta betana nokta ameu a' teuwaako, inime'e ka tu'ik betana emo temaek. Inimi'i intok, ju'u Jonaj teamta bepa che'a eiyaawatchika senu aane. ⁴² Intok ketchia, luula yejte'u betana senu si'imem bepa yo'o ya'ari jamut, ket, Liojta yee ya'uraa bittuaneo taewait ama annee. Junak, juka' i'an taewaimmet yoemrata a' ya'uraa bittuawao intok, aapo inime'e ka tu'isi tawaane. Bwe'ituk ini'i jamut, aapo juna-ma'a che'a juni'i mekka bwiaaraa betana yep-sak, juka' yo'o ya'ari, Salomon tuka'uta ama butti a' suawaka'uta jikkajibaekai ama yepsak. I'an intok inimi'i, ju'u Salomon tuka'uta bepa, che'a eiyaawatchika senu aane.

Juka' bebeje'eri ka tu'i jiapsita jaisa a' nottinee'u

⁴³ Maa su, senu bebeje'eri ka tu'i jiapsi, senukut inim yeu siiko, juna'a mekka anwa'abe'emu weamnee jak a' yebijnee'uta jaiwakai. Intok

ini'i junuen kaita teakai, ⁴⁴ junak: “Jumun jo'arau in yeu sika'u ne nottibae”, ti ee simne. Junak nottekai junaka'a yoemta aet yeu a' sika'uta, karitau kaabeta ama ane'ebenaka ujyoisi ya'arik intok chichikrita a' teune. ⁴⁵ Junak intok sikaa, juchi woo busanim waate bebeje'eri ka tu'i jiapsim che'a juni'i ae bepa mamachin aman nu'upane. Juname'e intok si'ime jiba junaet jiapsibaeka aet kimune. Chukula intok ini'i, che'a juni'i bat naataka bepa ka tu'ika tawane. Inia ka tu'i yoemratau ket jiba inien yeu weene.

Ju'u Jesujta ae intok jume' a' sailawam

⁴⁶ Juka' Jesujta, ju'u yoemratau ketun a' nokao su junak jume' a' sailawam intok a' aewa ama yajak. Inime'e pa'aku taawak intok bempo aamak etejobaekai. ⁴⁷ Senu inen a' tejwaak:

—Ju'u em maala intok jume' em sailam, im pa'aku aane, intok bempo emak etejobae —ti au jiaikai.

⁴⁸ Taa aapo ju'u Jesus, ju'u a' tejwaakamtau:

—Jabesa ju'u in ae intok jabemsa juname'e jume' in sailam —ti jiiak.

⁴⁹ Junak intok jume' a' majtim naj jikku'ubwaka intok:

—Inime'e, inepo ne in ae benasi intok jume' nemak wewerim benasi ne am eiyaa —ti jiaikai—. ⁵⁰ Bwe'ituk jabetaka juni'i, in yo'owa, teekau katekamta ea'po aman jiapsame, juna'a in saila oo in jamut waaim intok kia in ae benasi machine —ti au jiiak.

13

Senu etleotat nokaka, ju'u ta'abwik a' teuwaaka'u

¹ Jiba junae taewait ju'u Jesus junama karipo yeu sika intok senu bwe'u bau ba'au mayoau yepsaka ama yejtek. ² Jum a' ane'epo juebena yoemrata aman nau yajako, ju'u Jesus, senu bwe'u kuta kanoau ja'amuk intok ama yejtek. Ju'u intoko yoemra si'ime juna'a bae mayoat taawak. ³ Junak intok, aapo, jita ta'abwiku a' tamachiaka juebenak am majtan:

—Senu etreeo etbaeka a' wasau yeu siika. ⁴ Intok ini'i junuen, enchimuta wo'ota simekai, juna'a bachia, waate bo'ot luula watek. Jume' intok wikitchim ama yajaka junaka'a bwa'aka. ⁵ Waate ju'u bachia ket tetam nasuk, ka yu'in bwiaka'po watek. Intok juna'a bachia lautii siiwek bwe'ituk juna'a bwia bepa jiba bwalkoekan. ⁶ Taa juka' ta'ata yeu yejteko, juna'a choowok. Intok ini'i bachia, ka mekka ko'om a' nawaka' betchi'bo, waakek. ⁷ Waate bachia ket, juya wichaka'po watek. Intok ini'i wichakame yo'otuka intok junaka'a tiikota ka a' yo'otutuak. ⁸ Taa waate ju'u bachia, tu'i bwiapo watek. Ini'i intok, tu'ika chupuk. Waate ju'u tiiko bachia, we'epulaka, mamni takaam bachiaka chupuk. Wate intoko baji takaam bachiak. Wate intoko senu taka ama woj mamni bachiak ju'u tiiko. ⁹ Eme'e intoko a' mammatebae'eteko a' mammatene.

Jaisa betchi'bo aapo'ik ta'abwi weyemtat nokaka a' teuwaaka'u

¹⁰ Junako waate jume' a' majtim, ju'u Jesujtau rukteka intok inen au nattemaek:

—Jaisaaka empo inia yoemratau, jita ta'abwiku a' tamachiaka ameu nooka —ti jiakai.

¹¹ Aapo, inime'e inen yoopnak:

—Ju'u Lios, teekau aapo'ik che'a yo'otaka a' kateka'u betana, juka' kaabeta ju'uneiyaa'uta, enchim a aet ju'uneetuala. Taa bempo ka junuen inika'a ju'uneiyaatuawa. ¹² Bwe'ituk wa'a che'a a' eiyaame, ini'i che'a bepa a' ju'uneiyaatuanaa, intok junuen yuma'isi aet ju'uneene. Taa ju'u ka a' eiyaame, ini'i, juka' iliikik ka jaikika a' ju'uneiyaa'uta, a' u'aatune. ¹³ Junuen san nee jita ta'abwiku a' tammachiaka ameu nooka. Bwe'ituk bempo, juka' in joa'uta, a' bichaka juni'i, kaita bichame benasi tatawa. Intok kia juka' in ameu noka'uta a' jikkajaka juni'i, kaita jikkajame benasi, ka aet ju'uneaka tatawa. ¹⁴ Junueni inime'e i'an bem maachiaka'ue chupia ju'u Liojta betana ju'uneetuawaka nonokame Isa'iaj tuka'uta inen a' teuwaaka'uta:

Jiba tua eme'e a' jikkajine, taa eme'e ka aet ju'uneene.

Intok eme'e jiba tua a' bitne, taa ka aet mammatene.

¹⁵ Bwe'ituk inia yoemrata jiapasi, a jitat am ju'une'ea'u, namakasi aulaa.

Intok kia beja tua jikkaja.

Intok inime'e, ka bibichame bebena.

Junuen puseka juni'i, kaita bitbae.

Intok nakaka juni'i, kaita jikkajibae.

Intok ka tua lutu'uriapo net ju'uneebae.

Intok kia ka neu bicha waatibae juni'i, junuen in emo am ine'etetuane' betchi'bo.

16 'Taa tua alleenee eme'e, bwe'ituk eme'e lutu'uriapo a' mammateka a' bicha intok tua aet ju'uneebaeka a' jikkaja. 17 Lutu'uriapo ne junen emou jiia, juebenaka jume' bat naataka, Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu nonokame intok jume' tu'ik jiba joaka jiapsame, inika'a, i'an enchim bicha'uta a' bitbaek taa ka a' bichak. Inika'a i'an enchim jikkaja'uta intok a' jikkajibaek, taa katim a' jikkajak.

Ju'u Jesus, etleotat nokaka ta'abwik a' teuwaaka'u, machisi a' teuwaa

18 'Juka' echimuta wo'otakamtat nokaka in emou teuwaaka'uta juka' tua a' teuwaabae'uta i'an eme'e a' jikkajine. 19 Jume'e, juka' Liojta aman teekau che'a yo'otaka a' kateka'u betana juka' nok lutu'uriata a' jikkajaka intok ka aet ju'uneame, inime'e, juka' bachiata bo'ot watterkamta bebena. Ju'u bebeje'eri ameu yepsaka juka' Liojta betana nok lutu'uriata ameu teuwaawaka bem mabetaka'uta, inime'e a' koptatuane. 20 Ju'u bachia jum tetapo watterkame, inime'e, jume'e, juka' Liojta betana nok lutu'uriata a' jikkajaka intok tua alleaka sep a' mabetakame teuwaa. 21 Taa inime'e intok junuen, juka' tiikota ka tu'isi yuma'isi a' nawaka'a benasi machikai, ka bibinwatu. Intok inime'e, bettesi ameu a' ayuko oo ju'u Liojta nok lutu'uriata betchi'bo jiokot bitwakai, junaet ka emo alleetuaka, aet bem ea'uta ta'arune. 22 Ju'u bachia intok, jum juya wichaka'po yojtekame, ini'i, jume'e, juka' Liojta betana nok lutu'uriata a' jikkajaka, tu'isi a' mabetakame teuwaa. Taa inime'e inim weyemtat jiapseka intok juka' inim ujoyoik bem a' eiya'

betchi'bo intok ju'u yu'in bem tomipea'u, am kokkoba. Si'ime ini'i, Liojta nok lutu'uriat bem mabetrit, ka a aet emo ju'uneetua. Intok juka' tu'ik ae bem bo'o jooria'ea'uta, junuen ka a am jootua. ²³ Taa ju'u bachia intok, tu'i bwiapo yojtekame, ini'i jume'e, juka' Liojta betana nok lutu'uriata a' jikkajaka, intok aet ju'uneeka intok tua yuma'isi, nat bepaasi inime'e juka' tu'ik bem bo'o jooriaka jiapsinee'uta a' teuwaa. Waate intoko, ju'u bachia, wepu'ulaka, mamni takaam bachiakame bebena. Waate intok ju'u bachia, wepu'ulaka, baji takaam bachiakame bebena. Wate intok ju'u bachia, wepu'ulaka, senu taka ama woj mamni bachiakame bebenakai.

Tiikom nasuk ka tu'i juyat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

²⁴ Ju'u Jesus, juchi inika'a seenuk, jita ta'abwikut nokaka inen jiiak:

—Teekau, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana ju'u nok lutu'uria ket, seenuk yoemta, a' waj bwiapo, tu'i bachiata a' echaka'po benasi weye —ti jiiak—. ²⁵ Taa senu tukaapo si'imem kokotcheo, seenu, ju'u, junaka'a wajta atteakamta a' beje'eka aneme, junama'a kibakek intok ini'i, tiikom nasuk juyata, ka tu'ik echaka siika. ²⁶ Junak, jume' tiikom yo'otuka intok jaibu am moao, juna'a ka tu'i juya ket junama'a tiikota nasuk yeu machiak. ²⁷ Junak intoko jume' tekilta a' jooriame, junaka'a wajta atteakamtau sajaka a' tejwaak: “Achai, ju'u tiiko bachia em echaka'u tu'ireakai, jaisaakai ini'i ka tu'i juya ama yo'otuk”, ti au nattemaek. ²⁸ Ju'u junaka'a wajta atteakame:

“Senu nee beje'eme inika'a yaak”, ti ameu jiiak. Junak intok wame'e a' sawe'um inen a' nattemaek: “Jaisa itepo, aman sajaka juka' juyata ka tu'ik poponnee ja'ani”, ti jiiakai. ²⁹ Taa aapo, inimmeu: “E'e, bwe'ituk junuen eme'e juka' juyata ka tu'ik popon pat, wame'e tiikom mak nau a' poponne”, ti ameu jiiak. ³⁰ “Ala che'a tu'inee eme'e ama a' su'u tojaka junaemak a' yo'otu' betchi'bo, juka' tiikota a' chuktawa'u tajtia. Chukula ne inepo, jume' tekipanoareeom, juka' juyata ka tu'ik bat bem a' chuktane' betchi'bo aman am bittuane. Inime'e lolopola a' sumaka bem a' taya'ane' betchi'bo am tejwaane. Chukula intok, bempo'im juka' tiiko bachiata, jum kari junae betchi'bo in ya'aripo nau a' tojine' betchi'bo”, ti ameu jiiak.

Mojtasa bachiata nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

³¹ Ju'u Jesus ketchia, juchi seenuk inile benaka jita ta'abwikut ameu nokaka:

—Liojta aman teekau che'a yo'otaka a' kateka'a betana ju'u nok lutu'uria ket, seenuk inim yoemta, mojtaasa bachiata a' wajpo a' echaka'po benasi weye —ti jiiak—. ³² Ini'i mojtaasa bachiata lutu'uriapo si'ime bachiata bepa che'a ilitchi. Taa ini'i intok siweka, junama'a si'ime ili juyata bepa che'a bwe'uusi yo'otune. Intok junuen tua bwe'u juyata benane. Junuen che'a bwe'uukai, kia jume' jekapo naj kateme wikitchim a' nassa'akariampo aet a' tostate.

Ju'u reberuat nokaka, ta'abwi weyemta a' teuwaaka'u

³³ Ju'u Jesus ketchia, juchi inika'a inile benaka jita ta'abwikut ameu nokaka am majtak:

—Liojta aman teekau che'a yo'otaka a' kateka'a betana ju'u nok lutu'uria ket, jamutta reberuata, ainam bajisi yeu to'orimmak a' kuutaka junuen si'imek kittita a' boyo i'a'a benasi weye —ti jiiak.

Inien jiba ta'abwik teuwaawamta, aapo'ik jaisa a' sawaa'u

³⁴ Jesus, si'imeta inika'a ju'u yoemratau teuwaak junuen jita ta'abwikut nokakai. Intok aapo kaita am majtan, ka junuen jita ta'abwikut nokakai. ³⁵ Ini'i junuen tuk, juka' bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu nonokamta a' teuwaaka'uta a' chupne' betchi'bo, inen a' ji'ojteka'uta:

Jita ta'abwikut nokaka ne yeteu nokne.

Achai Liojta ika'a aniata ju'unaktek naateka waka'a ka ju'uneiyaawamta nee a' teuwaane,
ti a' jiaka'po.

Ju'u Jesus, juka' ka tu'i juya, tiikom nasuk yo'otukamat nokaka a' teuwaaka'u machisi a' teuwaa

³⁶ Junak intoko ju'u Jesus, jume' ama aneme, si'ime saka'atuasuka, aapo, kariu kibakek. Junama'a jume' a' majtim aapo'iku rukteka intok:

—Ju'u, wajpo ka tu'i juyat nokaka em teuwaaka'uta, ju'unakkiachisi itou teuwaane —ti au jiiak.

³⁷ Junak intok ju'u Jesus inimmeu:

—Ju'u, juka' tu'i bachiata echakame, ini'i jiba ju'u inim emo benasi yoeme. ³⁸ Ju'u intoko waasa, ini'i jiba ju'u ania teuwaa o'oben. Ju'u tu'i ti-iko bachia, jume' Liojta yoemiam teuwaa. Ju'u ka tu'i juya bachia ket jume' bebeje'erita ea'po

aman jiapsame teuwaa. ³⁹ Ju'u intoko a' beje'eka aneka, juka' ka tu'i juya bachiata echakame, jiba ju'u bebeje'eri o'oben. Ju'u jichupawame intok, juka' aniata a' subimnee'uta a' teuwaa. Jume' intok echimuta toboktaneeme, jiba jume' ankelesim o'oben. ⁴⁰ Juka' ka tu'i juyata nau tojiwaka intok inika'a junuen beete'po wo'otawaka a' taya'ana'a benasia ket junuen machinee juka' aniata a' subimneo. ⁴¹ Ju'u emo benasi yoeme inim yo'otaka anakai, aapo, jume' a' ankelej nesureom naj bittuane intok inime'e, si'imem jume' inim Liojta bichapo, watem ka tu'ik am jootuame intok jume' ka tu'isi jiapsame, nau am tojine' betchi'bo. ⁴² Inime'e intok jum jiba yuu beeteu am wo'otane. Inime'e junama'a bwanaka intok jiokot annee. ⁴³ Junak intok jume'e, si'imeku lutu'uriakamta joaka jiapsame, inime'e, aman bem yo'owa, che'a yo'otaka a' kateka'po, eiyaawatchisi, tajpa'ala bitune. Eme'e intok, aet mampatebae'eteko, a' jikkajine.

Ju'u sawai tomit nokaka, jita ta'abwik teuwaame

⁴⁴ 'Teekau, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana ju'u nok lutu'uria, ini'i, seenu, waj bwiapo, yu'in sawai tomita a' essoituka'a benasi weye. Senu intok inika'a tomita a' teakai, intok aapo jiba junama'a a' essone. Intok tua alleaka ini'i sikaa, si'imeta juka' a' jipue'uta nenkinee intok junae tomie junaka'a waj bwiata a' jinune.

Ju'u ujyooi teta, beje'eka, pejla' teamtat nokaka ta'abwik a' teuwaaka'u

⁴⁵ 'Ketchia ju'u Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana ju'u nok lutu'uria, seenuk, ujyooi bawepo tetam, beje'eme, pejlam teame jaiwaka a' jijinne'u benasi weye. ⁴⁶ Ini'i intok seenuk, tua beje'emta teakai, sikaa, si'imeta juka' a' jipue'uta nenki-nee intok aapo, junae tomie, junaka'a pejlata beje'emta a' jinune.

Ju'u, jite'immət nokaka, jita ta'abwik teuwaaka'u

⁴⁷ 'Intok ketchia ju'u Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana ju'u nok lutu'uria, jite'im, baweu am jimmaawaka intok inime'e, si'ime ka nanau machi kuchum a' nu'uka'a benasi weye. ⁴⁸ Junak jume' jite'im tapunako, jume' kuchureeom, jum mayoau yeu am tojine. Inime'e intok, junama'a joteka yeu am pu'aneekai, bempo jume' tuttu'im, jum bwe'u warimpo am nu'unee intok jume' ka tuttu'im mekka wo'otane. ⁴⁹ Junuen machine, inika'a aniata lu'uteo. Jume' ankelesim yeu katnee junuen, jume' tu'isi tawalame betana, jume' ka tu'isi aulame am na'ikimtene' betchi'bo. ⁵⁰ Intok jume' ka tu'isi aulame, jum taji jiba yuu beete'po am wo'otane. Junama'a inime'e bwan-nee intok ko'okoleka emo tam kumne.

Beemelataka intok momoerataka, ju'u beje'eka atteari

⁵¹ Junak intok ju'u Jesus:

—Jaisa eme'e iniat si'imekut ju'unea ja'ani —ti ameu nattemaek.

Bempo intoko:

—Jeewi achai —ti jiiak.

⁵² Junak intok aapo, inimmeu:

—Inim seenu, ju'u Moiseejtuka'uta betana ne-saurim yee majtame, ini'i, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana juka' nok lutu'uriata a' sualeka au a' majtasukai, aapo, seenu, yu'in jita beje'emta at-teakamta benasia tawane. Inika'a, juka' tuttu'ik a' atteawa betana, juka' beemelata intok ka beemelata a yeu a' pua'a benasi maachi.

Jesus, ili jo'araa, Nasaret tea'po aane

⁵³ Junak ju'u Jesus, inime'e jaikika jita ta'abwikut a' tammachiaka yee majtasuka, ama yeu sikaa, ⁵⁴ intok jum, tua aman a' bwiaarau yepsak. Junama'a aapo, jum juriom nau yaaja'po yee majta taitek. Ju'u intoko junama'a yoemra a' uttiak intok:

—Jaksa ini'i o'ou inika'a suawata a' ta'aak. Juka' intok, ka a jootu maisi machik, jaisa ini'i a' jooa —ti jiiak—. ⁵⁵ Bwe'ituk ini'i juna'a, ju'u kutae jita joamta u'usi. Ju'u intoko a' malawa, Maria' tea. Jume' Jakoobo' teame, ju'u Josee' teame, ju'u Siimo' teame intok ket ju'u Juuraj teame, inime'e a' saaek. ⁵⁶ Jume' intoko a' jaamut waa'im ket inim ito nasuku jo'aak. Junuen san, jaksa aapo inika'a si'imeta ta'aak —ti jiiak.

⁵⁷ Inia betchi'bo san, inime'e, kaitat a' jikka-jibaek. Taa ju'u Jesus inimmeu:

—Juka'a, Liojta betana chukula yeu weenemat ju'uneetuawaka yeteu nokame, si'ime tu'isi a' eiyaaka a' bitne. Taa inika'a, tua jum a' bwiaaraawapo joomem betana intok jume' a' jo'apo aamak werim betana juni'i, ka junuen eiyaatune —ti jiiak.

⁵⁸ Intok aapo, junama'a ka jaikik juka' a jita a' joa'uta ama yaak. Bwe'ituk bempo junuen ka a' sualekai.

14

Joan, yee babatoowamta, a' me'ewaka'po

¹ Junakriapo taewaimmet ju'u Eroorej teame, bwiaraa Kalilea' tea'po yo'o ya'atuka'u, Jesujta betana, ini'i etejoriawak. ² Aapo intok, jume' ama tekiaka, aamak anemmeu:

—Ini'i jiba ju'u Joan, yee bato'owaame tuka'u. Mukiataka jiabijtela. Kiali'ikun junuen ka a jootu maisi machik a' joone'po au yuma'atualaa —ti jiiak.

³ Ini'i Eroorej teame, bat naataka juka' Joanta bwij teboka intok suma'ita, yee e'eta'awa'u a' toji tebolatakai. Inika'a yaak, jamut Eroriaj teaka, bat naataka a' saila, Jeriipe' teamta jubisuka'u betchi'bo. ⁴ Ju'u Joantuka'u, ju'u Eroorejtau inen jiulatukan:

—Ka eu lutu'uria em a' jubeka'a benasi a' jipu'une'po.

⁵ Ju'u Eroores inika'a Joanta a' me'e tebobaek taa juka' yoemrata a' majjaen bwe'ituk si'ime, juka' Joanta, Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu a' noka'apo junuen a' sualen. ⁶ Taa jum, juka' Eroorejta wasuktiam yuma'ariaka a' pajko'po, ju'u, junae jamut Eroriaj teamta jamut asoa, aman nunurim bichapo anwa'po a' ye'eko, junaka'a, ju'u Eroores tua a' musa'ulek. ⁷ Junuen aapo, iniat ka yumako, ka tu'ik au chupnee'u teuwaaka, jita juni'i au a' a'awaka'uta, aapo tua au a' makne'eti jiaka nokakan. ⁸ Junako ini'i beme jamut, a'

malawa betana bat inen tejwaatakai, ju'u Eroorejtau:

—Pu'atopo, juka' yee bato'owaame Joanta koba inimi'i nee makne —ti au jiiak.

⁹ Ini'i, juka' junama'a che'a yo'ota Eroorejta, ka a' alleetuak. Taa aapo, ini'i, tua aet a' yuma'anee'uta a' teuwaalatuka' betchi'bo, intok jume' junaman nunurim a' jikkajilatuka' betchi'bo, a' makna' betchi'bo nesawek. ¹⁰ Junuen san juka' Joanta aman a' eta'ituka'po, a' koba chuktana' betchi'bo aet nesawek. ¹¹ Chukula ini'i koba, pu'atopo aman tojiwak intok ju'u usi beme a' makwaka, intok aapo a' malabeu a' tojak.

¹² Junak intok jume' Joantuka'uta a' majtim ama yajaka, inime'e intok juka' takaata nuk sajaka intok inika'a ma'ak. Chukula inime'e sajaka intok Jesujta tejwaak.

Ju'u Jesus, mamni miil ama aneme yoemrata ji'ibwatua

¹³ Junak ju'u Jesus inika'a ju'uneiyaakai, jum a' ane'epo, senu bwe'u kuta kanoapo, aapola, omot kaabeta ane'u bicha yeu siika. Taa ju'u yoemra a' ju'uneiyaakai, intok ini'i, jume' bwere jo'aram betana yeu sajak, junuen bwiat aet cha'aka kat betchi'bo. ¹⁴ Juka' Jesujta junama ko'om cheptekai, yoemrata juebenak ama anemta bichak. Intok inime'e, am nak jiokolek. Intok jume' ko'okoeme, bem weiyaa'um, aapo emo am ine'etetuak. ¹⁵ Junak junama'a jaibu ka machiseo, jume' Jesujta majtim au rukteka intok:

—Jaibu tua kupte intok inim kaabe jo'aak. Im aneme am kat saune, inime'e jumun ili

jo'arammeu sajaka intok bem bwa'anee'uta bem jinune' betchi'bo —ti au jiiak.

¹⁶ Ju'u Jesus:

—Ka utte'a bem saka'anee'u. Eme'e am ji'ibwatuane —ti ameu jiiak.

¹⁷ Bempo intok:

—Kaita te im jipue, mamni paanim intok wooi kuchum jiba —ti au jiiak.

¹⁸ Inimmeu Jesus:

—A'abo em neu am toja —ti ameu jiiak.

¹⁹ Junak intok aapo, juka' yoemrata, bajpo am joote saek intok chukula jume' mamni paanim intok jume' wooi kuchum am nu'uka, jikau bitchuka, Liojta a' baisaeka am rebekta taitek. Jume' a' majta'ummeu am bwisek. Inime'e intok junae yoemratat am na'ikimtek. ²⁰ Si'ime juname'e ji'ibwak intok yuma'isi jatteaka taawak. Intok chukula, woj mamni ama woika bwere waarim tapunak, jume' ama yeu be'akammea. ²¹ Junama'a jume' ji'ibwakame, o'ouraa, mamni miil tukan, ketun jume' jaamuchim intok jume' illitchim ka na'ikiatakai.

Juka' Jesujta, jum ba'a bepa a' weamaka'po

²² Che'a chukula intok ju'u Jesus, jume' a' majtim, jum kuta kanoapo am ja'amutuak, bau ba'at sajaka, aapat waitana bem yaajine' betchi'bo, aapo'ik ketun juka' yoemrata a' saka'atuao. ²³ Inime'e am saka'atuasukai, aapo ju'u Jesus, ili kawiu jikau siika, junama'a aapola, Liojtau bicha nokbaekai. Tukaariau yumakai ju'u Jesus aapola junama'a aanen. ²⁴ Juka' bwe'u kuta kanoata ket bau ba'a nasukun a' weyeo,

jume' ba'a biaktiam, juka' kuta kanoata naas beban. Ju'u su jeeka am nankika weyen. ²⁵ Jaibu abe matchuu ini'i Jesus ameu ruktek, ba'a bepa weyekai. ²⁶ Intok junako jume' majtim, aapo'ik ba'a bepa weyemta bichakai, womtek. Intok majjaeka:

—Ini'i, tukaapo yee wom womtame —ti chaaen.

²⁷ Taa ju'u Jesus inimmeu nokaka:

—Kate'em jain ea, ineponnee juna'a ju'u im aneme. Kate'em majjae —ti ameu jiiak.

²⁸ Junak ju'u Peeo intok au nookak:

—Achai, empo tua juna'atuko, ba'a bepa weyeka em ane'u nee yebijtua'e —ti au jiiak.

²⁹ Ju'u Jesus intok:

—A'abo neu bicha weyema —ti au jiiak.

Junak san ju'u Peeo jum kuta kanoapo ko'om chepteka, intok ba'a bepa wee taitek junuen Jesujta a' ane'u au yebijbaekai. ³⁰ Taa aapo, juka' jekata utte'akamta mammatekai, majjaek intok ko'om kibak taitekai:

—Nee jinne'u'e, achai —ti chaaen.

³¹ Junama'a sep ju'u Jesus, mampo a' bwiseka intok:

—Tua empo ka yuma'isi a Liojtat yoem ea. Jaisaaka empo ka net yoem eak —ti au jiiak.

³² Bempo'im intok jum bem kate'epo ja'amuko, cha'atuk ju'u jeeka. ³³ Junako jume' kuta kanoapo kateme, Jesujtau tonommea japteka:

—Tua lutu'uriapo, empo Liojta betana yoemiari —ti au jiiak.

Ju'u Jesus, jum Jenesaret tea'po jume' ko'okoeme emo am ine'etetua

³⁴ Bempo junae bwe'u bau ba'at waitana sajaka, intok bwiau Jenesaret tea'awi yeu yajak. ³⁵ Junak ju'u yoemra, junama'a jo'aakame, juka' Jesujta tata'aakai, inime'e, junama'a bwiaaraapo si'imekut jo'arammeu bicha emo naas tejwaa japttek. Intok jume' ko'okoeme si'ime jum aapo'ik ane'u au tojiwak. ³⁶ Juname'e intok au ujbwanan, aapo'ikut, kia a' tajo'ori mayoat juni'i, bem tajtine' betchi'bo. Intok si'ime jume' aet mamtekame, emo ine'etek.

15

Ju'u inim senuk, ka tu'isi a' tatawaame

¹ Junak intoko, waate jume' paiseom teame intok jume' Moiseejtuka'uta betana nesaurim yee majtame, Jesujtau ruktek. Inime'e, bwe'u jo'ara Jerusalem tea'a betana ama yajilamtakai, intok inime'e inen au nattemaek:

² —Jaisaaka jume' em majtim, waka'a bat naataka itom yo'owasuka'um betana ta'eewaka joowamta ka junuen a' bo'o jooria. Bwe'ituk inime'e, emo tu'utewakai, kee ji'ibwakai, mam bajimawamta ka a' jooa.

³ Taa ju'u Jesus inimmeu nattemaek:

—Jaisaakai ket eme'e, juka' Liojta nesaurita ka a' jooa, junuen juka' inim enchim ta'aaka au joiwala'uta enchim a' joobae' betchi'bo. ⁴ Bwe'ituk ju'u Lios inen a' nesawek: “Juka' em achaita intok em malata yo'oreka am aniane. Intok ket, ju'u, a' achaiwata oo a' aewata, ka tu'ik ameu aune'eti jiaka ka tu'isi ameu nokame, ini'i me'etune.” ⁵ Taa eme'e intok inen jiia: “Seenuk, a' achaibeu oo a' aebeu: Kannee a enchi ania, bwe'ituk si'imeta juka' in jipue'uta, Liojtau bicha nee a' na'ikiala,

ti a' jiune'eti jiiia, ⁶ intok jabeta juni'i, a junuen jiamta, inika'a, juka' a' achaiwata oo a' aewata ka a' aniane", ti jiiia eme'e. Junuen san eme'e juka' Liojta nesauri, tua kaita a' teuwa'a benasi a' tawaalam, junuen juka' inim enchim ta'aaka, au joiwalaa'uta, junaka'a enchim joobae' betchi'bo. ⁷ Ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame, tu'isi jiiak wa'a bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu nonokame, Isa'iajtuka'u, emot nokaka, junak inen a' ji'ojtekai:

⁸ Ini'i yoemra nee emo yo'ore'eti jiaka, a' teuwa. Taa bem jiapsim ka neu bicha waateka june'ela.

⁹ Kaita'po taawa bem nau eaka nee yo'oree'u. Bwe'ituk ju'u bem yee majta'u, wepulsi inim watem betana nesau teuwaari ausu'li.

¹⁰ Junak intoko ju'u yoemratau ama anemtau chaaek:

—Aet mammateka nee aet jikkajine —ti ameu jiiak—. ¹¹ Ju'u senuk bwa'anee'u, ka ini'i senuk ka tu'isi tawaane. Ala ju'u senuk teuwaanee'u aet yeu weyeme su, junuen Liojta bichapo ka tu'isi a' tatawaa —ti ameu jiiakai.

¹² Junak intoko jume' a' majtim Jesujtau ruktekan intok:

—Jaisa empo jume' paiseom teame empo mammatek ja'ani. Em teuwaaka'uta jikkajaka ka bem emo alleetuaka'po —ti au jiiak.

¹³ Taa aapo, essoi nokpo inen am yoopnak:

—Ju'u juya, jitataka juni'i, juka' in achai, teekau katekamta ka a' echiako, chikti nawammak popontune —ti jiiakai—. ¹⁴ Kia beja em am bicha. Bwe'ituk inime'e, ka bibichaka, watem ka bibichame weiyaame benasi maachi. Intok

seenuk ka bichaka, senuk ket ka bichamta weiya'ateko, jak juni'i, wojo'oku a nau ko'om wattine.

¹⁵ Junak intok ju'u Peeo, ju'u Jesujtau:

—Inika'a em ta'abwikut nokaka em teuwaaka'uta, ju'unakkiachisia itou a' teuwaane —ti au jiiak.

¹⁶ Ju'u Jesus inimmeu:

—Jaisa eme'e ket ka a' mammate ja'ani —ti jiiak—. ¹⁷ Jaisa eme'e ka aet ju'unea ja'ani, si'imeta juka' senuk bwa'anee'uta, to'onau bicha a' weye'po, chukula intok ket, inika'a, takaapo yeu a' weenee'uta. ¹⁸ Taa ju'u, senuk teuwaanee'u aet yeu weeneme, jiapsiu yeu weye, intok ini'i juna'a ju'u, ka tu'isi a' tatawaame. ¹⁹ Bwe'ituk jiapsi betana inen ju'u ka nanau machika ka tu'i eeri yeu weama, yee su'apeewame, jamutta ka a' jubeka juni'i, aamak emo tu'uriwame oo ju'u si'ime tiusi machika ka tu'ik joowame. Jita etb-wawame. Ju'u aa noki'ichia intoko ka lutu'uriata yetet nok sasakawame, Liojta beje'eka, ka tu'ik teuwaawame. ²⁰ Ini'i weyeme juna'a junuen ju'u senuk ka tu'isi tatawaame. Taa ju'u, kee ji'ibwaka, emo te'ochiaka mam bajimawamta ka a' joowame, ka ini'i juna'a, ju'u senuk ka tu'isi tatawaame.

Jamut, ka jurio yoemtaka, Jesujta sualekame

²¹ Junama'a yeu sikaa, ju'u Jesus bwiaara Ti-iro'otea'u intok Siron tea'u bicha siika. ²² Intok senu jamut, bwiaara Kananea' tea'po jometa, ini'i junama'a bwiaara jo'aaka, Jesujtau yepsak:

—In yo'owa, Labiituka'utat yeu simria, nee jiokole'e —ti au chaaek—. Bwe'ituk ju'u in jamut

asoa, bebeje'eri ka tu'i jiapsi aet aane intok tua jiokot maisi au bicha —ti au jiaikai.

²³ Taa ju'u Jesus inika'a kaita a' yoopnak. Junak intok jume' a' majtim au yajaka intok inen au ujbwanak:

—A' simne' betchi'bo au nooka achai. Bwe'ituk itot cha'aka weyeka, jiba chai sime —ti au jiaikai.

²⁴ Junak intok ju'u Jesus, ju'u jamuttau:

—Ju'u Lios, jume' bwalam chiktulame bebenammeu Ijra'el yoemratau jiba nee bittuari —ti au jiaik.

²⁵ Taa ju'u jamut au rukteka intok au tonommea kikteka:

—In yo'owa, nee ania'e —ti au jiaik.

²⁶ Ju'u Jesus intok:

—Ka tu'ine, jume' paanim usim bwaa'ea'um, am u'aaka intok jume' chu'um am mikpo —ti au jiaik.

²⁷ Taa junuentaka juni'i, aapo ju'u jamut:

—Jeewi in yo'owa, taa kia jume' chu'um juni'i, bem teekom ji'ibwaa'po, jume' reebeim ko'om watterme bwabwa'ee —ti au jiaik.

²⁸ Junak intok ju'u Jesus, iniau:

—Jeewi, tua empo Liojta a suale, em ea'po aman eu chupne —ti au jiaik.

Intok jiba junama naateka ju'u a' jamut asoawa, yuma'isi au ine'etek.

Ju'u Jesus, juebena ko'okoeme emo am ine'etetua

²⁹ Ju'u Jesus junama'a yeu sika intok Kalilea' tea'po, bwe'u bau ba'a bwikola weyen. Chukula ili kawiu jikau sikaa, intok junama'a yejtek.

³⁰ Yoemra, juebenaka jum a' ane'epo au yajak. Intok inime'e, jume' ka rejteme, jume'

ka bibichame, jume' ka nokame, jume' ka emo mam yekame intok waate juebenam ko'okoeme amemak weiyaakai, inime'e ju'u Jesujta bichapo nau tojiwak. Aapo intoko emo am ine'etetuak. ³¹ Junuen san beja ju'u ama aneme yoemra a' uttiaka a' suum eiyaak. Jume' ka a nokame, noktawame, jume' mam lolo'im tu'ureame intok jume' lolo'im am rejte'epo intok jume' ka bibichame am bittuawame, inime'e bichakai. Intok juka' bem yo'owata, Ijra'el tuka'uta a' achai Liojta a' yo'ori japtek.

Ju'u Jesus, naiki miil ama aneme yoemrata ji'ibwatua

³² Junak intoko ju'u Jesus, jume' a' majtimmeu chaaeka intok:

—Inika'a yoemrata ne tu'isi jiokole bwe'ituk jaibu baji ta'apo inim nemak aane. Intok inime'e bem bwa'anee'uta kaita nunu'ubwa. Kanne junuen, ka ji'ibwakame, bem jo'au bicha am saka'atuabae, junuen ka inime'e jum bo'ot bem tebae wattine' betchi'bo —ti ameu jiiak.

³³ Jume' a' majtim junak:

—Jaksa itepo, si'ime inia yoemratau yuma'ik bwa'awamta nu'unee inimi'i kaabeta jo'aaka'po —ti au nattemaek.

³⁴ Ju'u Jesus inimmeu:

—Jaiki paanimsa eme'e nunu'ubwa —ti ameu nattemaek.

Bempo intok:

—Woo busani, intok wate ili kuchum —ti jiaka a' yoopnak.

³⁵ Junak aapo, juka' yoemrata ama anemta, bwiapo am jote'esaek. ³⁶ Jume' woo busan paanim

intok jume' kuchum am nu'uka, intok Liojta a' baisae'uta teuwaak. Chukula am rebektaka intok jume' a' majtimmeu bicha am bwisak. Inime'e intoko ju'u ama yoemratarat am na'ikimtek. ³⁷ Si'ime inime'e ji'ibwak intok yuma'isi jat teaka taawak. Chukula ketun jume' reebeam yeu be'eekammea woo busan waarim tapuniawak. ³⁸ Junama'a ji'ibwakame, ju'u o'ouraa, naiki miil tukan. Ketun jume' jaamuchim intok jume' illitchim ka na'ikiatakai. ³⁹ Chukula ju'u Jesus juka' yoemrata saka'atuako aapo kuta kanoau ja'amuka intok jum bwiaraa Maklaala' tea'u bicha siika.

16

Jume' paiseom teame intok jume' saruseom teame, ka a jootu machik machilaata bitbae

¹ Jume' paiseom teame intok jume' saauseom teame, Jesujta bitbaeka au noitek. Intok junuen aapo'ik jitat a' ji'optuabaekai, teeka betana machilaata, a jita a' joa'uta am bittuasaek. ² Taa aapo inime'e inen yoopnak:

—Kupteo, eme'e: “T'an tu'ibae jume' taewaim, bwe'ituk sikiisi cha'aka ju'u ania”, ti eme'e jijia. ³ Ketwoo tana intok eme'e: “T'an ka tu'ibae jume' taewaim, bwe'ituk ju'u ania sikii intok naamuk”, ti eme'e jijia. Ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame, eme'e juka' aniata ju'u a' machiaka'ue taewaim ju'une'eiyaa. Taa eme'e i'an taewaim betana juka' machilaata a' teuwa'ut eme'e ka a aet ju'unea. ⁴ Ini'i ka tu'i yoemra intok ka wepulsi Liojta yo'oreme senu machilaata, Liojta a jita joa'uta

bitbae. Taa kaita intok bittuanaa, kia juka' Jona-jtuka'uta juka' au yeu a' sika'u benak machilaata jiba bittuanaa —ti ameu jiiak.

Intok inime'e ama su'u tojaka, siika.

Reberuata benaka, jume' paiseom jitasa yee majta'u

⁵ Junak jume' a' majtim, ju'u bwe'u bau ba'ata beas yajaka, paanim koptalamtukan. ⁶ Junak intok ju'u Jesus:

—Eme'e a' mammatenee jume' paiseom intok jume' saauseom teame ju'u reberuuata benaka, ka lutu'uriata bem yee majta'u betana emo su-uakai —ti ameu jiiak.

⁷ Jume' a' majtim:

—Ka paanim itom nu'upaka' betchi'bo aapo junuen jiia —ti naas nau jiu japtek.

⁸ Ju'u Jesus amet ju'une'eaka intok:

—Jaisaaka eme'e paanim ka emo nu'upak ti jiia —ti ameu jiiak—. Tua em ka yuma'isi Liojtat yoem ea —ti ameu jiiak—. ⁹ Jaisa eme'e, i'an tajtia kee ju'unea intok ka au waate ja'ani, jume' mamni paanim, jume' mamni miil yoemem in amet na'ikimteka'ummewi intok jaiki bwere warim, jume' yeu be'ekame tapuniawakai. ¹⁰ Intok jaisa eme'e kia ka au waate ja'ani, jume' woo busan paanim betana, jume' naiki miil yoememmet in na'ikimteka'ummewi juni'i, intok jaiki bwere warim eme'e toboktak. ¹¹ Junuen, jaisaaka eme'e ka aet ju'uneak, ka paanimmet in emou noka'apo,

jume' paiseom betana intok saauseeom teame betana enchim emo suua saeka intok ju'u reberuuta benasi machik betana, nee emou nokao —ti ameu jiiak.

¹² Junak beja inime'e aet ju'uneak, Jesujta ka wame'e paanim betana reberuat bem am suuane' betchi'bo ameu a' nokaka'po ala, jume' paiseom intok jume' saauseom teame, bem yee majta'u betana junaet a' noka'apo.

Ju'u Peeo, Jesujta a' Krijtotuka'u a' teuwaa

¹³ Junak ju'u Jesus, bwiaaraa Sesarea piliipo' tea'u yepsakai, aapo jume' a' majtimmeu:

—Ju'u yoemra, inia inim yoemtat nokaka, a' jabesa'ati jiia —ti ameu nattemaek.

¹⁴ Inime'e intok:

—Waate, enchi ju'u yee babatoowame Joantuka'u tiia. Wate intoko enchi ju'u Eliaj tuka'u ti jiia. Ketunia waate enchi ju'u Jeremiaj tuka'u oo jume' bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu nokame betana seenuk ti jiia.

¹⁵ Junak intok aapo:

—Eme'e intok, nee jabesa'ati jiia —ti ameu nattemaek.

¹⁶ Junak intok ju'u Simoo Peeo' teame:

—Empo juna'a ju'u Krijto yeu pu'ari, ju'u Lios jiba yuu jiapsamta u'usi —ti au jiiak.

¹⁷ Ju'u Jesus inika'a inen yoopnak:

—Tua empo alleenee Simoo, ju'u Jonaj teamta u'usi. Bwe'ituk inika'a ka inim senu enchi a' tejwaala. Ala ju'u in yo'owa, teekau jiapsame enchi aet ju'uneetuala —ti jiakai—. ¹⁸ Inepo intok ne Peeo ti enchi teuwaa, intok inepo ne

jiba inia lutu'uriae em teuwaaka'ue, jume' Liojta yoemiamtuneeme, ae am koba'a i'a. Intok kia ju'u kokkowame juni'i ka ae bepa utte'aka a' koba'ane. ¹⁹ Ineponee ket inim teekau, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u yajineeme betana enchi am tekil makne. Juka' inim bwiapo em ka yee joo i'a'uta ket aman teekau ka joonaa. Intok juka' inim bwiapo em yee joo i'a'uta, ket aman teekau joonaa.

²⁰ Junak intoko ju'u Jesus, inime'e a' majtimmet nesawek, aapo'ik Krijtotuka'po aman, kaabetau am montine' betchi'bo.

Jesus, jaisa a' muknee'u a' teuwaa

²¹ Junama'a naatekai ju'u Jesus, jume' a' majtim senu weemta machisi am tejwaa taitek, a' utte'atuka'po amani, aapo'ik Jerusalen tea'u a' weene'po intok junaman te'opopo ju'u che'a yo'owe intok jume' junama'a junae yoemratau yo'owem intok jume' Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteim yee majtame betana aapo'ik tua jiokot a' ya'anaa'po. Inimieu, juname'e a' me'ene'eti jiiak. Taa ket, baji taewaita weyeo, aapo'ik a' jiabijtene'po betana am tejwaa. ²² Junak intoko ju'u Peeo, omola a' nunuka intok batte au omti nokaka a' sua tejwaa taitek:

—Kaibu ta'apo achai, jakwoo juni'i kaachin ini'i, junuen eu yeu weene —ti au jiiakai.

²³ Taa ju'u Jesus, amau kuakteka, Peotau inen jiiak:

—Kat neu suua, empo, ju'u bebeje'eritumta benasi anakai. Bwe'ituk kaita'ee nee a' jootua. Empo

juka' Liojta tu'uree'ut ka ale benasi ea. Ala kia empo inim yoemem benasi ea jiba —ti au jiiak.

²⁴ Junak intok ju'u Jesus, jume' a' majtimmeu:

—Jabe senu nemak eebaeme, ini'i, inim aapo'ik betchi'bo jiba a' jiapsa'uta a' koptane. Intok nemak a' ea' betchi'bo mukneeka juni'i, jiba nemak eene —ti ameu jiiak—. ²⁵ Bwe'ituk wa'a inim aapo'ik betchi'bo jiba, binwa jiapsibaeme, juna'a jiba yuu a' jiapsinee'uta a' ta'arune. Taa wa'a, nemak a' eebae' betchi'bo, ka inien aapo'ik betchi'bo a' eiyaakame, ini'i, jiba yuu a' jiapsinee'uta a' bitne. ²⁶ Bwe'ituk inim seenu, jitasa tu'ik jajamnee inim si'ime aniat juka' beje'emta yo'okai intok tu'ik bichaka taa chukula, Liojtau a' weenee'u ka au a' lutu'uriatukai. Ini'i ju'u jiba yuu a' jiapsine' betchi'bo tua kaita a nenkine. ²⁷ Bwe'ituk ini'i emo benasi inim yoeme, a' achai Liojwaa, yo'orisi a' machiaka'a benasi aapo junaen, intok jume' a' ankelesimmak a'abo yebijne. Intok junako aapo, inim, we'epulaim, junuen bem ya'ariaka'po aman, tu'isi oo ka tu'isi au a' chupa'ane. ²⁸ Tua lutu'uriapo ne inen emou jiia, i'an, inim wate aane, inime'e, juka' inim emo benasi yoemta, junuen yo'orisi machika intok che'a yo'otaka a' yebijnee'uta, bempo'im ka a' bichako ka bem kokkonee'u —ti ameu jiiak.

17

Jesujta, ta'abwisi a' bittuka'po.

¹ Busan taewaim sikaa, ju'u Jesus, juka' Peota intok juka' Jakoobo' teamta intok juka' Joanta, ju'u Jakoobo' teamtamak weri, nunuka intok aapo,

aapola amemak senu mekka jikat kawiu jikau amemak siika. ²Junaman intok aapo ame bichapo ta'abwisi au bittebok. A' pujbawa ta'ata benasi machisi tachiriakan. Ju'u intok a' tajo'oriwa, tossaala tachiriata benasi aayuk. ³Intok bempo, junama'a sep su, juka' Moiseej teamta intok juka' Eliaj teamta, ju'u Jesujtamak etejome bichak. ⁴Junak intok ju'u Peeo, Jesujtau:

—Achai, tua su te tu'isi im aane. Enchi junen eao, itepo baji ili juya karim te ya'ane. Ee betchi'bo senuk, Moiseejta betchi'bo senuk, intok Eliajta betchi'bo intok ket seenuk —ti au jiiak.

⁵Ket juka' Peota nokao su, naamu, tua beojkoka am roptak. Junama'a namupo betana intok, jiwai jikkajituk:

—Ini'i juna'a ju'u in yoemia in nake'u, ae betchi'bo tua in allea'u. Aapo'ik eme'e a' nok jikkajine —ti jiiakai.

⁶Inika'a jikkajakai jume' a' majtim yeu a' pu'arim, bwiapo pepetala to'otek intok inime'e tua womtek. ⁷Junak intoko ju'u Jesus ameu rukteka, amet mamteka intok:

—Japte'em bu —ti ameu jiiak—. Kate'em majjae.

⁸Inime'e juchi aman bitchukai, kaabeta intok ama bichak, juka' Jesujta aapolaik jiba.

⁹Bempo'im junae kau betana ko'om kateo, ju'u Jesus amet nesawek:

—Inika'a enchim bittuawaka'uta, kaabetau eme'e a' etejone. Chukula, juka' inim emo benasia yoemta kokkoarim nasuk a' jiabijtesuk ju'ubwa a' teuwaane —ti ameu jiiak.

¹⁰Junak intok jume' a' majtim:

—Jaisaaka junen, jume' Moiseejtuka'uta ne-saurim yee majtame, a' utte'a ti jiia, juka' Eliaj teamta bat a'abo a' yebijnee'u —ti Jesujtau nat-temaek.

¹¹ Junak intok ju'u Jesus inime'e inen yoopnak:

—Lutu'uria juka' Eliaj teamta, utte'a, bat a' yebijnee'u. Intok inika'a si'imeta a' tu'utene'po. ¹² Taa inepo ne, juka' Eliajta jaibu a' yebissuk ti jiia. Bempo intok a' jabetuka'po ka a' ta'aak. Ala bempo si'imeta juka' jiokot machik bem au ya'abae'uta au yaak. Ket jiba junaeni ju'u inim emo benasi yoeme, jiba inime'e betana jiokot ya'atune —ti ameu jiiak.

¹³ Junak intok jume' Jesujta majtim aet ju'une'eak, Jesujta, ju'u Joan, yee babatoowamta betana ameu a' noka'apo.

Jesus, usi o'ou, weecheka ko'okoemta, au a' ine'etetua

¹⁴ Chukula junak, bempo'im jum anwa'u am yajakai, seenu, junaman Jesujtau rukteka, ini'i ket au tonommea kikteka intok:

¹⁵ —Achai, inika'a in ou yoemiata nak jiokole'e. Beja su, aapo epilepsia' teamtae ko'okoeka weeche. Intok tua unnaa jiokot au bicha. Juebenasi tajipo oo ba'apo weeche. ¹⁶ A'abo ne ime'e em majtimmeu ne a' tojak taa bempo ka a au a' ine'etetua machi —ti au jiiak.

¹⁷ Ju'u Jesus inen a' yoopnak:

—Ou, eme'e, kaita sualeka intok tua ka tu'i yoemra. Jakwoo tajtiasa tua nee inien enchim bitne. Jakwoo tajtiasa tua ne jiokot emomak anne. Juka' usita em a'abo neu toja —ti jiiakai.

¹⁸ Junak ju'u Jesus, ju'u bebeje'eri ka tu'i jiapsitau kuttipo au nokaka intok inika'a, ju'u usi o'outat yeu a' simtuak. Junuen ini'i junama'a sep tu'urekai.

¹⁹ Chukula jume' Jesujta majtim, omola sajaka, Jesujtamak etejoko intok bempo:

—Jaisaaka tua, itepo, juka' ka tu'i jiapsita ka a yeu a' beebak —ti au nattemaek.

²⁰ Ju'u Jesus inimmeu inen jiiak:

—Bwe'ituk eme'esu tua ka a Liojtat yoem ea. Tua lutu'uriapo ne inen jiiia, eme'e, kia ju'u mojtaasa bachiata belleekik juni'i, Liojtat a enchim yoem ea'u emot ayuko, inia kawiu eme'e: “Inim yeu sikaa, omot yejtene”, ti au jiu ean. Ini'i kawi intok omot bicha weene. Junuen eme'e lutu'uriapo Liojtat a yoem ea'ateko, kaita emo betchi'bo obiachine. ²¹ Taa inile benaka ka tu'i jiapsi, ini'i, ka ji'ibwawaka Liojta yo'oriwaka intok au bicha emo nokriawamtae jiba a yeu beeptu —ti ameu jiiak.

Jesus, juchi jaisa a' muknee'u a' teuwaa

²² Ketun jum bwiaraa Kalilea' tea'po nau rejte kai, ju'u Jesus, juka' inim yoemta, jume' inim ka tu'i yoemem mampo a' su'u tojina'ati jiiak. ²³ Intok juname'e a' me'eenee'u. Taa ket, baji taewaim sikaa, a' jiabijtenee'u ti jiiak. Ini'i, ju'ubwa a' teuwaari, bempo'im tua sioktuak.

Te'opota betchi'bo tomita a' beje'etuawa'u

²⁴ Juka' Jesujta intok jume' yeu a' pu'arim, bwe'u jo'ara Kapernaum tea'u yeu am yajako, junama'a jume' te'opota betchi'bo tomita nau totojame, ju'u Peotau yajaka intok:

—Ju'u enchim majtame, jaisa tomita te'opota betchi'bo ka a beje'etua ja'ani —ti au nattemaek.

²⁵ Ju'u Peeo intok:

—Jana'aka —ti jiiak.

Junako, juka' Peota kariu a' kibakeko, ju'u Jesus bat au nonokak:

—Jaisa eu maachi Simoo —ti jiiakai—. Jume' inim bwiapo che'a yo'o ya'arim, inime'e, juka' ya'uraatau bicha tomita weyemta, intok juka' jita'apo yee aniabaawaka tomita, jabemmeusa junuen a' waata, jume' ama bem bwiaaraapo jommewi oo jume' ka junama'a bwiaaraapo jommewi, ja'ani —ti au nattemaekai.

²⁶ Ju'u Peeo:

—Jume' omot bwiaaraa yoemratau —ti a' yoonak.

Ju'u Jesus junak:

—Junuentuko, jume' ama bem bwiaarapo yoe-mem, kaita beje'etuane —ti au jiiak—. ²⁷ Taa junuen, kaabeta ka alleetuabaekai, jum bau ba'au sikaa, jume' kuchum ammea yeu wiikwame ba'au jimmaane, intok juka' bat ama cha'atukamta yeu wikne. Junae tenpo empo tosai tomita, tua au yuma'ik teune. Juna'a, in beje'etua'ea'uta intok em aman toji'ea'uta, junae aman am beje'etuane —ti au jiiak.

18

Jabetasa chukula che'a eiyaatunee'u.

¹ Jiba junako, jume' Jesujta majtim au rukteka intok:

—Jum teekau, achai Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u, jabesa juna'atunee ju'u che'a eiyaawaka bitnaame —ti au nattemaek.

² Junak intok ju'u Jesus, ili usi o'outau chaaeka, ame nasuk a' kechaka ³ intok:

—Tua lutu'uriapo ne inen emou jiia, ju'u ka tu'ik betana ka enchim emo temaeka intok inia betana junuen, ka jume' ili usim benasi enchim eao, eme'e, jum Liojta che'a yo'otaka kateka'u kaibu aman jiapsine —ti jiiak—. ⁴ Junuen san, jum Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u, wa'a che'a ama eiyaatuneeme, ini'i, inim che'a bepa emo eiyaawamta koptaka intok junaen inia ili usita benasi eame, juna'atune, wa'a che'a eiyaanaame. ⁵ Wa'a intoko, juka' ile benasi ili usita, nee a' suale' betchi'bo, tu'isi a' mabetakame, nee junen mabetne.

Senuk ka tu'ik ya'anee'u, jaisa tua ka tu'isi a' chuchupe'u

⁶ 'Jabetaka juni'i, inime'e illichim nee sualeme betana, senuk, ju'u ka tu'ik a' ya'atuakame, che'a au tu'i ean, inika'a, bwe'u tetata ae tuttujuwamta, kutanaapo aet sumawaka, jum bawepo che'a mekka ko'om a' jimmaawako. ⁷ Jume' inim bwiapo jiapsame betchi'bo, tua ka tu'i, inim jiapsame, ju'u ka tu'ik jootuame ayukai. Ini'i jiba aunee o'oben. Taa tua jiokot au machine, ju'u o'outau, inika'a ka tu'ik yee jootuamtawi.

⁸ 'Inien san empo, em maammea oo wokim-mea, jita ka tu'ik ya'ane'eteko, am chuktaka intok mekka am su'u tojine. Bwe'ituk che'a tu'ine, mam lo'itaka oo wok lo'itaka jum jiba yuu jiapsiwa'u em annee'po. Intok junuen, yuma'im mamaka intok

yuma'im wokeka intok jum tajita jiba yuu beete'u em anne'po bepa. ⁹ Intok empo em pusimmea ka tu'ik ya'ane'eteko, juname'e yeu wikeka, mekka am su'u tojine. Bwe'ituk che'a tu'inee wepu'ulaim puseka jum jiba yuu jiapsiwa'u em annee'po. Intok junuen, yuma'im puseka, jum tajita jiba yuu beete'u em annee'po bepa.

Bwala chiktulatat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

¹⁰ 'Inime'e illichika nee sualeme betana, kaabem omola am eiyaane. Bwe'ituk inime'e betana jume' ankelesim am suuame, jum teekau, Liojta aman jiapsamtau jiba am ane'u —ti ne a' teuwa— . ¹¹ Bwe'ituk ju'u inim emo benasi yoeme, ini'i, jume' inim ta'aruim benasi jiapsame am jinne'ubaeka yepsak.

¹² 'Jaisa emou maachi ini'i, seenu, inim mamni takaam bwaram jipueka, intok ini'i, juname betana seenuk ta'arukai, jiba tua aapo, jume' naiki taka ama woj mamni ama batan bwaram, jum kaupou to'o sikaa, intok juka' chiktulata a' jari-une. ¹³ Intok ini'i, junaka'a a' teakai, jiba su tua, ini'i junae betchi'bo che'a alleene, waate jume' naiki taka ama woj mamni ama batanika ka emo ta'arukame bepa. ¹⁴ Junuen san ketchia, ju'u enchim yo'owa Lios, teekau jiapsame, inime'e illichim betana, wepu'ulaik juni'i, kaabeta ta'aru i'a —ti ameu jiiak.

Seenuk, juka' aamak werik, jaisa tua a' jikoi'ea'u

¹⁵ 'Seenuk, Krijtopo emak werik ka tu'ik eu a' yaako, aapolaiku mak etejonee intok juka' ka

amma'ali a' aula'u betana a' tejwaane. Inika'a intok tu'isi enchi a' nok jikkajako, junuen inika'a Krijtopo emak werikumak empo juchi tu'isi nau eaka jiapsine. ¹⁶ Taa inika'a ka junuen enchi aet nok jikkajako, empo seenuk oo wooim nunune, junuen juname'e, si'imeta junama'a jikkajaka, junaet lutu'uriata bem ju'uneene' betchi'bo. ¹⁷ Taa inika'a, juname'e juni'i ka a' nok jikkajako, junak si'ime jume' te'opopo nau anemmeu a' teuwaane. Intok inika'a, kia juname'e si'imem juni'i ka am nok jikkajako, junako, itepo, inika'a ka Liojta sualemta benasi a' eiyaanee oo kia seenuk, ya'uraatau bicha juka' tomita weyemta nau a' totojame betana a' weye'e benasia.

¹⁸ 'Tua lutu'uriapo ne inen emou jiia, inim bwiapo si'imeta juka' enchim ka yee joo i'a'uta, ket aman teekau ka joonaa. Intok juka' inim bwiapo enchim yee joo i'a'uta, ket aman teekau joonaa.

¹⁹ 'Ketchia inen ne emou jiia, inim, emo betana woika Liojtau bicha enchim a'aubae'ut nau eaka enchim emo nokria'ut, ju'u in yo'owa, teekau jiap-same junuen emou a' chupa'ane. ²⁰ Bwe'ituk jum woika oo bajim, nee yo'oribaeka bem nau ane'epo, junama inepo ame nasuk annee.

²¹ Junak intok ju'u Peeo, ju'u Jesujtau sika au nattemaek:

—Achai, juka' Krijtopo nemak werik, jaikisisa jita ka tu'ik neu a' yaako intok inepo junuen ne inika'a jiokoine. Jaisa woo busanisia ja'ani —ti jiakai.

²² Jesus inika'a:

—Kannee junuen woo busanisia ti eu jiiia, ala, aapo'ik jaikisia junuen enchi a' jiokoi i'a'abeekisia —ti au jiiiak.

Tekokamta, senuk, ka a'jiokoibaeka'ut, nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

²³ 'Inia betchi'bo, Liojta aman teekau che'a yo'otaka a' kateka'a betana ju'u nok lutu'uria, inim seenuk yoemratau che'a yo'o ya'ata, jume' aapo'ik tekoka intok a' wikiriammak au a' tu'ute'e benasi maachi. ²⁴ Inika'a, junaka'a ju'ubwa a' naateo, senu juebena miiyoonim a' wikiriakai au yeu tojiwak. ²⁵ Junak, juka' ama tekokamta, tua kaitae a' beje'etua machiako, ju'u a' tekowa, inika'a, senuk omot a' atteane' betchi'bo au a' nenki tebok chikti a' jubimmake intok a' yoemiam intok si'imeta juka' a' jipue'u mak junuen junae, juka' a' wikiriawa'uta a' beje'etuana' betchi'bo. ²⁶ Junak intok ju'u a' tekokame, junau tonommea kikteka intok au ujbwanak: “Achai, ka seej chukti eaka, nee bo'o bitnee intok inepo si'imeta ne beje'etuane”, ti au jiiakai. ²⁷ Ju'u a' tekowai, inika'a, tua a' nak jiokoleka intok juka' aapo'ik a' wikiria'ut a' jiokoek, intok a' su'u toji tebok. ²⁸ Taa ini'i tekokame, jiokoliwakame, junama'a yeu sikaa, seenuk aamak tekokamta teak. Inika'a ka jaikik a' wikiriamta. Junaka'a kuta naat a' bwiseka, a' jiiabij meme'aaka: “Juka' em nee wikiria'uta sep nee beje'etua”, ti au jiiak. ²⁹ Junak intok ju'u aamak tekokame, au tonommea kikteka inen ujbwanak: “Achai, ka seej chukti eaka nee bo'o bitnee intok inepo si'imeta ne enchi

beje'etwane”, ti au jiakai. ³⁰ Taa ini'i wikiri-awame, ka a' jiokolibaek. Ala a' nuk sikaa, yee e'etawa'po a' eta'atebokai, inika'a a' beje'etuas'u tajtia. ³¹ Waate jume' inimemak tekokame, inika'a ju'uneiyaakai, tua ka alleak. Intok inime'e, junae tekobeu sajakai, si'imeta junaka'a yeu sikamta au etejok. ³² Junako ju'u tekowai, junau chai tebok intok inen au jiiak: “Empo tekipanoareo ka tu'ik jiapsekame, inepo si'imeta juka' em nee wikiria'uta ne enchi aet jiokoek, em junuen jiokot jiaka em neu nokaka' betchi'bo. ³³ Empo juni ket juka' emak tekipanoamta, in enchi jiokoleka'a benasia, jiba junuen a' jiokoi machiakan”, ti au jiiak. ³⁴ Intok juna'a tekowai, tua ka alleaka, junaka'a, jiokot a' ya'a tebok juka' a' wikiria'uta si'imeta a' beje'etuas'u utajtia.

³⁵ Ju'u Jesus intok:

—Jiba inien ket emomak aunee ju'u in yo'owa, teekau katekame, enchim, jume' Krijtopo emomak werim we'epulaka, ka tua junen jiaka, enchim emo jiokoeko —ti jiaka ameu noksuk.

19

Emo kukunaka, emo wo'otawamtat betana, yee majta

¹ Ju'u Jesus, chukula inika'a teuwaasukai, jum bwiaraa Kalilea' tea'po yeu sikaa, jum bwiaraa Jurea' tea'po, batwe Joran tea'po, ta'ata ama yeu we'e betana aman yepsak. ² Yoemra juebenaka aamak sajak. Intok junama'a aapo, wame'e ko'okoeme emo am ine'etetuak.

³ Junak intok jume' paiseom teame, waate Jesu-tau ruktek junuen jita'apo a' ji'optuabaekai intok inime'e:

—Jaisa seenu, jita betchi'bo juni'i, juka' a' jubiawata jimmaa betchi'bo, ya'uraatau, junae betchi'bo ji'osiam a ya'atebo ja'ani —ti au nat-temaek.

⁴ Inime'e aapo inen yoopnak:

—Jaisa eme'e jum Liojta nok lutu'uria ji'ojteita kee a' bicha ja'ani, inen, juka' che'a bat naataka am ju'unaktekamta, o'outa intok jamutta, aapo'ik am ju'unakteka'po. ⁵ Inen ket ji'ojtei: “Inia betchi'bo san, ju'u o'ou, juka' a' achaiwata intok juka' a' aewata am to'o simnee intok junuen ju'u a' jubiawamak jiapsine. Intok inime'e junuen woikai, wepul yoemta beasi tawane.” ⁶ Junuen san inime'e jaibu ka wooi benane, ala wepul yoemta benakai, inia betchi'bo ju'u inim yoeme, juka' Liojta wepu'ulai benasi a' ya'ari, kaachin a am na'ikimtene —ti ameu jiiak.

⁷ Junak intok inime'e:

—Jaisaaka junen ju'u Moiseejtuka'u, juka' ju-biarita ya'uraatau ji'osia ya'arita a' makaka junae a' jimmaa betchi'bo aet nesawek —ti au nat-temaek.

⁸ Ju'u Jesus inimmeu:

—Jiba junuen, tua ka enchim yee nak jiokole' betchi'bo ju'u Moiseejtuka'u junuen enchim jubim a enchim am wo'otane' betchi'bo enchim a' tu'uteriak. Taa che'a bat naataka ka junuen weyen —ti ameu jiiak—. ⁹ Inepo intok ne inen emou jiiia, ju'u a' jubi jimaakame, taa ini'i ka juka' a' juubi ta'abwiku mak ka tu'isi a' tawako, intok

ini'i ta'abwik jubeko, ka tu'ik ya'arine. Intok kia ju'u jamutta jimaarita a' jubeko, ini'i ket ka tu'ik ya'arine.

¹⁰ Jume' Jesujta majtim junak inen au jiiak:

—Inika'a weyemta inien machiako, ju'u kunawaita a' jubimake, senuk betchi'bo ka jujupwame che'a tu'i —ti au jiiak.

¹¹ Ju'u Jesus inimmeu:

—Iniat ka si'ime a aet ju'unea. Kia wame'e wepulsio Liojta betana a' ju'uneiyaatuawame jiba —ti jiiak—. ¹² Waatek ka nanau machik ayukamta betchi'bo, wate o'owim ka jujjube. Waate ka a jubineeka junen yoemem. Waate intok ket, inim yoemem betana junuen ya'ari ka jujjube. Intok ketun waate, juka' Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u betana juka' nok lutu'uriata che'a bem eiya' betchi'bo ka jujubeka tatawa. Inika'a a' chupa'aneeme a' mabetne.

Jesus, jume' ili uusim amet mamteka, Liojtau bicha am nokria

¹³ Junak intoko waate ili uusim, ju'u Jesujtau tojiwak, aapo'ik amet mamteka intok Liojtau bicha inime'e a' nokriane' betchi'bo. Taa jume' Jesujta majtim, jume' aman au am tojame, am beje'eka nok japtek. ¹⁴ Taa ju'u Jesus inen jiiak:

—Ake'em am su'u toja jume' ili uusim, ela'pom a'abo neu katne, intok iniat ka ameu suuane. Bwe'ituk Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u, aman lutu'uriakame, inime'e benasi emo eetuame juname'e —ti jiiak.

¹⁵ Intok aapo, juname'e ili usimmet mamteka intok am nokriasuka, intok chukula, junama'a a' ane'epo yeu siika.

Senu ju'ubwa yo'otuka yu'in tu'ik jita jipueme, Jesujtamak etejo

¹⁶ Senu ju'ubwa yo'otume Jesujta a' bitbaeka au siika intok ini'i:

—Tu'i yoeme, yee majtame. Jitasa inepo tu'ik yaaka junuen juka' jiba yuu jiapsiwamta a' bitne —ti au nattemaek.

¹⁷ Ju'u Jesus iniau:

—Jaisaaka empo tu'i yoeme'eti neu jiiia. Kaabe intoko, wepu'ulai jiba tu'ika jiapsame. Ini'i intok ju'u Lios juna'a. Taa empo jiba yuu jiapsiwamta a' bitbae'eteko, Liojta nesaurim bo'o jooriaka jiap-sine —ti au jiiak.

¹⁸ Ju'u ju'ubwa yo'otume:

—Jitaa nesaurim ti au jiiak.

Ju'u Jesus iniau:

—Ka yee sussu'ane. Jamutta ka jubeka, ka aamak emo tu'urine. Ka jita e'etbwane. Ka aa noki'ichiata yetet nonokne. ¹⁹ Juka' em achaita intok juka' em aewata, am yo'orine. Intok empo juka' ele benasi yoemta, em emo eiya'a benasia a' nakne —ti au jiiak.

²⁰ Ju'u ju'ubwa yo'otume intok:

—Si'imeta inika'a inepo in ili usituka'po naatekai ne a' chupa'i. Jitasa ketun neu be'ee —ti au jiiak.

²¹ Iniau inen jiiak ju'u Jesus:

—Empo yuma'isi Liojta ea'po jiapsibae'eteko, sikaa, si'imeta juka' em jipue'uta nenkakai, jume' kaachin emo ania machim a' mikne. Junak empo,

teekau, Liojta yo'otaka a' kateka'u, che'a si'imek bepa beje'emta intok tu'ik a' bitne. Chukula empo a'abo neu sikaa, intok nemak eaka jiapsine —ti au jiiak.

²² Taa junak, juna'a ju'ubwa yo'otume, inika'a jikkajaka, tua siokaka, ama yeu siika. Bwe'ituk unnaa yu'in jita tu'ik atteakan.

²³ Junak ju'u Jesus, jume' a' majtimmeu:

—Tua nee lutu'uriapo ne inen emou jiia, ju'u yu'in tomekamtau tua a' obiachiaka'po, inika'a, teekau, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u a' yebijnee'u. ²⁴ Inika'a ne juchia emou a' teuwaa, juka' naikim wokekamta, kameeyo' teamta, ji'ikia pusimpo yeu a' weenee'u, che'a ka a' obiachiaka'u, juuka'a yu'in tomekamta, jum Liojta che'a yo'otaka kateka'u a' yebijnee'u bepa —ti ameu jiiak.

²⁵ Inika'a jiiikkajakai, jume' aapo'ik majtim tua aet suum eak. Intok bempo:

—Junuentuko, jabesa tua a jinne'uitune —ti emo naas tetemaen.

²⁶ Ju'u Jesus am bitchuka:

—Inim jume' yoemem, iniau ka yuuma. Taa ju'u Lios, si'imeku yumaka, a' jooa —ti ameu jiiak.

²⁷ Junak ju'u Peeo:

—Achai, itepo te si'imeta juka' itom atteasuka'uta a' to'o saka'i, intok itepo emak eaka te emak rejte. Jitasa tua itepo mabetne —ti au jiiak.

²⁸ Jesus inime'e inen yoopnak:

—Tua lutu'uriapo ne inen emou jiia, junak, chukula taewaimmet, si'imeta bemelasi a' ayuko, juka' inim emo benasi yoemta che'a eiyaawatchika yo'otaka a' yejteko, junak eme'e,

jume' i'an inim nemak eaka, nemak rejteme, ketchia woj mamnika intok wooika, jume' che'a yo'owem jojoye'po eme'e ama amet jote'ene, junuen jume' woj mamni ama wooika, Ijra'el tuka'uta betana yoemrata a' ya'uraa bittua betchi'bo. ²⁹ Intok si'ime wame'e inim bem karim to'o sajakame, oo jume' o'owimtaka oo jaamuchimtaka jume' amemak werim, oo kia a' achaiwata oo a' aewata oo a' jubiawata oo jume' bem yoemiam, oo ket bem waj bwiam, junaka'a nemak bem ea' betchi'bo junaka'a to'o sajakai, inime'e, junaka'a mamni takaasi junae beekik mabetne, intok ketchia, chukula, jiba yuu jiapsiwamta bitne. ³⁰ Taa juebenaka jume' i'an inim che'a eiyaawaka bitwame, junak che'a ka eiyaanaa. Wate intok, jume' i'an inim che'a ka eiyaawaka bitwame, junak che'a eiyaanaa.

20

Jume' tekipanoareeommet nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

¹ 'Ju'u, teekau, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana nok lutu'uria, ini'i, seenuk waj bwiata at-teaka inika'a ketwoo yeu sikaa, pa'asim chukta-neeme a' takeaseka'a benasi weye. ² Ini'i, inime'e tekipanoareeom, senu taka tosai tomim taewapo am beje'etuarokaka, junuen ameu nookak. Intok inime'e junen eako, tekipanoa betchi'bo a' wasau am bittuak. ³ Che'a chukula, ketwoo, jumak batanim jia'apo yeu siika intok juchi waatem junama'a jita nenenkiwa'po, kia beja kaita joame bichak. ⁴ Inimmeu: "Eme'e ket jum pa'asim

in chukta tebo'u sajaka tekipanoane. Inepo intok, ne tua enchim koba'a'ea'uta enchim makne", ti ameu jiiak. Intok bempo junak ket aman sajak. ⁵ Ju'u wajta atteakame, abe luula yej-teo juchi yeu siika, intok chukula ketchia che'a kupteo, bajim jiao yeu sika jiba junaen aayuk. ⁶ Intok ketchia, che'a kupteo, jumak mamnim jia'apo, juchi jum jita nenenkiwa'u bicha yeu siika. Intok juchi waatem junaman, kaita joame bichaka intok inimmeu: "Jaisaaka eme'e, si'ime taewata ka tekipanoaka inim aane", ti ameu jiiak. ⁷ Inime'e: "Bwe'ituk kee jabe itom takea machi", ti au jiiak. Aapo junako: "In wasau sajaka ket eme'e tekipanoane. Inepo intok, ne, juka' enchim koba'a'ea'uta enchim makne", ti ameu jiiak. ⁸ Junak, tukaariao yumakai, ju'u wajta atteakame, ju'u tekileu weyekamtau inen jiiak: "Jume' tekipanoammeu chaaeka, am beje'etwane. Jume' che'a chukula tekipanoa japtekame bat a' makakai. Intok jume' che'a bat tekipanoa japtekame che'a chukula a' makakai." ⁹ Junak intok, jume' kupteo mamnim jia'apo tekipanoa japtekame, aman yajaka, juname'e we'epulaka, yuma'isi senu taka tosai tomim mabetak. ¹⁰ Chukula jume' che'a bat kimukame aman yajakai, inime'e, che'a bepa emo a' mabet machian. Taa ketchia, we'epulaka senu taka pesom mabetak. ¹¹ Inime'e a' mabetakai, juka' wajta atteakamta beje'eka emo nokria japtek, ¹² inen jiiakai: "Inime'e, che'a chukula yajakai, senu orata jiba takipanoak. Intok empo, jiba ito beekik am beje'etuala. Itom, jume' che'a yu'in tekilta yaakame, intok si'ime taewata juka' tatari-

ata ine'akame benasi”, ti au jiiak. ¹³ Taa ju'u wajta atteakame, juname'e betana senuk inen yoopnak: “Nujmee, kannee jita ka tu'ik eu jooa. Empo'e ju'unea, senu taka tosai tomim enchim beje'etua rokaka in emou nokaka'po. ¹⁴ Juka' em koba'ita nu'uka weene. Inepo inika'a che'a chukula tekipanoa taitekamta, jiba em koba'i beekik inepo a' makbae. ¹⁵ Jaisa ka neu lutu'uria ja'ani, juka' in tomita, in a' sawabae'po aman, ae in aunee'u. Oo jaisa empo junuen in yee jiokol ta'aa'u betchi'bo iniat net kopte ja'ani”, ti au jiiak. ¹⁶ Junuenpo aman san, jume' i'ani inim che'a ka eiyaawaka bitwame, junak che'a eiyaanaa. Intok i'ani, inim che'a bat eiyaawaka bitwame, junak che'a ka eiyaanaa. Bwe'ituk juebena jume' nunuwakame, taa ka jaiki jume' yeu pu'arim.

Ju'u Jesus, juchi bemelasi jaisa a' muknee'u teuwa

¹⁷ Ju'u Jesus intok, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u bicha a' bo'o joobaekai, jume' woj mamni ama wooika yeu a' pu'arim, bempola, omola am nunuka, intok inen ameu jiiak:

¹⁸ —Junuen enchim jaibu ju'unea'a benasia, Jerusalen tea'u bicha itepo jikau kaate. Junaman intok, juka'a, inim emo benasi yoemta, jume' te'opopo tekiakammeu yo'owemmeu intok jume' Moiseejtuka'uta betana nesaurim yee majtammeu a' su'u tojitune. Inime'e intok a' me'etune' betchi'bo ae tana au bicha a' teuwaane. ¹⁹ Intok bempo, jume' ka ito benasi inim yoemem mampo a' su'u tojine. Inime'e intok junuen, inika'a kia a' juunn jiaawaka, ko'okosi a' joaka intok kuuset bem a' poponne' betchi'bo. Taa baji taewaita

weyeka, kokkoarim nasuk jiabijtene —ti ameu jiiak.

Jakoobo intok Joan teamta ae, ju'u inika'a a'awaka'u

²⁰ Junak intok ju'u Jakoobo' teamta intok ju'u Joan teamta ae, inime'e Sebereo' teamta u'usim, aapo, a' yoemiammak weyeka, Jesujtau ruktek intok ini'i au tonommea kiktek a' yo'orekai, junuen senu weemta aapo'iku a'aubaekai. ²¹ Ju'u Jesus:

—Jitasa empo neu waata —ti au nattemaek.

Ini'i aapo:

—Inime'e woika in yoemiam betana, chukula, jum che'a yo'otaka em yejtene'po, seenuk batatana eu a' yejtene' betchi'bo, juka' senuk intok, mikko'otana eu a' yejtene' betchi'bo junuen nesaune —ti au jiiak.

²² Taa ju'u Jesus inen am yoopnak:

—Eme'e kate'em ju'unea enchim a'awa'uta. Jaisa eme'e juka' jikot, ko'okosi machik intok ka alleaka sioksi maisi machik in ine'enee'uta neu weyemta, nele benasi a' ine'enee ja'ani —ti jiiakai.

—Au te yuma'ane —ti jiiak bempo.

²³ Taa aapo inen ameu jiiak:

—Lutu'uria ala eme'e, jiba inile benak jikot ko'okosi a' ine'ene. Intok eme'e nele benasi ka alleaka sioksi emo bitne. Taa seenuk in batatana neu a' yejtenee'uta, juka' senuk intok mikko'otana a' yejtenee'uta, ka neu lutu'uria in a' teuwaane' betchi'bo. Ala a' bittuanaa, wame'e, in yo'owa Liojta betana junuen ameu a' chupa'im —ti ameu jiiak.

²⁴ Junak jume' waate, woj mamnika a' majtim, inika'a jikkajaka, jume' woika nau werim beje'eka emo omtituan. ²⁵ Taa ju'u Jesus ameu chaaeka:

—Jaibu enchim ju'unea'a benasia, jume' bwere yoemratau che'a yo'o ya'arim, juka' yoemrata, am tekoka'a benasia a am kuakta. Intok ket inime'e yo'o ya'arim nasuk, jume' che'a bepa bem eiyaawame ti ta'eewame, ket bempo'im che'a nesawee'uta am ju'uneiyaatua. ²⁶ Taa emo nasuku ka junuen weene. Junuentu'eaka su ala, emo nasuku ju'u si'imemmeu che'a yo'otubaeme, ini'i, jume' waatem nesauta jooriane. ²⁷ Intok jabe juni'i emo nasuk eiyaawaka au bit i'ame, ini'i, che'a bat naataka inime'e nesaupo a' jiapsa'a benasi au eiyaane. ²⁸ Junuen juka' inim emo benasi yoemta, ka nesauta a' jooriana' betchi'bo inim a' yepsaka'a benasia. Ala junuen yee anisekai. Intok junuen, juebenam ka tu'ik betana bem jinne'una' betchi'bo a' jiapsi nenkibaekai.

Jesus, jume' watem woika, ka bibichame, emo ine'etetua

²⁹ Bempo'im jum bwe'u jo'ara Jeriko' tea'a betana yeu am kateo, yoemra juebenaka, Jesujtat cha'aka kat japtek. ³⁰ Junama'a bo'o bwiikola, liliptim woika ama jookan. Inime'e intok juka' Jesujta junama wa'am a' weye'po a' jikkajakai:

—Achai, Labiituka'uta yoemratat betana yeu simria, itome'e jiokole —ti kusisi chaaen.

³¹ Ju'u yoemra am yaatine' betchi'bo, inimmeu omti nookan. Taa bempo che'a juni'i:

—Achai, Labiituka'uta yoemratat betana yeu simria, itome'e jiokole'e —ti chaaen.

³² Junak ju'u Jesus, junama kikteka, jume' lilip-timmeu chaaeka:

—Jitasa eme'e nee enchim ya'aria i'a —ti ameu nattemaek.

³³ Bempo:

—Achai, juchi itom bittuane —ti a' yoopnak.

³⁴ Junak ju'u Jesus, juname'e tua am nak jiokoleka, intok pujpo amet mamtek. Inime'e liliptim junama sep bibichaka taawak. Intok inime'e, Jesujtat cha'aka sajak.

21

Jesujta jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u kibaki'iseka'po

¹ Bempo'im jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u abe am yajao, intok ket ili jo'ara Betpaake' tea'u am yajako, jum Oliibo kawiu jeela. Junak ju'u Jesus, wooi jume' a' majtim yeu pu'aka, ² intok:

—Jum ili jo'arau bepa bicha kateka'u eme'e katne. Junaman eme'e buu jamutta cha'akamta intok ili buuta aamak eme'e ama bitne. Eme'e a' woitaka intok a'abo neu am tojine —ti ameu jiiak—. ³ Intok senuk jachin emou a' jiao, eme'e: “Ju'u achai a' sawabae, intok lauti am notta roka”, ti eme'e au jiune.

⁴ Ini'i yeu siika junuen juka' bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka, chukula yeu weenemta tetteuwaamta teuwaaka a' ji'ojteka'uta a' chupne' betchi'bo:

⁵ Jum bwe'u jo'ara, kawi Sion tea'po jo'aakammeu eme'e inen jiunee:

“Ake'em a' mammatene, ju'u inim che'a yo'o ya'ari emou weye, buu jamuttat yej simekai.

Ju'u jita pu'a pu'aktemta asoat, ini'i, ka au che'ewarekai", ti a' jiaka'po.

⁶ Intok junak jume' a' majtim sajaka intok tua juka' Jesujta am saweka'po aman aayuk.

⁷ Bempo juka' buu jamutta intok juka' ili buuta au nu'upaka intok bem tettebe tajo'orim bem jineka'um buummet wattak. Jesus intok amet jikat yejtek. ⁸ Ju'u intok ama yoemra, ka ilikikai, inime'e jum bo'ot bepa bem tettebe tajo'oreka'um to'o sakan. Waate ket juya nassa'akariam chuk-tak. Intok inime'e, bo'ot aawas am to'o sakan. ⁹ Jume' bat aapat kateme, intok ket jume' aet cha'aka kateme, inime'e chaai japtek:

—Juka' si'imemmu yo'o ya'ari Labiituka'uta yoemiam betana yeu simriatau, a' yo'oriwaka a' alleetuanaa'u au lutu'uriatune. Tu'isi a' eiyawa'u au bicha teuwaawaka mabettunee ju'u, achai Liojta betana lutu'uriaka a'abo weyeme. A' yo'oriwaka a' alleetuanaa'u tua Liojtau lutu'uriatune —ti chaae japtek.

¹⁰ Junak juka' Jesujta jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u a' kibakeko, si'ime jume' junama'a jiapsame, ka nanancha eewame ama ayukan. Juebenaka intoko:

—Jabesa ini'i —ti nattemaen.

¹¹ Ju'u intok yoemra:

—Ini'i juna'a ju'u Jesuj teame, chukula yeu weenemta tetteuwaame. Ju'u bwiaraa Kalilea' tea'po, jo'ara Nasaret tea'po joome —ti jiaan.

Jesus, juka' te'opopo ka joo'eewamta, inika'a ama tu'ute

¹² Chukula ju'u Jesus jum te'opou, Liojta ama yo'oriwaa'u kibakeka intok junama'a si'imem

jume' jita nenkaka intok ama jita jinume, yeu am beebak. Jume' yoemratau tomita nanakuliame, jume' bem meesam, intok ket ama jume' wokkoim nenenkame, bem amet joka'um naas am wo'otariak. ¹³ Intok inen ameu jiiak:

—Jum Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei: “Ju'u in kari, kari Liojtau bicha emo nokria betchi'bo kari ti teane”, ti ji'ojtei. Taaa eme'e, jume' jita e'etbwam ama e'eusee'u, kau wojo'oriata benasi a' ya'ari —ti ameu jiiak.

¹⁴ Junama'a te'opopo waate liliptim intok lolo'im, Jesujtau ruktek. Aapo intok inime'e emo ine'etetuak. ¹⁵ Taa junak, jume' junama'a te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' Moiseejtuka'uta betana nesauri ji'ojteim yee majtame, inime'e, aapo'ik machilaa, ka a jootu maisi weyemta a' joamta bichakai, intok jume' ili uusim junama'a te'opopo aneka: “Yo'oriwaka intok a' alleetuananaa'u au lutu'uriatune, ju'u si'imemmeu yo'o ya'ari, Labiituka'uta yoemiam betana yeu simriatau”, ti chaaeme jikkajakai, inime'e emo o'omtituak, ¹⁶ intok Jesujtau inen jiiak:

—Jaisa empo juka' inime'e teuwa'a'uta jikkaja ja'ani —ti jiiak.

Jesus intok inime'e yoopnak:

—Jana'aka, a nee a' jikkaja. Taa jaisa eme'e inia betana junuen jum Liojta nok lutu'uriapo inika'a ji'ojteita kee bicha ja'ani:

Jume' tua illitchim, intok jume' ketuni che'eeme, empo, inime'e che'a yuma'isi enchi am yo'oribaeka junuen am bwiktualaa, ti a' jikaka'po.

¹⁷ Junak junama'a am su'u tojak. Intok junama'a bwe'u jo'ara betana yeu sikaa, ili jo'ara Betaania' tea'u bicha yeu siika. Junaman aapo yeu matchuk.

Jesus, ju'u chuna ouwo ka tatakamtau, ka tu'isi au a' chupnee'u, au teuwaa

¹⁸ Ketwoo tana junak jum bwe'u jo'arau not-tisekai, ju'u Jesus tebauri'e'eak. ¹⁹ Aapo bo'o mayoat, chuna'ouwota weyekamta bichaka intok iniau ruktek. Taa junae ouwot kaita teak, sawa ausu'liakan. Junak ju'u Jesus, junau:

—Kate'e intok juchi takane —ti au jiiak.

Intok junama'a sep waakek ju'u chuna'ouwo. ²⁰ Inika'a bichakai jume' Jesujta majtim tua ae tana suum eak, intok ju'u Jesujtau nattemaek:

—Jaisaaka tua, ju'u chuna'ouwo tua sep waakek —ti jiakai.

²¹ Inime'e ju'u Jesus inen yoopnak:

—Tua lutu'uriapo ne inen emou jiia, enchim tua junen jiaka Liojtat eaka intok ka ta'abwisi enchim eao, ka eme'e inika'a chuna'ouwotau in yaaka'uta jiba, a' joone, ala ketchia, eme'e inia kautau a inen jiunee: “Inim sookteka, intok jum baweu emo jimmaane”, ti enchim jiao, ini'i intok junuen aune. ²² Intok si'imeta waka'a, Liojtau bicha nokaka enchim a'awa'uta, eme'e junuen a' suale'eteko, eme'e a' mabetne.

Jesujta jabeta betanasa lutu'uriaka a' nesawee'u

²³ Junak intok ju'u Jesus jum te'opou kibakek, junama'a intok ket yee a' majtao su, jume'e, jum te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' juriommeu yo'owe, Jesujtau ruktek, intok inime'e:

—Jita ya'uraata betanasa empo lutu'uriata mak-waka inika'a jooa. Intok jabesa junuen iniat enchi sawek —ti au nattemaek.

²⁴ Ju'u Jesus, inime'e inen am yoopnak:

—Ineponee ket junuen, senu weemta emou nattemaibae, inika'a intok enchim neu teuwaako, junak inepo enchim tejwaane, jita lutu'uriae inika'a in a' joa'apo —ti jiaikai—. ²⁵ Juka' Joanta, yee a' bato'owaane' betchi'bo, jabesa aet a' sawek, ju'u Lios oo jume' inim yoeme —ti ameu jiaikai.

Taa inime'e, bempo naas emo tetemai japték inen jiaikai:

—Lios a'abo a' bittuak ti itom jiao, junak su aapo: “Jaisaaka intok eme'e ka a' sualek”, ti itom yoopnane. ²⁶ Intok: “Inim jume' yoemem betana”, ti itom jiao, itepo jume' inim aneme te jinile bwe'ituk si'ime, juka' Joanta, Liojta betana a' noktuawaka'po junuen a' suale —ti jiaikai.

²⁷ Junuen san inime'e Jesujtau:

—Katte ju'unea —ti au jiiak.

Junak intoko aapo:

—Inepo nee ket junuen ka enchim tejwaane, jabeta betanasa lutu'uriaka inika'a in a' joa'apo —ti ameu jiiak.

Jume' wooi yoemiarimmet nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

²⁸ Ju'u Jesus ameu inen jiiak:

—Jaisa ini'i emou maachi. Senu yoeme, woim u'usekai, ini'i intok senuku inen jiiak: “In yoemia, i'an empo jum wasau, pa'asim in echiu sikaa, tekipanoane”, ti au jiiak. ²⁹ Ju'u inia u'usi: “Kannee junen ea”, ti a' yoopnak. Taa ini'i, chukula ta'abwisi eaka, intok aman tekipanoabaeka aman

siika. ³⁰ Chukula ket ju'u achaiwai, ju'u senuku sika intok jiba junaen au jiiak. Ini'i intoko: “Jeewi achai, aman ne weye”, ti a' yoopnaka taa ka aman siika. ³¹ Inime'e wooim betana, jabesa juka' a' achaiwata joo i'a'uta yaak —ti ameu jiiak.

Bempo intok:

—Ju'u bat weyeme —ti jiiak.

Junak ju'u Jesus inen ameu jiiak:

—Tua lutu'uriapo nee inen emou jiia, jume' ya'uraatau bicha tomita weyemta nau totojame, intok jume' ka tu'i jaamuchim, inime'e emo bepat, jum Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u yajine. ³² Bwe'ituk ju'u Joan, yee babatoowame, juka' tu'isi jiapsiwamta enchim majtaka emou yepsak. Eme'e intok ka a' sualek. Taa jume' ya'uraatau bicha tomita weyemta nau totojame intok jume' ka tu'i jaamuchim ala, a' teuwa'uta sualek. Taa eme'e inika'a bichaka juni'i, ka tu'ik betana ka emo temaek junuen a' soal betchi'bo.

Jume' tekipanoareeom, ka tu'u jijiapsekammet nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

³³ 'Juchi seenuk, jita ta'abwikut nokaka in teuwa'uta eme'e jikkajine. Ju'u senuk, bwe'u wajta atteakame, junama'a juebena pa'asi ouwom ja'abwak. Inika'a intok a' koratuaka, ket pa'asita ama ba'awa'u betchi'bo senuk yaak. Intok si'imeta a' suua betchi'bo, mekka jikau tetam nat chayak.

'Chukula ini'i, junaka'a waj echita, wate tekipanoareeommeu tomipo a' reu teboka, mekka bicha yeu siika. ³⁴ Junak pa'asim chuktanaa'u yumakai, ini'i, jume' tekilta a' jooriame, juname'e

tekipanoareeommeu junama'a echiu am bittuak, jum echipo aapo'iku weyemta a' lutu'uriatuka'po aman, bem a' mabetne' betchi'bo. ³⁵ Taa jume' tekipoanoareeom, jume' aman bittuarim bwiseka intok senuk tua ko'okosi yaak, ket senuk me'ak, senuk intok ket mamaasuk. ³⁶ Ju'u wajta atteakame, bat bepa juchi che'a bu'uuum, jume' tekilta a' jooriame aman bittuak. Taa jume' junama'a tekipoanoareeom, inime'e si'imem junuen nanancha am yaak.

³⁷ Junuen su, tua chukula, ini'i, juka' tua aapo'ik ou yoemiata aman bittuak: “In uusi inime'e, aapo'ik yo'orine”, ti eakai. ³⁸ Taa junak, juka' usi-waita bichakai, jume' tekipoanoareeom inen naas nau jiiian: “Ini'i juna'a ju'u chukula inia atteariu tawaneeme. Nau te a' me'ene. Junuen juka' bem at teamak itepo tawa betchi'bo.” ³⁹ Junuen san, inime'e a' bwiseka junama'a wajpo yeu a' nuk sajaka a' me'ak.

⁴⁰ Ju'u Jesus:

—Junak, ju'u wajta atteakame aman notteko, juname tekipoanoareeommak jaisa tua amemak aune —ti nattemaek.

⁴¹ Bempo inen au jiiak:

—Juname'e ka tu'ik jiapsekame, juna'a, kia ili juni'i ka am jiokoleka am su'ane. Intok ini'i, juka' waj bwiata, tatta'abwi tekipoanoareeommeu a' reu tebone. Inime'e, taewaita yumako junama'a echipo a' mabet'ea'uta au a' tojineemmeu.

⁴² Jesus junak inen ameu jiiak:

—Jaisa juka' Liojta nok lutu'uria ji'ojteita jak-woo juni'i kee a' bicha ja'ani, ama ji'ojtei:

Ju'u tua tu'i teta, jume' kaateme yeu tawaaka'u,
ini'i, che'a bat naataka nawataka yeu siika.

Inika'a ju'u in yo'owa Lios inien a' ya'ari.

Ini'i intok tua itou uttia watchisi yeu weama.

⁴³ Junuen san ne inen emou jiia, juka' Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u, enchim lutu'uria'ea'uta, eme'e ka a' bitne, intok inika'a, ju'u yoemra, juka' Liojta, aapo'ik ea'po aman tu'isi jiapsisukame, a' bittuanaa.

⁴⁴ Ju'u intoko tetata betana teuwaawame, jabetaka juni'i, ju'u inia tetat wechekame, kot kottisune. Taa ju'u teta intoko, senukut ko'om wecheka'ateko, inika'a jotchisi a' tutujne.

⁴⁵ Junak jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' paiseom teame, inime'e juka' Jesujta, ta'abwikut nokaka a' teuwaa'uta jikkajakai, aapo'ik bempo'immet a' noka'apo aet mammatek.

⁴⁶ Junako inime'e a' bwijbaeka'e'eak, taa juka' yoemrata ama anemta majjaen. Bwe'ituk ju'u ama yoemra, juka' Jesujta, Liojta betana weyeka a' noka'apo ju'uneiyaaka a' sualen.

22

Jujupwaka, pajkot nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

¹ Ju'u Jesus juchi jita ta'abwikut nokaka am majta taitek intok inen ameu jiaan:

² —Jum teekau, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana, ju'u nok lutu'uria, seenuk, yoemratau che'a yo'o ya'arita, a' yoemiawata juptuabaeka, pajkota a' ya'ariaka'a benasi weye. ³ Ini'i, jume' tekilta a' jooriame yeu pu'aka, aman am bittuak, jume' nunurim tejwaane' betchi'bo. Taa

juname'e ka aman yeu yajibaek. ⁴ Chukula juchi wate jume' tekilta a' jooriame aman bittuak inen ameu jiaikai: “Wame'e nunurimmeu, juka' bwa'aamta jaibu a' ya'asuak, ti eme'e ameu jiu-une. Jume' wakasim intok jume' wate naikim wowokekame che'a a'awim ne jaibu am su'a tebosuk. Intok kaita inim be'ee. A'abo am kat chaune”, ti ameu jiaik. ⁵ Taa inime'e, jume' aman nunuwaka'um, kia beja am jikkajak. Inime'e betana seenu, a' wasau bicha siika, ju'u senu intok, omot a' tekileu bicha siika. ⁶ Jume' waate intok junaka'a che'a yo'o ya'arita, wame'e a' tekipanoareeom am bwiseka intok jijiokot am yaak, bem am sussu'a'po tajtia. ⁷ Junak intok ju'u che'a yo'o ya'ari, unnaa o'omtek. Intok ini'i, jume' a' sontaowam, juname'e yee sussu'ame, am su'aane' betchi'bo aman am bittuak. Intok inime'e ili bwe'u jo'araata ama bem jo'aaka'uta am taya'aria betchi'bo. ⁸ Chukula jume' tekilta a' jooriammeu inen jiaik: “Si'ime yuma'isi, kaita ama be'ee juka' jujupwamta a' chupne' betchi'bo. Taa wame'e che'a bat nunuwakame, ka ameu cha'aka, bem a'abo katnee'u. ⁹ Junuen san eme'e, bwe'u jo'arapo che'a amet rejtiwa'um bo'ommeu sajaka, junama'a si'imem jume' enchim tea'um, inim jujupwa'u am nunune.” ¹⁰ Juname'e tekilta a' jooriame, junaman bwe'u jo'arau yeu sajaka intok si'imem juname'e bem tea'um nau nunuk, tuttu'i yoemem intok kia jume' ka tuttu'i yoemem juni'i. Intok junuen junama bwe'u karipo ju'u yoemra tapunak.

¹¹ 'Junak ju'u che'a yo'o ya'ari, jume' aman nunurim bitbaeka aman kibakek. Intok senuk

junama'a anemtat remtek. Taa ini'i, ka junuen jujupwa'po an betchi'bo junaka'a tajo'orekai. ¹² Iniau intok inen jiiak: “Empo achai, jaisa tua junuen ka inim an betchi'bo emo a'anaalataka a'abo kibakek”, ti au jiiak. Taa ini'i kaita a' yoopnak. ¹³ Junak ju'u che'a yo'o ya'ari, junama'a jume' sawammeu: “Inika'a, mampo intok wokpo a' suma'ane, intok pa'akun, ka machikun a' jimmaane”, ti ameu jiiak. Ini'i, junama'a bwannee intok ko'okoleka au tam kumne. ¹⁴ Bwe'ituk juebena jume' jiba yuu jiapsi betchi'bo nunuwakame, taa ka jaiki jume' yeu pu'arim.

Ju'u Romapo che'a yo'o ya'aritaubicha, ju'u tomi na'ikiawame

¹⁵ Junak intok jume' paiseom teame, junama yeu sajaka intok nau eaka junuen, aapo'ik, jita juni'i a' teuwaatuaka, junaet a' nana'atejo betchi'bo. ¹⁶ Junuen san inime'e, waatem ame betana kateme, intok ket waatem jume' Eroojrej teamta betana kateka, aamak eame, Jesujtau am bittuak inen au am jiune' betchi'bo:

—Yee maj majtame, ju'uneate lutu'uriata em noka'apo, intok juka' Liojta betana nok lutu'uriata ka ta'abwisi intok em yee a' majta'apo, intok juka' inim yoemrata noka'uta, kaachin eaka, kia beja a' jikkaja. Bwe'ituk empo ka inim watem, ju'u bem machiaka'ut amet tu'ureka tu'isi am tawaa. ¹⁷ Iniat itom etejoriane. Jaisa tu'i ja'ani, ju'u Romapo che'a yo'o ya'aritaubicha tomita weyemta a' makpo, oo ka tu'i ja'ani —ti au jiiak.

¹⁸ Taa ju'u Jesus inimmet mammatek bempo'im ka tu'ik bem au ya'abae'po intok inimmeu:

—Ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame. Jaisaaka eme'e iniat junuen nee ji'optuabae —ti ameu ji-iaak—. ¹⁹ Juka' tomita, ya'uraaatau bicha enchim nana'ikia'uta nee a' bittuane —ti ameu jiiak.

Inime'e intok, junak junaka'a tosai tomita au tojak. ²⁰ Inika'a bichakai, ju'u Jesus inimmeu:

—Jabesa inika'a pujbak intok jume' team iniat ji'ojtei —ti ameu nattemaek.

²¹ Bempo:

—Jiba ju'u Romapo, si'imem bepa yo'o ya'ari, Sesar teame —ti a' yoopnak.

Junak ju'u Jesus inen ameu jiiak:

—Junuen san eme'e, ju'u inim che'a yo'otau bicha weyemta au a' na'ikiane. Liojtau bicha weyemta intok eme'e, Liojtau bicha a' na'ikiane —ti ameu jiiak.

²² Inika'a bempo jikkajakai, aet suum eaka taawak. Intok junama'a a' su'u tojaka, sajak.

Kokkolam jaisa tua lutu'uriapo am jiabijtenee'u betana au nattemaiwa

²³ Jiba junae taewait, waate, jume' saruseeom teame betana Jesujta bitbaeka aman au yajak. Inime'e saruseeom teame, jume' kokokame, ka am jijiabijte'eti jiaka a' teuwa. Junuen san iniat nokaka au a' teuwaak:

²⁴ —Yee maj majtame, ju'u Moiseejtuka'u inen jiiak: “Yoemta senuk, jubeka intok ka yoemiaka a' mukuko, ju'u junae sailawa, ju'u jokoptylata a' jupne'eti jiiak, intok junaemak yoemiane, ju'u a' saai mukukamta betchi'bo”, ti jiiak. ²⁵ Junuen san ket, inim ito nasuk woo busanika nau wewerika

jiapsan. Ju'u che'a yo'owe jubeka intok muukuk. Ini'i junuen ka yoemiakai, juka' a' jubeka'uta, a' saila aet cha'aka weyemtau a' tawaak. ²⁶ Iniamak woika, ju'u senuku juni'i jiba junaen su yeu siika. Chukula intok, iniamak bajikuu juni'i ketchia. Intok junuen nat cha'aka jume' woo busanika nau werimmeu yumakai. ²⁷ Intok inime'e si'imemmet chukula ju'u jamut juni'i ket muukuk. ²⁸ Inien san, jume' kokoarim nasuk am jiabijtesuko, juname'e woo busanika nau werim betana, jabesa a' jubeka tawane. Bwe'ituk inime'esu si'ime a' jubekan takai.

²⁹ Ju'u Jesus inimmeu:

—Tua ji'oplam —ti ameu jiiak—. Bwe'ituk eme'e, Liojta betana nok lutu'uria ji'ojteita ka a' ta'aa. Intok kia aapo'ik Liojta tua a' utte'aka'uta juni'i. ³⁰ Bwe'ituk junak jume' kokoarim jiabijte-
neeo, kaabe jujupne. Intok kia jume' marakame juni'i ka am kukunatuane. Bwe'ituk inime'e, kia jume' Liojta ankelesim, teekau jiapsame bebe-
nane. ³¹ Taa jume' intok kokkoarim, tua am jijiabi-
jte'u betana, jaisa eme'e jum Liojta nok lutu'uria ji'ojteipo, jiba aapo'ik emou teuwaari, kee a' bicha ja'ani, inen jiamta: ³² “Ineponee juna'a, Apra'am teamtau ju'u Isaak teamtau intok ju'u Jakoop teamtau ju'u bem Lios.” Junuen san, aapo, ka jume' kokkolammeu, taa ala jume' jiba yuu jiap-
sammeu Lios.

³³ Inika'a jikkajakai ju'u yoemra, junuen yee a' majta'ut, aet suum eaka taawak.

Liojta betana ju'u nesauri che'a eiyaanaame

³⁴ Jume' intoko paiseeom teame, juka' Jesujta, jume' sauseeom teame, junaet am yaatituaka'po ju'une'eakai, inime'e emo nau tojak. ³⁵ Juname'e betana intok seenu, Moiseejtuka'uta betana nesaurim yee majtame, ini'i a' ji'optuabaeka inen au nattemaek:

³⁶ —Yee majtame, Moiseejta nesauri ji'ojteim betana, jitasa juna'a ju'u che'a eiyaanaame —ti au jiakai.

³⁷ Jesus iniau:

—“Juka' em yo'owa Liojta, empo, ka jiapsita bepa taa tua em tu'u'eeriae intok ket em a jita mammate'ue a' nak yo'orine.” ³⁸ Ini'i juna'a ju'u nesauri ju'u che'a eiya'eewame. Intok ju'u che'a bat jikkaji'eewame. ³⁹ Intok ju'u chukula, iniamak wooikai, batte ju'u senuk bena. Ini'i intok inen jiiia: “Juka' ele benasi inim yoemta, em emo eiya'a benasi, junaka'a nak'eiyaane.” ⁴⁰ Inime'e woikai jume' nesaurim juname'e jume' Moiseejta betana nesaurim intok ket wame'e che'a bat naataka, Liojta betana ju'uneetuawaka bem teuwaaka yee majta'uta, amet a' chupe'um —ti au jiiak.

Jabeta yoemiam betanasa tua yeu simria ju'u Krijto

⁴¹ Jume' paiseeom teame junama'a ketun nau am aneo, ju'u Jesus ameu nattemaek:

⁴² —Ju'u Krijto' teamta betana jaisa eme'e jiiia. Jabeta betanasa ini'i yeu simria.

Bempo intok:

—Labiituka'uta yoemiam betana ini'i weye —ti au jiiak.

⁴³ Junak intok ju'u Jesus inimmeu:

—Junak su jaisaaka ju'u Labiituka'u, Liojta tu'u jiapsie ju'uneetuawaka nokaka, inika'a a' yo'owa rokak —ti ameu jiiak—. ⁴⁴ Bwe'ituk ju'u Labiituka'u inen jiiak:

Ju'u yo'owa Lios, ju'u in yo'owabeu inen jiiak:

“In batatana neu yejtene, jume' enchi beje'eka aneme, junuen ee betchi'bo, in am koba'asu'utajtia”, ti jiiak.

⁴⁵ Inien san, jaisa tua junuen ju'u Krijto, Labiituka'uta betana yeu simriatune, junuen jiba aapo ju'u Labii teamta a' yo'owa rokakai —ti ameu jiiak.

⁴⁶ Intok kaabe, kia jita juni'i, ka a' yoopnak. Intok junae taewait naateka, kaabe intok juchi au nattemaibaeka'eak.

23

Jesus, jume' paiseeom intok jume' Moisee tuka'uta betana nesaurim yee majtame, ka amma'ali bem ane'ut nooka

¹ Junak intok ju'u Jesus ju'u yoemratau intok jume' a' majtimmeu inen jiiak:

² —Jume' Moiseejta betana nesaurim yee majtame intok jume' paiseeom teame, inime'e, Moiseejta betana nesauri ji'ojteim, bem teuwaa'uta, machisia bem yee a' majtane' betchi'bo junuen iniau lutu'uriak. ³ Inien san eme'e am nok jikka-jine. Intok si'imeta juka' bem enchim joo i'a'uta a' chupa'ane. Taa bem junuen jiapsaka bem joa'uta, eme'e ka a' joobaane. Bwe'ituk bempo, senu weemta yee majtaka juni'i, ka junuen junaka'a jooa. ⁴ Bwe'ituk inime'e, bempo unnaa bettek yee majtaka, juka' jeela juni'i ka a' joo-tumta, intok bempo, yoemrata junaka joo i'a. Taa

bempo intok kia ili juni'i ka a' bo'o jooriabae. ⁵ Inime'e, si'imeta juka' bem joa'uta, bem bitna' betchi'bo a' jooa. Bwe'ituk inime'e, jum koba meje'eku intok mampo, juka' Liojta noki ji'ojteita a' kima'ika amet bem a' chaya'inee'uta junuen a' tu'ure. Intok jume' watem bepa, che'a ko'om tajti, tettembem se'ebekame bem bepa supempo bem koba'anee'uta. ⁶ Inime'e, pajkompo ji'ibwawa'po, che'a nasukun bem joonee'uta tu'ure. Intok jum juriom te'opompo, jume' che'a eiyaawame joye'po bem joonee'uta ket tu'ure. ⁷ Intok jum aet naj katwa'ummet, inime'e, yoemrata tua yo'orisi am tetebotua i'a. Intok ket juname'e, yee maj majtame, ti am teuwa' i'a.

⁸ Taa eme'e, kaabeta junuen, yee maj majtame, ti enchim ta'aatuane. Bwe'ituk si'ime eme'e em nau weri. Intok ket eme'e wepu'ulaik jiba enchim maj majtamta a' jipue, juka' Krijtota. ⁹ Intok ketchia eme'e inim kaabeta junuen achai yo'owapo ta'aane. Bwe'ituk eme'e wepu'ulaik jiba achai yo'owak, juka' teekau jiapsamta. ¹⁰ Intok kia eme'e inim, kaabeta betana, yo'o ja'abwaim ti enchim ta'aatuane. Bwe'ituk ju'u yo'owe Jesukrijto aapola juna'a ju'u emou yo'otaka weyekame. ¹¹ Wa'a, inim watem tu'iku aniname, ini'i juna'atune, ju'u emo nasuk che'a eiyaanaame. ¹² Bwe'ituk wa'a, aapo au che'a yo'o joame, ini'i, ka eiyaawaka, ko'om eiyaanaa. Taa wa'a ka au che'ewareka, au ko'om eiyaame che'a eiyaatune.

¹³ 'Tua jikot emou machine, eme'e Moisee-jtuka'uta betana nesaurim yee majtame intok eme'e paiseom teame, ka tu'i yoememtaka emo

tu'u joame. Bwe'ituk eme'e, Liojta betana juka' nok lutu'uriata yee ae jinne'uitu'ea'uta, eme'e inime'e kaaet am ju'uneetua. Junuen kia eme'e juni'i ka a' mabetbae, intok kia jume' junuen a' mabetaka jinne'uimtu'ea'um, eme'e ka a junuen am autua.

¹⁴ 'Tua jiokot emou machine, eme'e Moisee-jtuka'uta betana nesaurim yee majtame intok eme'e paiseom teame, ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame. Bwe'ituk eme'e, jume' jaamut jokop-tuim, jume' bem karim bem attea, eme'e emo am attea mamaka, chukula intok eme'e junuen, binwa Liojtau bicha emo noktuaka ame bichapo junuen junaet jijiawite. Inia betchi'bo san eme'e che'a juni'i beppa jiokot emo bitne.

¹⁵ 'Tua jiokot emou machine, eme'e Moisee-jtuka'uta betana nesaurim yee majtame intok eme'e paiseom teame, ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame. Eme'e, bwiat intok bawet, mekka tajtia rejteka junuen enchiim suale'uta, senuk, ka emo benasi juriotaka a' sualtuabaekai, intok junak eme'e iniau yumako, junaka'a senuk, eme'e junuen che'a juni'i emo bepa jiba yuu beete'u bicha betchi'bo ka tu'isi a' tatawa.

¹⁶ 'Tua jiokot emou machinee eme'e, ka bibichaka watem bo'ota tetejwaame bebenakai, inen jiaame: "Seenu, juka' te'opota teuwaaka jita tua au a' ya'ane'eti jia'ateko, ini'i junaet ka a' utte'a joorianee junaka'a a' ya'ane' betchi'bo. Taa ini'i junuen, jum te'opopo, sawai tomita junuen teuwaaka nokako ala, ini'i junaet a' utte'a jooriane." ¹⁷ Ka suawaka intok ka bibichame bebena, jitasa che'a eiyaawatchi, ju'u sawai tomi

oo ju'u te'opo, junaka'a sawai tomita, Liojta a' atteaka'a benasi a' bittebome ¹⁸ Intok ketchia eme'e inen jiaa: "Seenu, ju'u te'opopo wajiwa, juka' bwaram ama aet susu'awaa'uta a' teuwaaka, jita tua a' lutu'uriatune'eti jia'ateko, ini'i junaet ka a' utte'a jooriane. Taa ini'i, ju'u, jum bwaram aet susu'awa'ut ayuka, Liojtau bicha na'ikiarita teuwaako, ini'i junaet a' utte'a jooriane." ¹⁹ Ka suawaka intok kaitat ju'uneame bebena. Jitasa che'a eiyaawatchi, ju'u Liojtau bicha na'ikiari oo ju'u, jum te'opopo bwaram aet susu'awa'u, ini'i juka' Liojtau bicha na'ikiarita aet ayukamta, Liojta a' atteaka'a benasi a' bit tebome. ²⁰ Bwe'ituk wa'a, juka' bwaram ama aet su'awa'uta teuwaaka, jita a' chupne'eti jiamе, ini'i, ka junae betchi'bo jiba a' teuwaane, ala ket juka' junaet ayukamta teuwaane. ²¹ Intok ju'u, juka' te'opota teuwaaka, jita a' chupne'eti jiamе, ini'i, ka juka' te'opota jiba teuwaaka nokne, taa ala ket, Liojta, juka' junama jiapsamta teuwaane. ²² Ketchia ju'u teekata teuwaaka jita a' chupne'eti jiamе, ini'i, juka' Liojta ama che'a yo'otaka aet a' kateka'uta ket teuwaaka noknee. Intok ket inien naa buusti, juka' Liojta junaet katekamta teuwaakai.

²³ 'Tua jioкот emou machine, eme'e, Moisee-jta betana nesaurim yee majtame intok eme'e paiseeom teame, ka tu'i yoementaka emo tu'u joame. Bwe'ituk eme'e ju'u juya menta' teamta betana intok ju'u aniijta intok ju'u komiino' teamta betana juka' watek Liojtau bicha weyemta eme'e au a' nana'ikia. Taa eme'e, jume' nesaurim betana juka' che'a eiyaawatchika yee a' majta'uta, kia beja a' bicha, lutu'uriata bo'o jooriawamta,

yee nak jiokoliwamta intok juka' Liojta sual ta'eewamta. Ini'i juna'a ju'u enchim joo'ea'u junae ju'u wateku mak nawi. ²⁴ Eme'e ka bibichaka watem bo'ota tetejwaame bebena, eme'e Liojta betana nok lutu'uriat emo ju'uneeleka, juka' che'a kaita teuwaamta, inika'a bat naataka a' weye'e benasi a' jooa, taa juka' bat naataka enchim joo'ea'uta, kia beja a' bichaka a' kopkopta, senuk wete'poita yeu a' meeyaka juni'i, juka' kameeyo' teamta a' je'ekamta benasi anekai.

²⁵ 'Tua jiokot emou machine, eme'e, Moiseejtuka'uta betana nesaurim yee majtame intok eme'e paiseeom teame, ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame. Bwe'ituk eme'e juka' baasota intok juka' pu'atota pa'ariatana tu'ulisi am babaksia, taa inime'e, wajiwa tana ju'u enchim etbwaka intok jain juni'i jita waatiawamtae enchim nu'ula'ue tapuni. ²⁶ Paiseeo' teame ka bichamta benakai, juka' baasota intok juka' pu'atota che'a bat wajiwa tana am baksiane, junako inime'e ket pa'ariatana ka jaiti machine.

²⁷ 'Tua jiokot emou machine, Moiseejta betana nesaurim yee majtame intok paiseeom teame, ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame. Bwe'ituk eme'e kia jume' kokkoarim ma'arimpo, bepa inime'e to-tosaisi ya'arimtaka kia pa'ariatana ujyoisi am mamachiaka'a benasi eme'e mamachi. Taa inime'e wajiwa tana, mukia otammea intok kia si'ime ka nanau machika ju'u jaiti machikue tappunikai. ²⁸ Inien eme'e mamachi. Watem bichapo kia bitpo tu'i yoemem bebena. Taa Liojta bichapo ju'u enchim emo tu'u joa'u, tokti ka lutu'uria intok tua ka tu'uwa emot aayuk.

²⁹ 'Tua jiokot emou machine, Moiseejta betana nesaurim yee majtame intok paiseeom teame, ka tu'u yoememtaka emo tu'u joame. Eme'e junen jume' bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu nonoka'um, inime jum bem ma'aripo karim eme'e am jojooia. Intok jume' tuttu'i yoememtusukame betchi'bo, jitae juname benasi ya'arim eme'e ujyoisi am jojoo. ³⁰ Intok ket eme'e inen jijia: "Itepo ala, jume' bat naataka itom yo'owasuka'um jiapsao taewaimmet jiapsaka'ateko, kaibu te juname'e ee'aniaka jume' Liojta betana yeteu nonoktuawame am su'aa ean." ³¹ Taa junuen su jaibu eme'e, juname'e Liojta betana yeteu nonoktuawame am su'akammet enchim yeu katriamtuka'uta aet emo ju'uneiyaa. ³² Junuen san eme'e, waka'a bat naataka enchim yo'owasuka'um inien bem naateka'uta, a' chupa'ane.

³³ 'Ka tu'i yoemem, baktchim bebena, kaachin eme'e ama yo'eene, taji jiba yuu beete'po jiokot enchim emo bitnee'u betana. ³⁴ Jiba inia betchi'bo san, inepo, chukula, jume' Liojta betana ju'uneaka yeteu nokneeme nee emou am bittuane, koba susuakame intok jume' a yee majtame. Taa eme'e, inime'e betana waatem su'ane. Watem ket eme'e, kuusimmet am popontebone. Watem intok ket eme'e jum juriom nau yaaja'po, jiokot am joone. Intok ket jum ili bwere jo'arammet eme'e am jajjane. ³⁵ Junuen san emot ayunee ju'u ka tu'ika ya'ari, si'imem jume' tuttu'i yoe-memtusuka'um, bem su'awaka'u betana, ju'u che'a bat tu'isi jiapsisukame Abeltuka'uta betana naatekai, ju'u Sakariaj teaka, Berekiaj teamta

yoemiata, jiapsaka'u tajtia. Inika'a, jum Liojta te'opo, a' yo'oriwa'po intok jum bwaram aet susu'awa'po, inime' nasuk enchim me'aaka'uta. ³⁶ Taa lutu'uriapo ne inen emou jiia, si'ime inia betana ju'u ka tu'ika ya'ari, jume' i'an inim jiap-sammet, inime'e a' ya'ari benasi amet aune.

Ju'u Jesus, bwe'u jo'ara Jerusalem tea'po jiap-same betchi'bo bwaana

³⁷ Jerusalem tea'po jiapsame, eme'e, jume' Liojta betana ju'uneetuawaka chukula yeu weenemta teuwaame sussu'ame, intok jume' enchim tejwaa-neeka, Liojta emou bittuarim mamaame, juebenasi ne jume' inim jiapsame neu nau am tojaka am jinne'ubaek, juka' totoi jamutta, jume' ili a' asoam, a' masam betek nau a'atotoja'a benasia, taa eme'e ka junen eak. ³⁸ Yuu, i'an jum enchim bwe'u te'opopo junama'a ju'u Lios ka intok ama aneka emomak tuka ju'uneiyaane. ³⁹ Bwe'ituk inen ne emou jiia, eme'e ka intok nee bitne, chukula taewaita yuma'u tajtia, inen enchim ji-uneeo: "Yo'oriwaka a' alleetuanaa'u au aune, ju'u achai Liojta betana lutu'uriaka, a'abo weemtau", ti enchim jiuneeo.

24

Jesus, juka' bwe'u te'opota chibela a' tatap-tune'eti jiia

¹ Jesus jum te'opopo yeu siika. Intok jaibu a' simeo, junak jume' a' majtim au ruktek intok te'opopo jume' bwere karim a' tetejwaa japtek.

² Taa ju'u Jesus inen am yoopnak:

—Eme'e si'imeta inika'a junuen a' bicha. Lutu'uriapo ne inen emou jiia, inime'e, wepu'ulaika juni'i, teta ka jikat tawane. Si'ime chibela tataptune —ti jiiak.

Aniata inim kee subimneeo, ju'u machilaa yeu weeneeme

³ Junak intok bempo, jum Oliibo'okawi' tea'u bicha sajak. Juka' Jesujta intok junama'a a' kateko, junak jume' a' majtim au yajaka, junama'a bempola jiba, inime'e:

—Inika'a jakwoo a' chupne'po oo jakwoo yeu a' weene'po enchi te itou a' teuwaa i'a. Jitaa machilaasa aunee enchi a'abo notteo intok juka' aniata a' lu'utineeo —ti au jiiak.

⁴ Junak Jesus inimmeu:

—Tu'isi emo suuane, eme'e kaabeta enchim bai ta'aatuane —ti ameu jiiak—. ⁵ Bwe'ituk juebenaka nee teuwaaka inim yajinee intok: “Ineponee juna'a ju'u Krijto”, ti jiakai, intok inime'e juebenam bai ta'aane. ⁶ Inimi'i intok aman jakuni, nassuawamta eme'e jikkajine. Taa eme'e ka majaune. Bwe'ituk utte'a junuen a' weene'po. Taa junak ketun kee lu'utinee ju'u ania. ⁷ Bwe'ituk senu bwiaraapo yoemra, juka' ket senuk omot bwiaraapo yoemrata beje'eka nassuane. Intok ju'u senu yoemratau che'a yo'o ya'ari, ta'abwi yoemratau yo'o ya'arita beje'eka nassuane. Intok tebaa aune. Ko'okoa weene. Intok jak chukti ju'u bwia au yoonee. ⁸ Si'ime ini'i, kia ju'u ju'ubwa naatemetune, ju'u aet emo jiokot bitnaame.

⁹ Intok junak eme'e watemmeu yeu totojinaa, junuen jiokot enchim joona' betchi'bo. Intok eme'e susu'anaa. Intok si'ime yoemra enchim

omtanee enchim nemak ea' betchi'bo. ¹⁰ Juname'e taewaimmet, juebenaka, Liojta bem sual ta'aa'uta a' koptane. Intok emo naas omtane. Intok jiba bempo, emo naas yeu bwi'ibwijne. ¹¹ Juebenaka inim yeu machine, jume' yee bai tatta'aame, Liojta betana emo noktuawa'ati jiakai, intok juebena yoemrata bai ta'aane. ¹² Intok ju'u ka tu'uwai ayuka weyeme, unnaa aune. Junuen juebenaka, naas bem emo nak ta'aa'uta koptane. ¹³ Taa wa'a, inim a' jiapsa'po tajtia, juka' a' sual ta'aa'uta ka a' koptakame, jinne'uitune. ¹⁴ Ini'i intoko, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana nok lutu'uria, si'ime aniat, jume' a' teuwaame annee. Junuen si'imekut, si'ime juka' ka nanau yoemrata a' ju'uneiyaane' betchi'bo. Tua junak san junen si'ime aet lu'utine.

¹⁵ Ju'u Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu nokakame, Laniel tuka'u, wae, Liojta bichapo ka tu'ik yee jootuamta intok kaita be'aaka jita nanasontemta betana a' ji'ojtek. Eme'e junak, inika'a jum te'opopo, Liojta tua ama ane'e benasi a' yo'oriwa'po inika'a ama anemta a' bicha'ateko (ju'u inika'a nokame, aet ju'uneeka a' noknee) ¹⁶ junako jume' bwiaraa Jurea' tea'po aneme, inime'e kawiu bicha sep bamsi yeu katne. ¹⁷ Ju'u intoko, kari jikat aneme ka ko'om chepteka, jita wajiwa nu'ubaeka'eene. ¹⁸ Ju'u intoko wajpo weamame, ini'i, kia a' tajo'owa nu'u betchi'bo juni'i, ka nottibaeka'eene. ¹⁹ Tua jikot ameu machine, wame'e jaamuchimneu, juname'e taewaimmet abe usemmewi oo jume' illitchim asoakammewi. ²⁰ Liojtau bicha eme'e emo nokriane, inika'a enchim yeu katnee'uta ka sebeako intok kia aet

yum jo'e taewait juni'i, ka yeu a' weene' betchi'bo. ²¹ Bwe'ituk junako, ju'u unnaa jikot emo bitwame tua aunee. Ini'i aniata ju'unaktewak naateka kaita ale benakai, intok kia chukula juni'i kaita ale benaka aunee. ²² Intok juka' Liojta, juname'e taewaim junaka'a weenemta, ka lautu a' kechao, kaabe jinne'uitu ean. Taa junaka'a, aapo junuen lautu amau a' tawaane, jume' aapo'ik yeu pu'arim nakeka, aapo'ik am jinne'ubae' betchi'bo.

²³ Junak san, junuen seenuk: “Ake'em a' bicha, inim yebijlaa ju'u Krijto”, oo: “Junama'a yebijlaa ju'u Krijto”, ti emou a' jiao, eme'e ka a' sualne. ²⁴ Bwe'ituk inim yeu machinee jume' yee bai tatta'aame, inime'e emo Krijto joakai, intok waate, Liojta betana bem noktuawa'a benasi emo joakai. Intok inime'e machilaata intok suum watchisi machikjoone. Junuen yee bai ta'aabaekai, junuen jiba aapo'ik Liojta yeu pu'arim a am bai ta'a'ateko juni'i, am bai ta'a'abaekai. ²⁵ Jaibu nee inika'a emou teuwaala, ketun kee yeu a' yumao su. ²⁶ Inia betchi'bo san: “Ake'em a' bicha, junum bweka pa'akun aane”, ti emou jiuwao, kate'em aman rejte, oo: “Inim karipo wajiwa aane”, ti emou am jiao, ka am sualne. ²⁷ Bwe'ituk senu yuku be'oktiata, ta'ata yeu we'e betana naateka, aman a' weche'u tajtia a' jibaoka'a benasi, junuen machine, junak, juka' emo benasi yoemta a'abo a' notteo. ²⁸ Jum, juka' mukiata bo'oka'po, junama'a jume' bwere wiirum nau yajine.

Juka' inim yoemta, jaisa weyeka teeka betana a' yebijnee'u

²⁹ 'Juname'e taewaim, jikot amet emo bitwakame am simsuko, sep ju'u ta'a ka machisi tawane. Ju'u meecha, ka tachiriane. Jume' chokim teeka betana ko'om wattine. Intok kia teekapo, ka bittaka, jume' utte'akame, inime'e juni'i emo yoone. ³⁰ Junak intok, teekapo ju'u emo benasi yoemta betana, senu machilaa aune. Intok inim si'ime bwiat ju'u ka nanau machi yoemra bwanne. Intok juka' emo benasi yoemta yo'o ne-saweka intok tua yo'orisi machika, teeka betana, namupo weyemta a' bitne. ³¹ Intok jume' ankelesim a' sawe'um naas bittuane. Junuen juname'e, jume' bem sisi'iwook kusiam, kusisi am jiutuaka, naiki jekam kate'e betana, si'ime bwiat, jume' aapo'ik yeu pu'arim bem nau am nunu betchi'bo.

³² 'Inika'a, juka' chuna'ouwota, ju'u a' machiaka'ut a' ta'aane. Ini'i, jume' nassa'akariam sisiariako intok jume' sawam am basiweeo, junak eme'e ju'une'ea, jaibu juka' tasariata a' yuma'ase'uta. ³³ Ket jiba junaeni, junak si'imeta inika'a a' weyeo, a' bicha'ateko, eme'e ju'uneene, si'imeta aet lu'utinee'uta a' yuma'aseka'u.

³⁴ Lutu'uriapo ne inen emou jiia, si'ime ini'i yeu weene, juka' yoemra i'an jiapsamta kee a' kokko su. ³⁵ Ju'u teekapo bitwame intok ini'i bwia ayukame, inime'e lu'uteka, ka intoko tune. Taa ju'u in teuwaari, ini'i ka lu'uteka, jiba yuu tawane.

³⁶ Taa tua juka' taewaita intok kia tua jak weyeo a' yuma'anee'uta juni'i, kaabe ju'unea. Kia jume' teekau ankelesim intok kia aapo ju'u Liojta u'usi juni'i. Inika'a, ju'u achai Lios, tua aapo jiba a' ju'uneiyaa.

³⁷ 'Juka' Noe'etuka'uta jiapsao junaen yeu a'

sika'a benasia, ket jiba junaen yeu weene, juka' inim yoemta junak a'abo a' notteo. ³⁸ Taa junakri- apo, ju'u aniata kee ba'ae a' subimneeo, jume' junama'a jiapsame, ji'ibwawaka intok bwe'uusi jita ji'iwamta weetuaka emo alleetuan. Jujup- waka intok jume' bem maaram am kukunatuakai. Juka' Noe'etuka'uta, jum bwe'u kuta kari kanoau a' kibakeo taewata yuma'u tajtia. ³⁹ Intok bempo kaita mammatek, juka' ba'ata yepsaka si'imem a' nuk siiko, junak ju'ubwa inime'e ju'une'eakai. Ket jiba inien su machinee juka' emo benasi yoemta a'abo a' notteo. ⁴⁰ Junak taewait, o'owim woika wajpo nau rejteka, wepu'ulaka nuk saka'anaa, senu intoko junama tawaanaa. ⁴¹ Jaamuchim woika nau tuseka, junama'a senu nuk saka'anaa, ju'u intoko senu junama tawaanaa.

⁴² 'Eme'e ka koptelaka emo suanee bwe'ituk eme'e ka ju'unea, jak weyeo juka' yo'ota a' yebi- jnee'u. ⁴³ Taa iniat eme'e ju'uneene, juka' yo'ota jo'aakamta, juka' jita a' etbwarianeemta, tukaapo jak weyeo a' yebijnee'uta ini'i ju'unea'ateko, ka kocheka bo'o bitnee intok jum kariu jita etbwa betchi'bo ka aman a' kibaktua ean. ⁴⁴ Inien san ket eme'e, yuma'isi, kaita emou be'eeka bo'o bitne. Bwe'ituk ka a' bo'o bitwaao intok kia ili juni'i ka au waatiawao su yebijnee ju'u emo benasi yoeme.

Tekoka, yuma'isi a yoem eiyaatume, intok tekoko ju'u ka a yoem eiyaatume

⁴⁵ 'Ju'u yo'ota tekilta a' jooriame, inika'a, ju'u a' tekowa a' jo'aapo jume' a' yoemiammeu a' to'o simnee'u, juname'e am ji'ibwa'ea, junak aapo'ik

am ji'ibwatuane' betchi'bo. Ini'i, suawaka intok ka ta'abwisi eame tune. ⁴⁶ Tua alleenee ju'u tekoka tekilta joame, ini'i a' tekowa betana aapo'ik junak yepsaka, juka' tekilta a' joo'ea'uta, junuen a' joaka teunaame. ⁴⁷ Lutu'uriapo ne inen emou jiia, inika'a, ju'u a' tekowa, juna'a, si'imeta a' atteabeu tua aapo'ik au a' yo'otuka'a benasi a' tawaane. ⁴⁸ Taa juna'a tekokame intok, junuen ka tu'i yoemtuko intok ini'i, juka' a' tekowata ka lauti a' nottine'eti eaka, ⁴⁹ intok waate jume' ale benasi tekokame, jiokot joo taiteka intok ji'ibwawamta weetuaka intok jume' nanaakom-mak jita je'eeka'ateko, ⁵⁰ junako, ju'u inia tekowa, juka' tekokamta, taewait tua ka a' bo'o bichao intok jak weyeo ka a' ju'uneao nottine. ⁵¹ Intok inika'a, che'a bettesi, tua jiokot au a' chupa'ane. Jiba jume' ka tuttu'i yoememtaka emo tu'u joame, ka tu'isi tawaarituka'a benasi a' yaakai. Junak ini'i bwanne, intok ko'okoleka, au tam kumne.

25

*Jume' woj mamni bebememet nokaka,
ta'abwik a' teuwaaka'u*

¹ Junuentuk san, teekau, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana ju'u nok lutu'uria, woj mamni bebemem, bem tachiriam nu'uka intok inime'e, jujupwa'u sajaka, junuen juka' jupbaemta am nankibae'e benasi machine. ² Inime'e betana mamnika ka a suasi emo uju'un, mamnika intok tua a emo anian. ³ Jume' ka a suasi emo uju'ume, jume' bem tachiriam nuk sajaka, junuen, juchi am tapuniaka ae am beetinee'uta kaita nu'upak.

⁴ Taa jume' a emo aniname, jume' bem tachiri-ammak nau, ae am beetinee'uta ket jita'apo a' nu'upak. ⁵ Intok junuen, juka' jupbaemta ka a' yepsao, si'ime yetem ameu yumaka intok junen su kokochok. ⁶ Junak intok, jaibu nasuk tukaata weyeo, seenu: “A'abo weye ju'u jupbaeme, yeu em kateka a' nanke”, ti chaaeka jikkajituk. ⁷ Juname'e bebemem, si'ime joteka intok bempo jume' bem tachiriam tu'ute japtek. ⁸ Intok junak, jume' mamnika, ka a suasi emo uju'ume, jume' a emo aniammeu: “Enchim, inime'e, juka' ae am beeti-nee'uta, eme'e illikik itom mikne. Bwe'ituk jume' itom tachiriam tutuke”, ti ameu jiiak. ⁹ Taa jume' bebemem, a emo aniname: “E'e, bwe'ituk junuen ito betchi'bo intok kia emo betchi'bo juni'i ka yuma'ane. Ala eme'e, jumun a' nenenkiwa'u sa-jaka eme'e emo betchi'bo a' jinuko, che'a tu'ine”, ti ameu jiiak. ¹⁰ Taa jume' mamnika, ka a suasi emo uju'ume aman junaka'a ket am nu'eeo su, ju'u jupbaeme yepsak. Jume' bebemem, kaita ameu be'eeme, iniamak jum jujupwaa'u kiimuk. Intok ju'u pueeta pattawakai. ¹¹ Chukula jume' wate bebemem yajak, intok: “Japchi, japchi itom kimu tua”, ti jiiak. ¹² Taa aapo: “Lutu'uriapo ne ka enchim ta'aa”, ti ameu jiiak.

¹³ Junak intok ju'u Jesus, a' majtimmeu:

—Eme'e emo suanee bwe'ituk eme'e ka ju'unea juka' taewaita intok kia jak weyeo juka' emo benasi yoemta a' yebijnee'uta —ti ameu jiiak.

Juebena tomi reu teboit nokaka, ju'u ta'abwik a' teuwaaka'u

14 'Teekau, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a be-tana ju'u nok lutu'uria, senuk yoemta, inika'a mekka omot bwiarau bicha yeu simeka, junak jume' a' tekipanoareeommeu chaaeka intok tomita chubala betchi'bo ameu a' to'o sika'a benasi weye.

15 'Inime'e betana seenuk, mamni miil tosai tomim jumak a' makak. Juka' senuk intok ket, jumak wooi miilim a' makak. Intok juchi juka' senuk, jumak senu miilim a' makak. We'epulaim au bem yuma'alaapo aman a' makakai. Junak intok ini'i mekka bicha yeu siika. 16 Ju'u tekoka, jume' mamni miil tosai tomim mabetakame, ini'i junae tekipanoak intok junuen juchi ae beekim mamni miil tosai tomim yo'ok. 17 Ket jiba junaeni, ju'u jume' wooi miil tosai tomim mabetakame, junae junuen ket juchi wooi miilim yo'ok. 18 Taa ju'u jume' senu miil tosai tomim mabetakame, ini'i sikaa, intok juka' a' tekowata tomi bwiapo wojo'oriata a' yaaka'po ama a' essok.

19 'Juebena taewaim sikaa, chukula nottek ju'u, inime'e teeko. Intok ini'i, junae betana a' ju'uneiyaabaeka, amemak au tu'ute taitek. 20 Ju'u, jume' mamni miil tosai tomim mabetakame bat au yepsak. Intok ini'i juchi jume' wate mamni miilim, ju'u a' tekobeu su'u tojak: "Achai, mamni miilim empo nee makakan, intok inim ee betchi'bo aayuk juchi mamni miil takai jume' in kobaka'um", ti au jiiak. 21 Ju'u tekowai iniau: "Tua su tu'i, empo tua tu'i yoemtaka ka ta'abwisi eaka in tekil jojoame. Ka jaikikut tu'isi yuma'isi em aet yeu sika' betchi'bo, inepo nee che'a bepa wateku enchi yo'o ya'ane. Kibakeka alleewamta

inim nemak bitne”, ti au jiiak. ²² Chukula intok ju'u, jume' wooi miilim tosai tomim mabetakame, au yepsak intok ini'i, ju'u a' tekobeu: “Achai, wooi miilim empo nee makakan, intok inim ee betchi'bo aayuk juchi wooi miil takai jume' in kobaka'um”, ti au jiiak. ²³ Ju'u tekowai intok iniau inen jiiak: “Tua su tu'i, tua empo tu'i yoemtaka, ka ta'abwisi eaka in tekilta jojoame. Ka jaikikut tu'isi yuma'isi em aet yeu sika' betchi'bo, inepo nee che'a bepa wateku enchi yo'o ya'ane. Kibakeka, alleewamta inim nemak bitne”, ti au jiiak. ²⁴ Taa junak, ju'u tekoka, jume' senu miil tosai tomim mabetakame yepsaka, ju'u a' tekobeu: “Achai, ju'ueanne, bettek em yeteu jiapsaka'po, ka em echaka'po em jitchupa'po. Intok jum kaita em wo'otaka'po juni'i, em nau a' totoja'po. ²⁵ Junuen san ne majaeka, intok ne sikaa, juka' em tomi jum bwipao ne a' essok. Taa inim aayuk ju'u em attea”, ti au jiiak. ²⁶ Ju'u tokowai inen a' yoopnak: “Empo tekoka ka tu'i yoemtaka intok obeme. Ka in echaka'po in jitchupa'uta intok jum kaita in wo'otaka'a betana in nau a' totoja'uta empo ju'unekai, ²⁷ inia betchi'bo san empo juka' in tomita, jume' tomita tekipanoammeu a' reu tebo ean, intok junuen inepo, notteka, juka' in tomita au a' kobaka'uta kia naa buusti a' mabet ean”, ti au jiiak. ²⁸ Ini'i intok, jume' ama anemmeu inen jiiak: “Jume' senu miilim ake'em a' u'aaka, juka'a, jume' woj mamni miilim jipuemta am makne. ²⁹ Bwe'ituk wa'a a' jipue'uta, ini'i tu'ikut a' sawaame, iniau junuen che'a juni'i au aune. Taa wa'a a' jipue'uta, ini'i ka junuen a' sawaame, kia juka' iliikim a' jipue'uta juni'i, a'

lu'utasune. ³⁰ Intok inika'a, tekoka junuen jita betchi'bo juni'i ka tu'ik, pa'akun, ka machikun eme'e yeu a' jimmaane. Junama ini'i bwanaka intok ko'okoleka, kusisi au tam kumne", ti jiiak.

Inim ka nanau machi yoemrata, chukula aapo'ik betana jaisa am ya'uraa bittuanaa'u

³¹ 'Juka' inim yoemta, che'a si'imem bepa yo'otaka junaen a'abo a' notteo, ini'i, si'ime jume' a' ankelesiwam ae konila jap sakakai, aapo jum che'a yo'orisi machika, yo'owem jojoye'po yejtene. ³² Junak intok si'ime aniat ju'u yoemra, aapo'ik bichapo nau yajine. Aapo intok inika'a nattepola a' na'ikimtene, juka' bwaram suuamta jume' bwaram, chibam betana a' na'ikimte'e benasia. ³³ Jume' bwalam benasi a' bicha'um, a' batatana am ja'abwane. Jume' intok chibam benasi a' bicha'um, a' mikko'otana am ja'abwane. ³⁴ Junak intok ju'u che'a yo'otaka katekame, jume' a' batatana ja'abwekammeu: "Eme'e, jume' in achai betana tu'ik emou na'ikiari, neu em kaate. Liojta aniata ju'unaktek naateka juka' emou na'ikiarita nemak enchim yo'o nesaunee'uta eme'e mabetne. ³⁵ Bwe'ituk nee tebaureko, eme'e nee ji'ibwa miikak. Nee ba'a ji'ipeao, eme'e nee ba'a miikak. Ka in bwiaraa be'emu ne weamsuko, eme'e, karita chubala in ama tawanee'uta nee reuwaak. ³⁶ Intok ka nee tajo'osuko, eme'e nee a' mimiksuk. Nee ko'okoeo intok eme'e nee ju'uneiyaabaeka neu yaajisuk. Intok nee eta'ituko juni'i, eme'e nee aniabaeka neu yaajisuk." ³⁷ Junako jume' tu'isi tawalataka yeu sajakame inen jiunee: "Achai, jaksa itepo tebauremta enchi bichaka intok itepo enchi ji'ibwa miikak. Oo

jakwoosa itepo enchi ba'ae mukemta bichaka intok te enchi ba'a miikak. ³⁸ Oo jakwoosa ka em bwiaaraa be'emu enchi weamsuko, itepo, karita chubala em ama tawanee'uta enchi reuwaak. Oo jakwoosa ka enchi tajo'osuko te enchi a' mimiksuk. ³⁹ Oo jakwoosa itepo ko'okoemta oo eta'ita enchi ju'uneiyaaka te eu sajaka enchi bichak.” ⁴⁰ Ju'u che'a yo'otaka katekame intok inen am yoopnanee: “Lutu'uriapo ne inen emou jiia, eme'e, si'imeta juka' tu'ik inime'e nemak werim, kia inime'e betana che'a ka eiyaawame juni'i, juka' enchim yaaka'uta, junaka'a jiba eme'e nee betchi'bo a' ya'ari.”

⁴¹ 'Junak ju'u che'a yo'o ya'aritaka katekame, jume' mikko'otana au anemmeu: “Omot bicha katnee eme'e, ka tu'ikun bicha na'ikiarim, jum tajita jiba yuu beete'u bicha, inika'a, ju'u bebeje'erita betchi'bo intok jume' a' ankelesim aamak eame betchi'bo ya'arita ayuka'u bicha. ⁴² Bwe'ituk nee tebaureo intok eme'e ka nee ji'ibwa miikak. Nee ba'a ji'ipeao intok eme'e ka nee ba'a miikak. ⁴³ Ka in bwiaaraa be'emu ne weamsuko intok eme'e, chubala in ama tawanee'uta ka nee reuwaak. Intok nee ka tajo'osuko, eme'e ka nee a' mimiksuk. Intok nee ko'okoeo intok nee eta'ituko, eme'e ka nee ju'uneiyaabaeka neu yaajisuk”, ti ameu jiune. ⁴⁴ Junak intok bempo: “Achai, jakwoosa itepo tebauremta oo ba'ae mukemta oo ka em bwiaaraa be'emu enchi weamakamta oo ka enchi tajo'osukamta te enchi bichak oo enchi ko'okoeo oo enchi eta'ituko, intok itepo ka enchi aniakai”, ti au jiune. ⁴⁵ Ju'u che'a yo'o ya'aritaka katekame intok inen am yoopnanee: “Lutu'uriapo ne inen

emou jiaa, si'imeta waka'a inime'e wepu'ulaiku juni'i, juka' ka enchim yaaka'uta, junuen inime'e betana tua ka eiyaawatchimneu juni'i, ket eme'e nee betchi'bo ka a' yaak." ⁴⁶ Chukula inime'e, jum jiba yuu betchi'bo bem jiokot emo bitnee'u yajine. Jume' intoko, Liojta betana tu'isi mabetrimtaka yeu sajakame, inime'e, jum jiba yuu jiapsinaa'u yajine.

26

Jesujta bwij betchi'bo, aet nau etejowaka a' tu'utewame

¹ Junak juka' Jesujta, si'imeta inika'a jaibu a' teuwaasukai, jume' a' majtimmeu:

² —Enchim jaibu ju'unea'a benasia, wooi taewaim be'ee, ju'u bwara jisu'awaka pajkonaamta aet weeneo. Ju'u intoko emo benasi yoeme, watem mampo su'u tojitunee junuen kuuset a' popontune' betchi'bo —ti ameu jiiak.

³ Juname'e taewaimmet jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe, jume' Moiseejtuka'uta betana nesaurim yee majtame intok jume' juriommeu che'a yo'owe, inime'e, ju'u te'opopo tekiakammeu che'a yo'owe, Kaipaa teamta bwe'u karipo ama yaajiwa'po emo nau tojak. ⁴ Junama'a inime'e junuen juka' Jesujta junuen a' bai ta'aaka a' bwiseka intok a' me' betchi'bo aet nau etejok. ⁵ Taa inime'e:

—Ka pajko taewaimmetchi a' bwijne, junuen ju'u yoemratau ka yanti elwamta ka ameu ya'a betchi'bo.

Senu jamutta, ba'ata tua win jubak, Jesujtat a' yaaka'po

⁶ Jesus, ili jo'ara Betaania' tea'po aanen, senu Simon teamta jo'apo. Ini'i, Lepra' teamta ko'okoak ti ta'eewame. ⁷ Senu jamut intok, jita'apo tosai tetae ya'aripo, ochokok ba'ata benak tua win jubaka, unnaa beje'emta weiyaakai au ruktek. Junak, juka' Jesujta mesau a' kateko, aapo kobat, junaka'a ba'ata si'imeta aet yaak. ⁸ Jume' Jesujta majtim junak, inika'a bichakai, o'omtek intok inime'e:

—Jaisa betchi'bo inika'a kia beuti a' wo'otak —ti jiu japtek—. ⁹ Ini'i, yu'in tomipo a nenkitun. Junuen jume' jiokot eame am ania betchi'bo —ti jiaikai.

¹⁰ Ju'u Jesus inika'a jikkajaka intok inimmeu:

—Jaisaaka eme'e inia jamuttau suua. Ini'i, aapo'ik neu ya'ari, tu'uwa jiba —ti ameu jiiak—. ¹¹ Bwe'ituk jume' jiokot jiapsame eme'e jiba inim emo mak am bitne, taa nee eme'e ka jiba inim emo mak bitne. ¹² Ju'u inika'a jamutta ya'ari junuen inika'a ba'ata benak win jubak net a' ya'arikai, iniae aapo, nee ma'atuneeo juka' net ya'a'eewamta jaibu a' ya'ari. ¹³ Lutu'uriapo ne inen emou jii, jak juni'i, inika'a nok lutu'uriata a' teuwaawa'po si'ime aniatchi, ket inika'a jamutta ju'u a' ya'ari teuwaatunee junuen aapo'iku waatina' betchi'bo.

Ju'u Juuras, Jesujta yeu bwijbaeka, te'opopo yo'owemmak etejo

¹⁴ Junak intoko jume' woj mamni ama wooika, Jesujta majtim betana, seenu, Juuras Ijkarioote' teame, te'opopo tekiakammeu yo'owemmeu sikaa, amemak etejok. ¹⁵ Intok ini'i:

—Jaikiksa eme'e nee makne, junuen juka' Jesujta enchim mampo in a' su'u tojine' betchi'bo —ti ameu jiiak.

Junako bempo, senu taka ama woj mamnik tosai tomim a' beje'etuak. ¹⁶ Junama'a naateka ju'u Juraj teame, junammeu juka' Jesujta su'u toji betchi'bo, jakwoo che'a a' tu'ireaka'uta bo'o bichan.

Kupteo Jesukrijtota, a' majtimmak a' ji'ibwaka'po

¹⁷ Bat ju'u taewait, jume' paanim ka reberuakame bwa'awaka pajkota aet naateo, jume' Jesujta majtim Jesujtau rukteka intok inen au nattemaek:

—Jakunsa empo, juka' pajkot kupteo em bwa'anee'uta, itom a' tu'ute i'a —ti jiakai.

¹⁸ Aapo inen ameu jiiak:

—Bwe'u jo'arau eme'e katnee, aman inia senu yoemta a' jo'awi. Junama'a intok iniau eme'e: “Nee betana si'imeta aet chupnee'u, ju'u tae-wai yuma'asek. Intok jum em jo'apo ne, jume' in yeu pu'arimmak, juka' pajkot joowamta a' chupa'abae”, ti jiia —ti eme'e au jiune.

¹⁹ Jume' a' majtim, Jesujta am saweka'po aman aayuk. Intok pajkot kupteo bwa'aneemta yaakai.

²⁰ Junak tukaariau yuma'aseka, ju'u Jesus, jume' woj mamni ama woika yeu a' pu'arimmak mesau ruktek. ²¹ Bempo'im intok ketuni ji'ibwaaao, aapo:

—Lutu'uriapo ne inen emou jiia, emo betana senu nee yeu bwijne —ti ameu jiiak.

²² Junak intok bempo tua emo sioktuak. Intok inime'e we'epulaka:

—Achai, jaisa inepo juna'atunee ja'ani —ti au nattemai japtek.

²³ Jesus intok inime'e:

—Wa'a in pu'atopo nemak ji'ibwakame, ini'i juna'atunee wa'a nee yeu bwijneeme —ti am yoopnak—. ²⁴ Ju'u emo benasi yoemtau, Liojta nok lutu'uriapo aapo'ik betana junuen a' ji'ojteituka'po aman au chuppe. Taa tua jiokot au machine, ju'u yeu a' bwijneemtawi. Inia o'outau che'a juni'i tu'i ean, ju'u ka yeu a' yoemtu'ea'u —ti jiiak.

²⁵ Junak intok nookak ju'u Juuras, ju'u aapo'ik yeu bwijneeme intok:

—Yee majtame, jaisa tua inepo juna'atunee ja'ani —ti au jiiak.

Jesus:

—Jeewi, empo juna'a —ti a' yoopnak.

²⁶ Bempo'im ketuni ji'ibwao su, ju'u Jesus, paanim nu'uka, ame betchi'bo Liojta baisaek. Intok juname'e rebektasukai, jume' a' majtimmeu am bwisek:

—Ake'em am bwa'ee, ini'i in taka o'oben —ti ameu jiakai.

²⁷ Chukula ket juka' pa'asi ba'awata ama ayuka'u nu'uka, ae betchi'bo Liojta baisaeka intok inika'a bempo'immeu bicha a' bwisek:

—Si'ime eme'e inika'a ji'ine —ti jiiak—.

²⁸ Bwe'ituk ini'i in ojbo o'oben, Liojta mak bemelasi emo tu'utewamta a' lutu'uriatuka'uta a' teuwaame. Intok ini'i, juebenammeu tu'ineeka, bem ka tu'uwa ya'arim betana am jiokoi betchi'bo wo'otituneeme —ti jiiak—. ²⁹ Taa inepo ne inen emou jiia, inika'a pa'asi betana ba'ata, kannee

intok emomak a' ji'ine, ju'u taewait, chukula in achai che'a yo'otaka a' kateka'u, pa'asi ba'awata bemelaka ka inile benak, itom nau a' ji'ineeo tajtia.

Jesus, Peota, inika'a ka au a' ta'a'ati a' jiunee'u betana junuen a' teuwaa

³⁰ Intok chukula, jume' bwiikim bwiksuka, Oli-ibo'okawi' tea'u bicha yeu sajak. ³¹ Junak intok ju'u Jesus inimmeu:

—Si'imem eme'e inia tukaariat nemak enchim ea'uta a' koptane —ti ameu jiiak—. Bwe'ituk jum Liojta nok lutu'uriapo: “Juka' bwaram suuamta ne a' me'ene, jume' bwalam intok na'ikimtune”, ti ji'ojtei. ³² Taa chukula, inepo kokkoarim nasuk jiabijtesuko, jum bwiaraa Kalilea' tea'u ne emo pat anne —ti ameu jiiak.

³³ Junak intok ju'u Peeo:

—Si'imem junuen emak bem ea'uta am koptak juni'i, inepo ne kaibu junuen aune —ti au jiiak.

³⁴ Ju'u Jesus junak:

—Lutu'uriapo ne eu inen jii, inia tukaariat, totoi o'owiata kee a' kuseo, empo, temaiwaka, bajisi ka nee emo ta'a'ati jiune —ti au jiiak.

³⁵ Ju'u Peeo:

—Kia nee emak me'etuneeke juni'i, kannee ee betana tiune —ti au jiiak.

Intok si'imem jume' a' majtim ket jiba junaen jiiian.

Jesus, jum Jetsemani' tea'awi Liojtau bicha nooka

³⁶ Junak intok ju'u Jesus, jume' a' majtimmak, aman jum Jetsemani' tea'u yepsak. Junammeu intok:

—Inim jooye, ket imin, Liojtau bicha ne noka'u tajtia —ti ameu jiiak.

³⁷ Intok Peota intok wooi jume' Sebereeo' teamta u'usim nunuka, junama'a tua siokaka intok ka allee taitek. ³⁸ Junak intok aapo inimmeu:

—Tua nee ama butti ka ine'emaisi sioka. Inim eme'e tawane, intok nemak eme'e eaka ka kokotne.

³⁹ Junako ju'u Jesus, juchi ili bichau bicha sikaa, intok tonommea weeka, bwiau ko'om cha'aka, Liojtau bicha nookak:

—In yo'owa, a junuen yeu a' weyeo juni'i, inika'a bettesi jiokot machika neu weyemta, ka junuen yeu a' weetuane. Taa ini'i, ka in ea'po amantune, taa tua em junen ea'po amantukai —ti jiakai.

⁴⁰ Junak intok, jume' yeu a' pu'arim tawala'u notteka intok kokochemmeu yepsak. Peotau intok:

—Jaisa eme'e kia senu orapo juni'i, ka kokocheka a in taawak ja'ani —ti ameu nattemaek—. ⁴¹ Kate'em kokkoche. Intok Liojtau bicha em emo nokria junuen ka tu'ikut ka enchim ji'opne' betchi'bo. Lutu'uriapo eme'e tu'ikut jiapsek, taa ju'u inim enchim takaa, tua ka au yuuma —ti ameu jiiak.

⁴² Inia mak, woosa aman sikaa:

—In yo'owa, inika'a jiokot neu weenemta, jiba junuen a' utte'atuneo, junako, tua em ea'po amantune —ti jiaka Liojtau bicha nookak.

⁴³ Sep notteka intok juchi jume' yeu a' pu'arim kokochemmeu yepsak. Bwe'ituk inime'e yetem ka yu'een. ⁴⁴ Inime'e kia am to'o sikaa, intok iniamak bajisi, juchi Liojtau bicha nokbaeka siika, jiba juka' bat a' teuwaaka'uta au teuwaakai. ⁴⁵ Junak intok jume' a' majtim tawala'u nottek intok:

—Jaisa eme'e ketun yum jo'eka kokkoche ja'ani. Yuma'asuk ju'u oora juka' emo benasi yoemta aet ka tu'i yoememmeu a' su'u tojinaa'u —ti jiiak—. ⁴⁶ Jote'em, jante bu. A'abo weye ju'u nee yeu bwijneeme.

Jesus, bwijritaka nasuk weiyaawa

⁴⁷ Jesujta ketun a' nokao su, junak ju'u Juuraj teame ama yepsak. Ini'i, jume' woj mamni ama woika, Jesujta yeu pu'arimmak na'ikiatuka'u. Intok wate juebenaka aamak kaaten, tettebe kuchi'im intok kutam weiyaakai. Inime'e, te'opopo tekiakammeu yo'owem intok jume' junama'a juriommeu che'a yo'owem betana katekai. ⁴⁸ Ini'i Juuras, ju'u yeu a' bwisekame, senu machilaata am tejwaalatukan:

—Ju'u, in aet tentenee'u juna'atune. A' bwiseka a' weiyaane —ti jiiakai.

⁴⁹ Junak intok aapo, ju'u Jesujtau rukteka intok:

—Ketchi allea, yee majtame —ti au jiiak.

Intok aet tentek.

⁵⁰ Ju'u Jesus:

—Jalla'i, jitasa empo a'abo nu'usek —ti au jiiak.

Junak inime'e au rukteka intok aapo'ik Jesujta bwiseka intok a' nuk sajakai.

⁵¹ Ketun ama am aneosu, seenu, Jesujtamak eame, jume' tebe a' kuchi'im yeu wikeka intok juka' te'opopo tekiakammeu yo'ota sawee'u nakammet a' chuktak. ⁵² Junak intok ju'u Jesus iniau:

—Jume' em tebe kuchi'im bem weeka'po am kecha —ti au jiiak—. Bwe'ituk si'ime wame'e bem tebe kuchi'immea nassuame, inime'e ket tettebe kuchi'immea su'atune. ⁵³ Empo tu'isi ju'unea, inia betchi'bo in yo'owabeu bicha in a ino nokria'po, intok i'an lautipo, woj mamni ama wooika batayoonim bepa, ankelesim aapo'ik neu bittua'ea'po. ⁵⁴ Taa junuentuko, kaachin yeu yumaa ean, jum Liojta nok lutu'uriapo junuen nee betana utte'a a' chupne'po ju'u ji'ojtei.

⁵⁵ Junak intok ju'u Jesus jume' a' bwijbokammeu:

—Eme'e, tettebem kukuche'ekai intok kukutakai a'abo yeu sajak nee jita etbwareotuka'a benasi nee bwijbaekai. Chikti ta'apo jum te'opopo nee emo nasuk aneka yee majtan intok junak eme'e ka nee nuk sajak. ⁵⁶ Taa si'ime ini'i inien weye, juka'a, jume' bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka, jum Liojta nok lutu'uriapo bem teuwaaka'uta a' chupne' betchi'bo.

Junak intok si'ime jume' Jesujta majtim, aapolaik su'u tojaka, tennek.

Jesus, si'ime ju'u jurio yoemratau yo'oraata bichapo jipu'uwa

⁵⁷ Jume'e, juka' Jesujta bwisekame, Kaipaa teamtau, ju'u jume' te'opopo tekiakammeu che'a si'imemmeu yo'otau a' tojak. Junama'a jume' Moiseejta betana nesaurim yee majtame intok

jume' juriommeu che'a yo'owem emo nau to-jilamtuka'awi. ⁵⁸ Taa ju'u Peeo, mekka aet cha'aka weyen, jum junama'a che'a yo'o ya'arita bwe'u kariu kimuwa'u tajtia. Junama'a ini'i kibakekai. Intok jume' waate junama'a ya'uraata betana yee suatuawammak yejtek. Junuen junaka'a weyemta, jachin yeu a' weene'po a' ju'uneiyaabaekai.

⁵⁹ Jume'e, jum te'opopo tekiakammeu yo'owe, ket jume' ama juriommeu yo'owe intok si'ime ju'u ama nau yo'oraa, inime'e, senuk Jesujta beje'eka, ka lutu'uriata teuwaanemta jaiwan. Junuen nesaubaekai a' me'etune' betchi'bo. ⁶⁰ Taa inime'e, kaita a' beje'eka ayukamta ju'uneiyaak. Juebenaekan o'oben, jume' aman yajaka intok aa noki'ichiata teuwaakame. Taa inimmet chukula, woika, ka lutu'uriata teuwaaka ama yajak. ⁶¹ Inime'e:

—Ini'i o'ou, sejtul inen jiiak: “Juka' Liojta te'opota inepo a' tatabe, intok baji ta'apo ne juchi a' yecha'aneekai”, ti jiakai.

⁶² Junak ju'u, jum te'opopo tekiakammeu che'a yo'owe, kikteka intok Jesujtau:

—Jaisa empo ka montibae ja'ani. Jitasa ini'i, inime'e enchi beje'eka teuwa'a'u —ti au jiiak.

⁶³ Taa ju'u Jesus, kaita a' yoopnak. Junak intok ju'u jume' te'opopo tekiakammeu che'a yo'owe:

—Ju'u Lios, jiba yuu jiapsamta betana lutu'uriaka ne, inepo lutu'uriata enchi teuwa'a i'a. Empo ju'u Krijto, ju'u Liojta yoemiatuko, itom tejwaane —ti au jiiak.

⁶⁴ Ju'u Jesus iniau:

—Inepo ne juna'a em a' teuwaari benasi —ti au jiiak—. Intok ket ne inen emou jii, juka' emo benasi yoemta, Lios, si'ime utte'akamta, a' batatana betana kateka intok inika'a, teeka betana namupo ko'om weyemta, eme'e a' bitne —ti au jiiak.

⁶⁵ Junak intok ju'u te'opopo tekiakammeu che'a yo'owe, tua ka a' tu'uree'uta teuwaakai, a' supe-wam siutak, intok:

—Ini'i o'ou ju'u a' noka'ue, Liojta beje'eka ka tu'ik teuwaala —ti jiiak—. Iniae, ju'u a' beje'eka nokneeme ka utte'atune. Eme'e a' jikkajila, Liojta beje'eka juka' ka tu'ik a' teuwaaka'uta. ⁶⁶ Jaisa emou maachi.

Bempo:

—Ka tu'ika aet aayuk intok ini'i me'etunee jiba —ti jiiak.

⁶⁷ Junak intok pujbat aet chit wattiwak. Intok ko'okosi joowan. Wate intok pujbat a' chonan.

⁶⁸ Intok inime'e:

—Empo ju'u Krijtotakai, ka ju'uneakai jabesa junuen enchi chochonak —ti au jiiak.

Juka' Peota, Jesujta ka au a' ta'a'ati a' jiaka'po

⁶⁹ Junuen a' weyeo su, ket ju'u Peeo junama'a tebatpo wajiwa tana ketun katekan. Intok senu jamut ama sawame, au rukteka:

—Empo ket, Jesus ju'u Kalilea' tea'u jometamak weaman —ti au jiiak.

⁷⁰ Taa ju'u Peeo, si'imem bichapo:

—Kannee ju'unea jitat em noka'apo —ti jiaka, ka au a' ta'a'ati jiiak.

⁷¹ Juka' Peota jaibu yeu a' simbaeo su, junak juchi senu jamut a' bichaka intok jume' ama anemmeu:

—Ini'i ket, Jesus, jo'ara Nasaret tea'u jo'aakamtamak weaman —ti jiiak.

⁷² Intok juchi wee'po ju'u Peeo, tua lutu'uriata au noka'ati jiaka:

—Kannee a' ta'aa junaka'a o'outa —ti jiiak.

⁷³ Che'a chuubatuka jume' junama'a ane'um, Peotau rukteka:

—Lutu'uria, empo ketchia junamemak weye. Bwe'ituk junuen em noka'ut juni'i, empo ju'unakkiachi —ti au jiiak.

⁷⁴ Junak intok ini'i, jita ka tu'ik au chupne, ka a' junuentuko, tua lutu'uriata au noka'ati jiaka:

—Kannee a' ta'aa inika'a o'outa —ti jiiakai.

Junama'a lautipo senu totoi o'owia kukusuk.

⁷⁵ Junak ju'u Peeo, Jesujta au teuwaaribeu wawaatek: “Juka' totoi o'owiata kee a' kukuseo, temaiwaka, bajisi empo ka emo nee ta'a'ati jiulatune”, ti a' jiaka'u. Ju'u Peeo intok junama'a yeu sika intok a' juiwaka tua bwaanak.

27

Juka' Jesujta, Pilaatotau yeu a' tojiwaka'po.

¹ Junak yokoriapo, si'ime jume' te'opopo teki-akammeu yo'owe, intok jume' juriommeu che'a yo'owe, inime'e, juka' Jesujta me'e betchi'bo nau lutu'uriabaeka nau etejok. ² Inime'e, aapo'ik suma'ita nuk sajaka intok ju'u kobanao, Ponsio Pilaato' teamtau a' nu'upak.

Jurajta jaisa au a' me'aka'u

³ Juuras ju'u yeu a' bwisekame junak, juka' Jesujta me'etune' betchi'bo aet nesawakamta a' ju'uneiyaakai, au koptaka, jume' senu taka ama

woj mamni tosai tomim, jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe intok junama'a juriommeu che'a yo'owemmeu am nottak. ⁴ Intok:

—Liojta bichapo ne ka tu'ik ya'ari. Senuk, ka tu'ik kaita ya'arik, a' me'etune' betchi'bo yeu a' bwisekai —ti ameu jiiak.

Taa bempo:

—Ini'i, ito betchi'bo kaita teuwa. Inika'a empo a' ya'ari, em mampo aayuk —ti au jiiak.

⁵ Junak ju'u Juuras junaka'a tomita, jum te'opopo na'ikim a' wo'otaka intok sikaa, au chayak.

⁶ Jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe, junaka'a tomita nu'uka, intok:

—Inika'a tomita, jum te'opo tomita auka'po, katte a aman a' jipue. Bwe'ituk ini'i, senuk a' me'etune' betchi'bo ae beje'etuari —ti jiiak.

⁷ Chukula inime'e, wepulsi nau eaka, junae tomie, junuen, senu Babuta tekipanoamta waj bwia, ae jinu betchi'bo etejok. Junuen jume' ka ama joomem ama bem mama'anee'uta a' jipu' betchi'bo. ⁸ Inia betchi'bo san juna'a waasa i'an taewaimmeu tajtia, Ojbo bwia ti teuwaawa.

⁹ Intok inien yeu chupuk ini'i, ju'u Liojta betana ju'uneetuawaka, Jeremiaj teamta inika'a: “Jume' senu taka ama woj mamni tosai tomim nu'uka. Tomita, juka' Ijra'el yoemrata ae betchi'bo a' a'awaka'uta. ¹⁰ Intok inimmea, senuk babu bwiata ama tekipanoamta waj bwiata jinuk. Tua juka' achai Liojta nee aet saweka'po amani”, ti a' teuwaariaka'uta.

Jesus, Pilaatota betana ya'uraa bittuawa

¹¹ Jesus, ju'u kobanaota bichapo yeu tojiwak. Ini'i intok:

—Jaisa empo juna'a ja'ani, ju'u, jume' juriommeu che'a yo'o ya'ari —ti au nattemaekai.

Ju'u Jesus iniau:

—Lutu'uria, junuen em a' teuwaari benasia —ti au jiiak.

¹² Intok junako jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' juriommeu che'a yo'owe, jitat a' nana'atejoo, Jesus kaita am yoopnak. ¹³ Junak ju'u Pilaato:

—Jaisa empo ka a' jikkaja ja'ani si'imeta juka' enchi beje'eka teuwaawamta —ti au jiiak.

¹⁴ Taa Jesus, kaita a' yoopnak. Junuen san ju'u kobanao, tua a' suum eiyaaka taawak. Intok kaita ae tana teuwa machiakan.

Jesus, a' me'etune' betchi'bo aet nesawa

¹⁵ Intok ketchia, ju'u kobanao, juname'e pajko taewaimmet senuk eta'ita yeu a' weene'po junuen waatiawamta, yeu a' su'u tojine'po junuen a' bo'o joorian. ¹⁶ Junakriapo intok, senu tua ta'eewaka, Barabaaj teaka eta'itaka jipu'uwan. ¹⁷ Intok bempo'im junako ama nau aneo, ju'u Pilaato:

—Jabetasa eme'e su'u toji i'a, juka' Barabaj teamta oo juka' Jesujta, Krijto ti teuwaawamta —ti ameu nattemaek.

¹⁸ Bwe'ituk aapo, bempo'im aet kopte' betchi'bo, bem yeu a' tojilatuka'po, a' mammatelatukan.

¹⁹ Juka' Pilaatota ket jum yo'otaka yeyesa'po a' katek su, ju'u a' jubiawa nokta au bittuak: “Ka au suuane, iniau si'imeku tu'i yoemtawi. Bwe'ituk tutukabiak tua nee jantiaachik tenkuk, jiba inia o'outa betchi'bo”, ti au jiakai.

²⁰ Taa jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' juriommeu che'a yo'owe, juka' yoemrata ama anemta nok yu'uk junuen Barabaaj teamta a' su'u tojinaa'uta a'awaka intok juka' Jesujta muknee'uta bem a' teuwaane' betchi'bo.

²¹ Ju'u kobanaao juchi ameu nokaka inen ameu nattemaek:

—Inime'e woim betana, jabetasa eme'e su'u toji i'a.

Bempo intok:

—Juka' Barabaaj teamta —ti jiiak.

²² Ju'u Pilaato intok:

—Juka' Jesujta su, juka' Krijto' teamta, jaisa nee a' ya'ane —ti ameu nattemaek.

Si'ime juname'e:

—Kuuset a' popon tebone —ti jiaka a' yoopnak.

²³ Junak intok ju'u Pilaato:

—Jitasa ka tu'ik ini'i ya'arikai —ti ameu jiiak.

Taa bempo:

—Kuuset a' popon tebone —ti juchi chaaen.

²⁴ Ju'u Pilaato intok, junuen kaita a tu'utetu'po ju'uneakai, ala, junaka'a junama'a ka nau eewamta ayuka'uta bichakai, ba'am a'awaka intok si'ime junama'a aneme bichapo mam bajimak inen:

—Inika'a yoemta ka tu'ik kaita ya'arika a' mukneemta betana ju'u ka tu'uwa ka net aayuk, eme'e a' ya'ari —ti jiakai.

²⁵ Ju'u yoemra intok si'ime:

—Itepo intok jume' itom yoemiam a' muknee'u betana, itom a' ya'ariaka'po itepo ju'unea —ti jiaka a' yoopnak.

²⁶ Junako ju'u Pilaato, juka' Barabaaj teamta yeu a' simtuaka, chukula juka' Jesujta bepsu teboka, kuuset a' popontune' betchi'bo ameu a' su'u tojak.

²⁷ Chukula jume' kobanaaota betana sontaaom, kobanaaota bwe'u kariu wajiwa tana, sontaom ane'u a' tojak. Intok si'ime ju'u sontaoraa au nau tojiwak. ²⁸ Junak sep, inime'e, a' supe wattak intok ta'abwim, unnaa sikiim a' supetuakai. ²⁹ Intok juya wichakamta nat ko'elai yaaka, kobat aet a' yechak. Batatana mampo intok, bakata benak a' makak. Junak intok ae bichapo tonommea jajapteka, intok a' junn jiaawaka:

—Ketchi allea, ju'u juriommeu che'a yo'o ya'ari —ti au jiiian.

³⁰ Ketchia, inime'e aet chit wat watten. Intok juka' bakata benak a' nu'uka, kobat ae a' beban. ³¹ Chukula junuen, jak wa'am a' bitchukai, jume' sikii supem a' yecha'ariak intok inime'e a' supewampo juchi a' kobatuak. Chukula inime'e junuen kuuset a' poponne' betchi'bo yeu a' nuk sajak.

Jum kuuset a' popontuka'po

³² Junak junama'a yeu katekai, senu yoemta, bwe'u jo'ara Sireene' tea'a betana jo'aaka, Simon teamta nankek. Inika'a, inime'e, kuujta Jesujta weiyaa'uta, utte'apo a' pu'aktituan.

³³ Junuen kateka, inime'e jum Kolkota' tea'u yajak. Ini'i nooki intok, Mukia kobata kateka'po, ti jiubae. ³⁴ Junama'a inime'e, juka' Jesujta, pa'asi ba'awata, chibu jittoatamak kuukuutita a' ji'ituak. Taa inika'a jiwekai, ju'u Jesus ka a' waatak.

³⁵ Junak, jaibu kuuset a' poponsuako, jume' sontaaom, ju'u Jesujta tajo'ori nat a' na'ikimte betchi'bo, nau ja'atek. Junuen yeu chupukai ju'u, juka' Liojta betana ju'uneetuawaka a' teuwaaka'uta: “In tajo'ori, inime'e nat na'ikimtek, aet nau ja'atekai”, ti a' jiaka'uta. ³⁶ Chukula inime'e junama jootek a' suuabaekai. ³⁷ A' koba bepa intok ji'ojtei, inia betchi'bo junuen a' me'ewaka'u ama chaya'awak: “Ini'i juna'a ju'u Jesus, ju'u juriommeu che'a yo'o ya'ari”, ti jiakai.

³⁸ Ketchia, woika jume' jita e'etbwame aamak kuusimmet poponwak. Seenuk a' batatana, senuk intok a' mikko'otana. ³⁹ Jume' intoko junama'a aet wa'am kateme, ka a' yo'oreka nookan, jikau intok ko'om kobatekai. ⁴⁰ Intok inime'e:

—Empo, juka' Liojta te'opota tatabeka intok bajji ta'apo juchi emo a' yecha'ane'eti jiame, junum emo jinne'u. Empo tua Liojta yoemiatuko, junum kuuset em poponripo ko'om weye'e, —ti jiakai.

⁴¹ Junuen ketchia jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame, jume' paiseeom teammake intok jume' juriommeu che'a yo'owe, ket junuen ka a' yo'oren intok bempo nau:

⁴² —Watem jinne'uk taa aapo ka a au jinne'u —ti jiiian—. Ini'i lutu'uriapo Ijra'el yoemratau che'a yo'o ya'arituko, junum a' poponripo ko'om weene itom a' sualne' betchi'bo —ti nau jiakai—. ⁴³ Liojtat a' ea'uta teuwaalaa. I'an ela'po Lios a' jinne'une, lutu'uriapo naksi a' eiyaakai, aapo su junuen itou, Liojta betana au yoemiari'iti jiakai.

⁴⁴ Kia jume' jita e'etbwame aamak junama'a kuusimmet popontukame juni'i, ket ka a' yo'oreka au nookan.

Jum, Jesujta muke'epo

⁴⁵ Junak, junama'a si'imekut ka machisi taawak, luula katek naateka, kupteo, bajim jia'u tajtia.

⁴⁶ Intok jumak ket jiba junama'a bajim jiao, Jesus kusisi:

—Eli Eli, lama sabaktani—ti chaaek. Ini'i: Achai Lios, achai Lios, jaisaaka empo nee inim inepolaik koptala, ti jiubae.

⁴⁷ Waate, jume' junama'a ane'um, junuen a' jikkajaka:

—Ini'i, bat naataka ju'u Liojta betana ju'uneetuawaka nokakame, Eliaj teamtau chaae—ti jiaan.

⁴⁸ Juname betana seenu, lauti buiteka, jita, ba'ata nunu'emta ejponja' teamta nu'uka, chukula intok junaka'a binaakretae a' komoniaka, tebe kutat a' sumaka intok aman jikau au a' yuma'ariak, junuen junaka'a a' ji'ine' betchi'bo. ⁴⁹ Taa jume' waate:

—A' su'u toja, bo'o bitneete. Jumak juni'i ju'u Eliaj teame a'abo a' jinne'une—ti jiiak.

⁵⁰ Ju'u Jesus juchi wee'po kusisi chachaek. Intok junak muukuk. ⁵¹ Junama lautipo, Liojta te'opopo jume' bwe'uu tajo'orim cha'akame, nanana'aku nasuk, jikat naateka ko'om tajti siutek. Ju'u bwia intok au yoyoak, jume' bwere tetam intok na'ikim jamtek. ⁵² Jume' intok kokkoarim ama ma'atuka'um, emo etapok. Juebenak intok waate jume' Liojta sualeka kokkokame, bem takaam juchi jiapsak. ⁵³ Intok chukula, juka'

Jesujta, kokkoarim nasuk a' jiabijtesuko, inime'e junama'a bem ma'arimpo yeu sajak. Intok ju'u bwe'u jo'ara, Liojta yeu pu'ariu, Jerusalem tea'u ki-imuk. Junaman inime'e, juebenaka am bichakai.

⁵⁴ Junako ju'u sontao ya'ut intok jume' aamak juka' Jesujta suuame, juka' bwiata au yoakamta intok juka' watek yeu sikamta bichaka, inime'e tua majaek, intok:

—Lutu'uriapo, ini'i yoeme, Liojta betana yoemi-aritukan —ti jiiak.

⁵⁵ Junama'a juebena jaamuchim, mekka ja'abweka a' bitchun. Inime'e intok, bwiaraa Kalilea' tea'a betana naateka, Jesujtamak rejteka intok a' anialamtukan. ⁵⁶ Ame nasuk ju'u Maria Maareena' teame, ket ju'u senu Maria, ju'u Jakoobo' teamta intok Jose' teamta ae. Inime'e intok ju'u Seberee' teamta yoemiam ae ama aanen.

Teta wojo'oku Jesujta tekwaka'po

⁵⁷ Junak, tukaariau yuma'asekai, yoeme, tua tomeka, Jose ti teaka, ini'i, ili bwe'u jo'ara Arima tea' tea'po jo'aakai, aman yepsak. Intok ini'i ket, bat naataka Jesujta mak eaka jiapsaka'u. ⁵⁸ Junak ini'i, Pilaato' teamtau sika intok juka' Jesujta takaawata au a'awak. Pilaato junak nesawek, a' makna' betchi'bo. ⁵⁹ Ju'u Josee, juka' takaata nu'uka, bwe'u tajo'orim tossaalaimpo a' biijtaka, ⁶⁰ intok ini'i, bemelaka, jum tetapo ya'ari, a' attea, aapo'ik betchi'bo a' ya'ateboka'po, junama'a a' teekak. Chukula junaka'a, jum ama kima'awa'po, bwe'u tetae a' pattasuka, siika. ⁶¹ Intok junama'a

ket, Maria Maareena' teame intok ju'u senu Maria, a' tekwaka'po bichapo jookan.

Sontaom, teta wojo'oriau, Jesujta bo'oka'po au a' suua'po

⁶² Juchi yokoriapo, aet yum jo'ewamta tae-waita betchi'bo, si'imeta tu'utesuako, aet chukula jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' paiseom teame, inime'e ju'u Pilaatotau yajaka ⁶³ intok inime'e:

—Achai, wae yee bai tatta'asukamtau itepo waatek, ketun jiapsakai, junaka'a inen: “Baji taewata weyeka, kokkolam nasuk au jiabijtene'eti”, jiaka a' teuwaaka'ubewi —ti au jiiak—. ⁶⁴ Inia betchi'bo jum a' bo'oka'u, empo baji taewata simsu'utajtia a' bitneeme aman bittuane. Junuen jume' a' majtim ka aman sajaka tukaapo juka' takaata bem a' nuk sajaka, intok chukula, yoem-ratau: “Kokolam nasuk jiabijtek”, ti bem jiune' betchi'bo. Bwe'ituk junuen yeu a' siiko, ini'i, bat naataka bepa, che'a bwe'u aa noki'ichia tu ean —ti au jiiak.

⁶⁵ Ju'u Pilaato inimmeu:

—Junum eme'e am jipue jume' sontaom. Eme'e, aman sajaka, jum a' bo'oka'po, tu'isi enchim a' waata'po aman, a' suua tebone —ti ameu jiiak.

⁶⁶ Junak intok inime'e sajaka intok jum a' bo'oka'u a' bitneeme aman tojak. Bwe'u teta, junaka'a ae pattita, ya'uraata betana machilaata ama chayak. Intok jume' sontaom ama to'o sa-jakai.

28

Kokolam nasuk Jesujta a' jiabijteka'po.

¹ Junak juka' taewai, aet yum jo'ewamta a' simsuko, intok woo busan taewaim aet naate'u yeu matchusekai, ju'u Maria Maareena' teame intok ju'u senu Maria' teame, inime'e, aman juka' tetapo wojo'oria ya'arita bitbaeka sajak.

² Junama lautipo intok, ju'u bwia tua utte'aka au yoyoak. Achai Liojta ankeles teeka betana ko'om yepsaka june'elaekan. Ini'i junama'a yepsaka, tetata, tetapo wojo'oriata ae a' pattita, omola a' kechaka intok ae bepa yejtek. ³ Ini'i ankeles, yuku be'oktiata benasi mamachiakai, a' tajo'oriwa intok, sapam benasi tossaalaikai. ⁴ A' bichaka, jume' sontaaom ama a' suua'um, emo yooak majjaekai. Intok inime'e, kia kokkolam benasi taawak. ⁵ Junak ju'u ankeles, jume' jaamuchim-meu:

—Kate'em majjae —ti ameu jiiak—. Ju'uneane, juka' Jesujta a'abo enchim jaiwa'po, juka' kuuset popontukamta, ⁶ inim kaabe, bwe'ituk jiabijtelaa, aapo'ik jiaka'a benasia. A'abo kateka, jum a' tek-waka'po em a' jiiwe. ⁷ Lauti eme'e sajaka intok jume' a' majtimmeu eme'e: “Mukiatukan, taa i'an aapo jiabijtela. Intok jum bwiaraa Kalilea' tea'u aapo emo pat anne. Junaman eme'e a' bitne”, ti eme'e ameu jiune. Ini'i juna'a, ju'u in emou teuwa'ea'u —ti ameu jiiak.

⁸ Junak jume' jaamuchim jum tetapo wojo'oria ya'ari betana sep bamsi yeu sajak, majjaekai, intok tua alleakai ketchia. Intok inime'e tenneka, Jesujta majtimmeu, juka' bemelasi ayukamta teuwaabaeka sajak. ⁹ Seej chukti inim, ju'u Jesus

ameu kikteka intok ameu tebotek. Bempo junak Jesujtau rukteka intok a' wokuu a' iba'acha'aka a' yo'orek. ¹⁰ Intok aapo:

—Kate'em majjae. Aman em sajaka, jume' nemak werim etejoriane, jum bwiaraa Kalilea' tea'u bicha bem katnee'po, intok aman bem nee bitne'po —ti ameu jiiak.

Jume' sontaaom a' suua'um, ju'u bem teuwaaka'u

¹¹ Ket jume' jaamuchim kateo su, waate jume' sontaaom, a' suuatuawa'um, inime'e, bwe'u jo'arau sajaka intok jume' te'opopo tekiakammeu yo'owemmeu, si'imeta juka' yeu sikamta ameu teuwaak. ¹² Inime'e te'opopo tekiakammeu yo'owe, jume' juriommeu che'a yo'owemmeu sajaka, amemak etejok junuen jitat nau lutu'uriabaekai. Chukula inime'e, jume' sontaaommeu yu'in tomita ameu na'ikiak.

¹³ Intok inimmeu inen jiiak:

—Eme'e, tukaapo enchim ket kokkocheo, jume' Jesujta majtim ama yajaka, juka' takaata etbwak, ti jiune. ¹⁴ Intok juka' kobanaaota inika'a a' ju'uneiyaak juni'i, itepo te a' nok koba'anee intok kaita emou weene' betchi'bo itepo enchim aniane —ti ameu jiiak.

¹⁵ Junak intok jume' sontaaom junaka'a tomita mabetaka, intok sajaka, juka' bem tejwaawaka'uta a' yaak. Intok jume' juriom i'an tajtia junuen a' lutu'uriate.

Jesujta jume' a' majtim, jitasa bempo'im a' tekil makaka'u

¹⁶ Junuen san jume' woj mamni ama wepulaka, Jesujta majtim, bwiaraa Kalilea' tea'u bicha sajak, jum kawi, Jesujta am tejwaalatuka'awi. ¹⁷ Intok junak, inime'e, juka' Jesujta bichakai a' yo'orek. Taa wate ala, ka junuen witti a' juna'atuka'po a' ta'aak o'oben. ¹⁸ Junak intok ju'u Jesus ameu rukteka intok inimmeu:

—Teekau intok kia inim bwiapo juni'i, si'imekuu che'a in yo'otunee'uta, inepo ne i'an a' mabetri —ti ameu jiiak—. ¹⁹ Junuen san eme'e, inim si'ime ka nanau machi yoemratau sajaka, intok inime'e nee betana weyemta bem سوالne' betchi'bo ameu noknee. Liojta betana intok a' yoemiawata intok aapo'ik tu'u jiapsi betana lutu'uriaka, eme'e am bato'owaa sakane. ²⁰ Intok eme'e, si'imeta juka' in enchim aet tejwaa'uta, junaka'a, bempo'im a' bo'o jooriane' betchi'bo eme'e am majta sakane. Intok inim si'imeta lu'ute'u tajtia, jiba ta'apo in emomaktune'po eme'e a' ju'uneiyaane.

**Yo'owe Jesukrijtota itom ya'ariaka'u
betchi'bo ju'u bemelaka liojta betana
lutu'uria ya'ari (El Nuevo Testamento en
yaqui)**

New Testament in Yaqui (MX:yaq:Yaqui)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yaqui

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaqui [yaq], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Yaqui

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

f1151531-f330-51af-8fd4-d13c73020f71